AMATÉRSKÁ SCÉNA

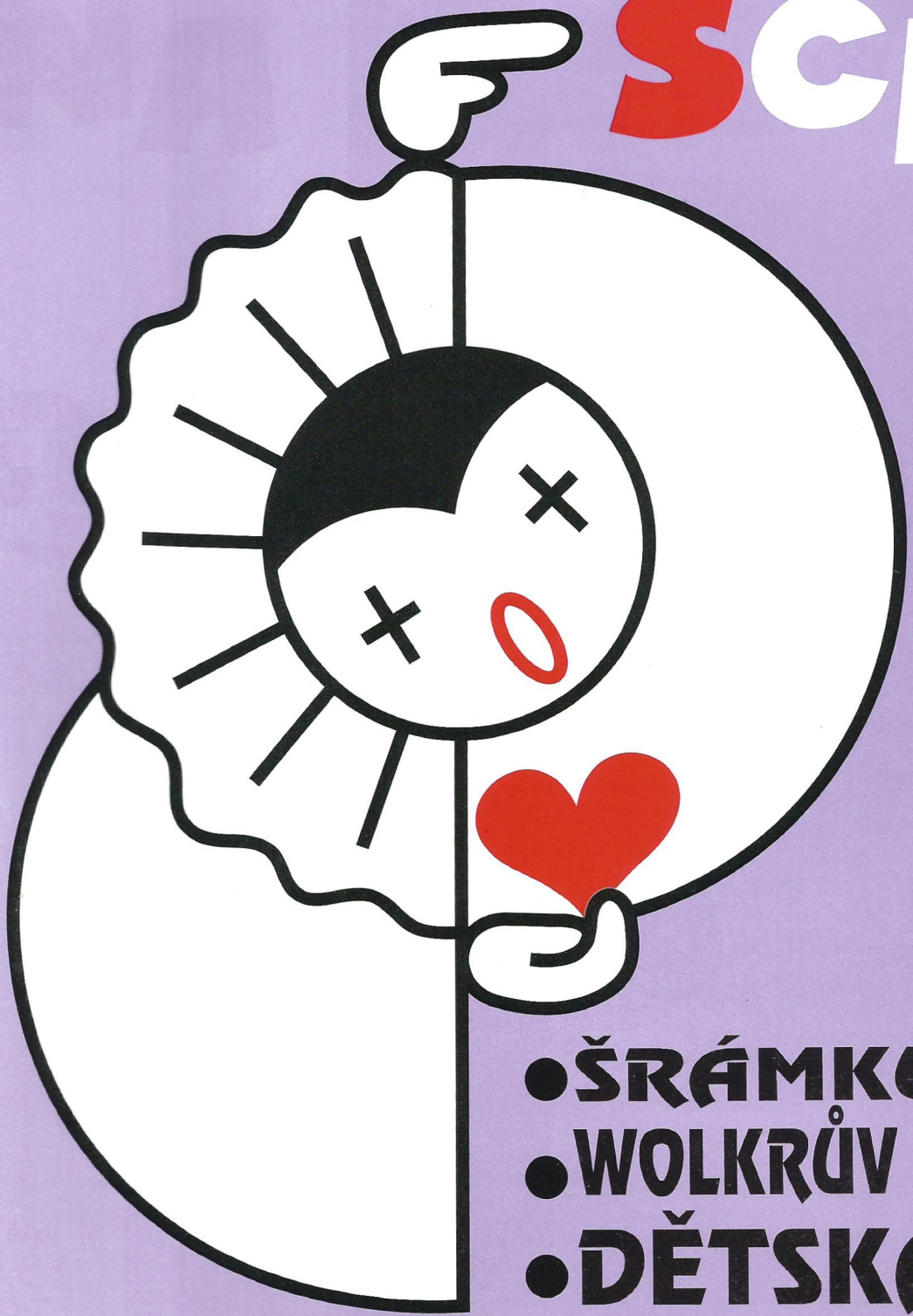

Č.4 '99

- ŠRÁMKŮV PÍSEK
- WOLKRŮV PROSTĚJOV
- DĚTSKÁ SCÉNA
- LOUTKÁŘSKÁ CHRUDIM
- ROZHOVOR S MIROSLAVEM POKORNÝM
- SLOVENSKÉ IMPRESE

20 KČ

OBSAH AS 4/99

Patří dítě na jeviště...? / Milan Strotzer 2
Břeclavský Píseček do třetice, ale ne všeho dobrého Michal Huvar 3
Žlutické divadelní léto / Vladimír Zajíc 5
Josefodolské divadelní jaro 1999 Jarmila Černíková-Drobná 6
Úspěšné setkání v Bašce / Stanislav Macek 6
Radnický Dráček hrál pro děti / Vlastimil Ondráček 7
Dospělí dětem v Novém Boru / Jaroslav Kodeš 7
O Pohárek SČDO / jh 8
Šrámkův Písek - Národní setkání mladého a netradičního divadla / Uršula Kurková 9
Šrámkův Písek trochu jinak zapsal Jaroslav Stuchlík 10
Jardovi Stuchlíkovi a nejen jemu / v rozhovoru s redakcí AS odpovídá Karel Tomas 12
Divadelní Bechyně armádní Jarmila Černíková-Drobná 12
Wolkrův Prostějov '99 / Marek Pivovar 14
K soutěži recitátorů na 42. Wolkrově Prostějově Pavel Chlaupa 15
Dětská scéna '99 / Roman Černík 17
Mozaika ze 48. Loutkářské Chrudimi zpracovala Lenka Lázňovská 19
Libochovické divadelní léto se proměňuje Kateřina Fixová 21
"Na prknech" se řádilo, tleskalo i diskutovalo / (vz) 22
1. festival Dividla a hostů / Saša Rychecký 22
Jsem pozitivní člověk, říká o sobě šéf Divadla AHA! Miroslav Pokorný / rozhovor připravila Lenka Lázňovská . . 23
Co víme o prvním půlstoletí života Jaroslava Provazníka? / Radim Svoboda 24
Festival amatérského divadla Fiesta! '98 ve venezuelském Caracasu / Akram Staněk 26
Regina v Americe (Story jedné anabáze) / Michal Huvar . . 27
Dividlo Ostrava na Baltic Satelid '99 v Sejnach - Polsko /Alexadr Rychecký 28
Slovenské imprese / Lenka Lázňovská 29
Setkání evropského divadelního mládí / Vít Závodský . . . 30
Dramaturgický pozorník: Thomas Bernhard pokračování připravil Milan Strotzer 30
Zprávičky 32
Kalendář akcí 32

AMATÉRSKÁ SCÉNA
Dvouměsíčník pro otázky amatérského divadla a uměleckého přednesu.
Ročník 36 (Ochotnické divadlo 46)
Vydává Informační a poradenské středisko pro místní kulturu, Blanická 4, 120 21 Praha 2.
Vedoucí redaktorka: Lenka Lázňovská.
Redaktor: PhDr. Milan Strotzer.
Redakční rada: prof. PhDr. Jan Císař, CSc. (předseda), Jiří Brixi, Josef Brůček, Mgr. Alena Exnarová, Mgr. Jiří Hraše, Mgr. Jaroslav Kodeš, Mgr. Jiřina Lhotská, František Mikeš, Vlastimil Ondráček, ing. Igor Samotný, Phdr. Vítězslava Šrámková.
Grafická úprava: Hana Tomková (obálka), Jitka Tláskalová (loga), MUDr. Václav Morava (kresby).
Adresa redakce: ARTAMA, P.O. BOX 2, (Křesomyslova 7), 140 16 Praha 4, **tel.:** 02/61215684-7, **fax:** 61215688, **e-mail:** artama@anet.cz
Tiskne: Kulturní agentura IKARUS firmy Josef Havelka *JH&C* Mělník.
Rozšiřuje: A.L.L. production spol. s r.o., P.O. Box 732, 111 21 Praha 1, **e-mail:** allpro@mbox.vol.cz, **http:**//www.allpro.cz, **tel.:** Hana Vokurková 02/6832150.
Objednávky přijímá redakce časopisu.
Cena 1 výtisku: 20,- Kč, roční předplatné: 120,- Kč;
Nevyžádané rukopisy a obrazový materiál redakce nevrací.
Toto číslo bylo dáno do tisku: 2.8.1999.
© IPOS PRAHA 1999
ISSN 0002 - 6786

Nov. výpl., P Pha 025, pov. ŘPP 1378/94
Podávání novinových zásilek bylo povoleno Českou poštou, s.p. OZseČ Ústí n. L. dne 21.1.1998, j. zn. P-332/98.

PATŘÍ DÍTĚ NA JEVIŠTĚ ? MŮŽE DĚTSKÉ DIVADLO BÝT SKUTEČNÝM DIVADLEM ? JAKÉ MÁ VŮBEC SMYSL DIVADLO HRANÉ DĚTMI ?

Dle mého soudu dítě na jevišti patří stejně tak, jako kdokoliv jiný či cokoliv jiného, má-li to své opodstatnění pro dítě samo a pro diváky, kteří jsou účastníky setkání, jemuž říkáme divadlo. Za divadlo považuji situaci, v níž dochází k **aktivnímu setkání** těch na jevišti s těmi, kdo se nachází v hledišti, a to při splnění dvou podmínek, které jsou podstatou divadla. Tj., že ti na jevišti **zveřejňují motivace** svého jednání, následně **jednají** a poté **zveřejňují zhodnocení** efektů svého jednání, aby mohli v tomto řetězci, který odráží základní kategorie lidské činnosti vůbec, odvíjet a ztvárňovat situace, které se stávají prostředkem komunikace. To za prvé jako conditio sine qua non. Za druhé je tu podmínka, která nebývá považována za nezbytnou. Je to podmínka aktivity diváka, vybaveného potřebnou mírou konvencionality, tj. schopnosti zveřejňované situace **vnímat, zhodnocovat a dotvářet** ve své obraznosti. Pokud se tyto procesy uskuteční, není pochyb o tom, že jde o fenomén, kterému říkáme divadlo. Uskutečňují-li se za existence dětí na jevišti, nemůže být ani pochyb o tom, zda dítě na jeviště patří, zda může být dětské divadlo skutečným divadlem, nelze pak pochybovat ani o jeho smyslu. Ostatně, bylo by to možné doložit zcela konkrétními příklady, i když jich není mnoho. Mohl bych tímto konstatováním skončit, kdyby to bylo tak prosté, kdyby kolem divadla dětí nebylo stále tolik pochybností. Mám za to, že ony pochybnosti pramení z toho, že jen málokdy jsme svědky realizace výše načrtnutého procesu či procesů, přesněji řečeno realizace všech fází těchto procesů.

V běhu všedního života, u dětí např. v jejich hrách, ona shora akcentovaná triáda zákonitě a bezpečně funguje, aniž bychom si ji uvědomovali. Na divadle ji však musíme umět **zveřejnit**, a to každou její fázi. Nestačí, aby např. chlapec dal dívce květinu. Je třeba zveřejnit i proč ji dává a také to, co v něm realizace jednání vyvolala. Stejnými fázemi musí být provázena i jevištní existence dívky, která květinu dostává. Pak lze hovořit o jevištně provedené situaci, respektive o tzv. dramatické situaci, tedy vzato velice zjednodušeně. Ne každá jevištně zveřejněná situace je totiž situací vpravdě dramatickou. Dramatická situace je jevištní realizace - **zveřejnění vztahů jednáním.** Každý vztah je utvářen danými okolnostmi, podmíněnými nejméně šesti rozhodujícími aspekty - determinanty: časem, místem, osobami, určitým sledem událostí (příběhem, případně ne-příběhem), smyslem (obsahem) dění a konečně prostředky (způsoby), jimiž se tento smysl realizuje. Chybí-li na jevišti zveřejnění vztahu, nebo je-li pominuta některá z jeho základních determinant, nelze hovořit o dramatické situaci, ale pouze o jakési nedokonalé pravděpodobné kopii životní reality. Takové kopie vyrábí na jevišti jak dospělí, tak děti. Myslím, že to není otázka věku, dospělosti či nedospělosti, nýbrž že je to především otázka **schopnosti cílevědomého a záměrného zveřejňování vztahů,** tj. dispozic pro uměleckou činnost.

Když se tato mimetická schopnost plně rozvine a uplatní na jevišti plném dětí, bývá me nadšeni a mluvíme o spontaneitě, bezprostřednosti etc. Ale pozor, jde vždy o mimesis, o umělecké zobrazení skutečnosti? Když jsme stejné schopnosti svědky na jevišti dospělých, bývá me rovněž nadšeni a mluvíme podobně. Pravda, u dospělých jsme toho svědky v daleko menší míře. Jde namnoze o jednotlivce a jen výjimečně o celý "herecký kolektiv". Začasté o jednotlivce, kterým říkáme "puďáci". Ano, v bezprostřednosti a "puďáctví" může spočívat podobný výsledný efekt, jako v cílevědomém a záměrném zveřejňování vztahů. Otázkou jest, nakolik se lze spoléhat na tento způsob, na dispozice bezprostřednosti, tj. zda-li je kýžený jevištní efekt - proces zopakovatelný. Zkušenost jednoznačně říká, že je to velice tenký led. Je pak otázkou, zda-li jde ještě o mimesis, o divadlo jako umělecký druh. Myslím, že ne, že jde o setkání, jehož podstata není estetické povahy, ale sociální. Zdá se, že problém není v tom, zda dítě patří na jeviště, ale ve **směšování činností různého druhu** a v tom, jakými kritérii, zda estetickými či jinými, tyto činnosti nahlížíme. Nutno připojit, že např. v oblasti amatérského divadla dospělých tento problém existuje zrovna tak. Jen si málokdo klade otázku, zda patří dospělí na jeviště a zda může být divadlo dospělých skutečným divadlem.

Milan Strotzer

Redakční poznámka netradičně úvodem

Článek Michala Huvara o přehlídce Břeclavský píseček se nám nevešel do předcházejícího čísla. Zařazujeme jej tedy až v tomto čísle, a to zdaleka nikoliv pouze pro úplnost dokumentace o současném dění v oblasti mladého divadla v ČR. Hlavním důvodem je názor autora článku na nepřípustnost spolupráce profesionálního režiséra s amatérským tělesem (názor dotčené ARTAMY zveřejňujeme spolu s článkem). Protože si je redakce AS vědoma zásadnosti této otázky, vyzývá čtenáře k názorům ať už souhlasným či polemickým. Dovoluji si podotknout, že náš zákon (zákon tzv. autorský o tvorbě a užití uměleckých děl) nerozlišuje mezi profesionály a amatéry. Přitom takové rozlišení funguje v kulturně vyspělém světě. Za amatéry se zpravidla pokládají tvůrci, kteří nevytvářejí díla ke komerčním účelům, daný umělecký druh není hlavním předmětem jejich obživy a sami sebe označují za amatéry. Pouze tato poslední podmínka stačí, aby se např. fotograf mohl přihlásit do Národní soutěže amatérské fotografie. Spolupráce s profesionálními režiséry, scénografy, choreografy apod. (někdy za honorář, jindy bezplatná) je rovněž ve světě běžná a zásadně soubor či inscenaci nevylučuje z řad amatérů.

Své názory v rozsahu do 90 ř. zasílejte laskavě na adresu redakce.

Lenka Lázňovská

BŘECKAVSKÝ PÍSEČEK DO TŘETICE, ALE NE VŠEHO DOBRÉHO

Od letošního roku je na Moravě o další regionální předkolo Šrámkova Písku víc: k Brnu a Břeclavi se přiřadil Vyškov. Je-li to dobře, nevím. Svědčí to sice o vzrůstající síle amatérského divadla v této části republiky, ovšem taky to může přivodit pokles úrovně přehlídek starších, protože v kvantitě ještě nemusí být kvalita. A kolo v Břeclavi (16.-17. 4.), napotřetí organizačně zajištěné opět nadprůměrně, to již naznačilo. Stejně tak poměrně jasně ukázalo, že Artama, pro Šrámkův Písek zosobněná Karlem Tomasem, by si konečně měla vyjasnit, zda aktivity Evy Tálské pod hlavičkou Studia dům jsou amatérské, či nikoli. Když si třebas fotografové mohou stanovit přesná kritéria, kdože je amatér, kdo profík, tak proč ne divadelníci. Paní režisérka totiž umně už léta využívá a zneužívá ku svému prospěchu této nezodpovězené otázky. Na Šrámkův Písek se hlásí jako amatérka, pro pořadatele akce Mezi ploty, na jejíž prkna z těch, co hráli na letošním Písečku, nemá nikdo ani sebemenší šanci proniknout, je naopak Studio dům ansámblem profesionálním. Mám zato, že je to chování a jednání nehodné jména Tálská. Značně ovlivnilo a poznamenalo i průběh klání v Břeclavi. A co konkrétního tam jednotlivá divadla předvedla?

Malá scéna a Divadlo Zazády (Zlín): MÉDEA

Francouzským dramatikem Jeanem Anouilhem aktualizovaná Euripideova látka o zradě otce a vlasti a následné vášnivé nenávisti slouží Zlínským ani ne tak pro výpověď o nich a o nás tady a teď, jako spíše povinné cviky pro herecké kreace mladých frekventantů školy. Že jsou mezi jejich výkony očividné a místy propastné rozdíly, vyplývající zatím z nedostatečných životních zkušeností, které na tak tragickou látku nestačí, je nabíledni. Sledování, jak si ten který představitel či ta která představitelka se svou rolí poradí, se stává záhy tím nejzajímavějším z představení, ne příběh, city, emoce, vášně. Režie Petra Nýdrleho se to ani nesnaží zvrátit, předkládá tisíckrát známé a viděné: černou barvu proti bílé, nehnutost a sošnost postav, obligátní jevištní "milování", zvukový monolog… K uvěření je na tom máloco, byť se všichni snaží, seč mohou.

Dobře utajené divadlo (Vyškov): RÁNO SI BER ŠIRÁK

Vyškovským účast na domácí přehlídce odebrala postup z Břeclavi, protože podle stávajících regulí nelze soutěžit dvakrát. Škoda přeškoda, protože hříčka čtveřice herců sepsaná podle slavného Rostandova kusu má v sobě všechny atributy divadla mladého a netradičního a v Písku by se pod úhlem mé zkušenosti, viděného tam za posledních 10 let, určitě neztratila. Komika vyvěrající z protikladů mluvy Vrchlického a mluvy dneška, z herectví "kamenného" a "civilního", z kostýmu a ne-kostýmu, z ukřičené vřavy a ticha, z romantického ideálu minulosti a nelehkého života dnes. Spontánní, hravé, milé i rozpustilé. Zároveň uměřené a uhlídané v otázce vkusu. A ještě nesoucí v sobě poezii a perlivé myšlenky! Co více si přát?

Ty-já-tr (Břeclav): GULÁŠ Z MODRÝ KRÁVY

V čase, kdy je u divadel poezie patrný odklon od vpravdě básnických předloh z domácích luhů a hájů, objevilo pět břeclavských protagonistů Boženu Správcovou a její stejnojmennou oceněnou sbírku. Kvalitní předloha je u toho žánru základem, pak musí následovat začátek, vtahující diváka do dění, scénické metafory, múzičnost… Ty-já-tr (Proč, proboha, když už jeden v Praze máme?) v tom nezklamal, přidal vydařenou složku pohybovou, avšak nedotáhl do konce spoje mezi jednotlivými básnickými čísly a podtržení, vypíchnutí čitelnosti konce. Nicméně představil i tak kolektivní autorskou výpověď za sebe, nejenom obvyklou službu básníkovi. Zanechal za sebou nezodpovězené otázky a nutkání setkat se s ním ještě jednou. A tak by to u dobrého divadla poezie mělo být.

Studio Dům (Brno): 1. Část představení ODPADY s názvem STÁRNUTÍ

Tak precizní a s jistou rukou profesionálního, tudíž fines, řemesla a triků znalého režiséra vymakaná pantomima tuctu okostýmovaných a jeden druhému si nepřekážejících umělců od slova umět, že to vedlo mezi ostatními účastníky až k těmto autentickým výrokům: "Ode dneška nehraju divadlo…" Nebo: "Já se vůbec necítím na to vlézt na scénu, obzvláště po tomto." Tálská umí, to se desítky let ví. Proč však využívá amatérských přehlídek k tomu, aby si na jejich prknech de facto zazkoušela? Nemám proto jiného vysvětlení, než že jinde nedovede svou práci prodat, nepracuje pro ni žádný schopný manažer, který by ji dostal do světa. V tomhle nese vinu i ona. "Výrobek" si má umět i prodat. A přihlásit se mezi amatéry je ta nejjednodušší cesta. Jenže ona je na rozdíl od jiných režisérů zde předvedených kusů za divadlo placena! A to je pak o něčem jiném… Jak by se asi Artama postavila k tomu, kdyby příští rok herce z Kotěhůlek režíroval Pitínský, další Lébl a jiné třebas Menzel a s Tálskou se pak sešli na nějakém regionálním kole? Pořád by šlo o amatérské divadlo? Podle mého na tyto přehlídky její práce se zálohou Divadla Husa na provázku nepatří, a pokud

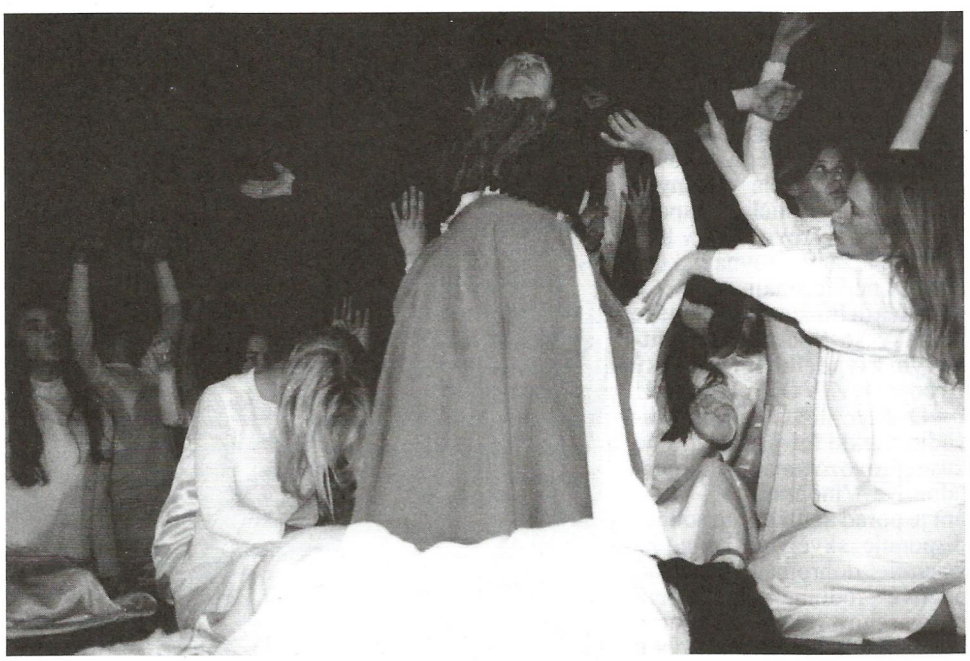

Divadelní soubor Gymnázia Hustopeče / Lešanské jesličky. *Foto: Michal Huvar*

KDY KDE CO BYLO O ČEM JAK?

vůbec sedí jejím ovečkám. To je i případ výběru a zpracování Klimáčkova textu o mimoběžných mezilidských vztazích jakési vyšinuté rodinky. Korunu herecké nekázni nasadil striptýzový exibicionista, který se neudržel a šel až na kůži v momentě, kdy to vůbec nebylo potřeba. Šokoval samu režisérku, kolegy a kolegyně na jevišti, jakožto i publikum. A odrovnal tak snažení kolektivu na nulu, i když zejména na báječnou Jeptišku nejde zapomenout. Její kreace patřila k nejlepším, jež byly na Písečku k vidění.

Divadelní soubor Gymnázia (Hustopeče): LEŠANSKÉ JESLIČKY

Lze uhrát poezii prostředky totálně tradičního a až na dřeň ochotnického divadla? Je Hrubínova předloha více lyrika, či epika? Snese brutální převyprávění? To, co z ní utkali studenti a profesoři dohromady, vybudilo burácivé odezvy smíchu, přitom jde o text nadmíru závažný. Hledání odpovědí na výše zmíněné otázky dokonale zaskočily i porotu, z valné většiny tentokráte složenou ze studentů JAMU. Ti mají sice teoretické zázemí, ale téměř nulovou zkušenost s tím, co se na národních přehlídkách hraje, jak se tam hodnotí, co tam bývá přínosem, co totální prohrou. Hustopečský příběh Marie, Josefa, Vojáka, Hostinské, Hostinského vzbuzoval v očích těch zkušenějších bouři nevole. I já musel dlouho vzpomínat, kdy jsem měl na stole tak kontroverzní kus. Možná je třeba dívat se na něj "českýma" očima. Když jsem viděl poprvé v Boleradicích Rok na vsi, ani náhodou mne nepřepadlo takové neskutečné nadšení, jaké se inscenaci později dostalo od všemožných pražských intelektuálů na Jiráskově Hronově. Pěli ódy na folklór, jehož líbezná hebkost nám uniká, protože ho nemáme před očima občas, ale žijeme s ním denně. A to může být i příčina zcela odlišných pohledů na Jesličky, napadá mne, když si srovnávám v hlavě, proč je hájili zrovna ti, kteří se jim i nejvíc smáli.

Divadelní soubor Tomáše Miličky se Spolkovým loutkovým divadélkem (Uherský Brod):ZE ŽIVOTA HMYZU

Dvěma slovy: báječné divadlo. Řeklo mi – na rozdíl od kusu provozovaného momentálně Na Vinohradech – že ta hra je pořád aktuální, že soubor disponuje skvělými herci, že všichni dohromady udělali poctivé rodinné představení pro všechny věkové kategorie, které by mohlo být ozdobou Třebíče, kdyby se tam ovšem dostalo. Do Břeclavi se přihlásilo omylem, nebylo ani mladé, ani experimentální, přesto nejlepší ze všech. Takže zásadní výtka: nestačí udělat nadprůměrnou inscenaci, mělo by se taky vědět, kam ji přihlásit, aby se třebas dostala až do Hronova. Tato, uhnětená tradičními prostředky a s hvězdnými hereckými seniory, nemůže mít přes Písek šanci. To je přehlídka o něčem naprosto jiném. Žel, v Uherském Brodě na tuto neznalost krutě doplatili.

Silně amatérský divadelní spolek "Prkno" (Veverská Bitýška): PÁN BŮH S NÁMI, JE TU CAMI

Na divadlo tu méně, tu více zdařile přenesené absurdno z literárních grotesek P. H. Camiho přizdobují předscény dvou roztomilých holčin, ovšem jen do okamžiku, než divák shledá, že počtvrté už vtip není vtipem. A to jejich výstupů, oddělujících jeden mini příběh od druhého je daleko, daleko víc. Že méně by bylo více, to platí pro celou inscenační skládanku. "Prkno" se zkrátka svojí láskou ke Camimu nechalo utopit, neodhadlo, co je divák schopen unést a co už ne. Hlavně asi ne ten inscenační stereotyp, který od druhé třetiny začíná otravovat a bují a bují…

H. O. (Uherské Hradiště): JANA Z PARKU

Druhý kus pod vedením Hany Nemramové je – i pro rozhodně bližší vztah předlohy Davida Drábka k věku a zkušenostem herecké sestavy – mnohem vydařenější než první. Vyprávění není přerušováno excesy, výkony všech na jevišti jsou vyrovnané, bez propastných rozdílů, a režie má tah na branku. Hraje se o něco závažného, o to dobré a zlé v nás, ale hraje se to lehce nevážně. V momentě, kdy to začíná nudit, je však naštěstí konec.

P. S. Nikoli ale pro práci poroty, ta o půlnoci usedá a rozhoduje doporučit k postupu do Písku Stárnutí, Lešanské jesličky a Janu z parku. Co z toho na jihu Čech bude ale opravdu k vidění, rozhodnou jiní…

Michal Huvar

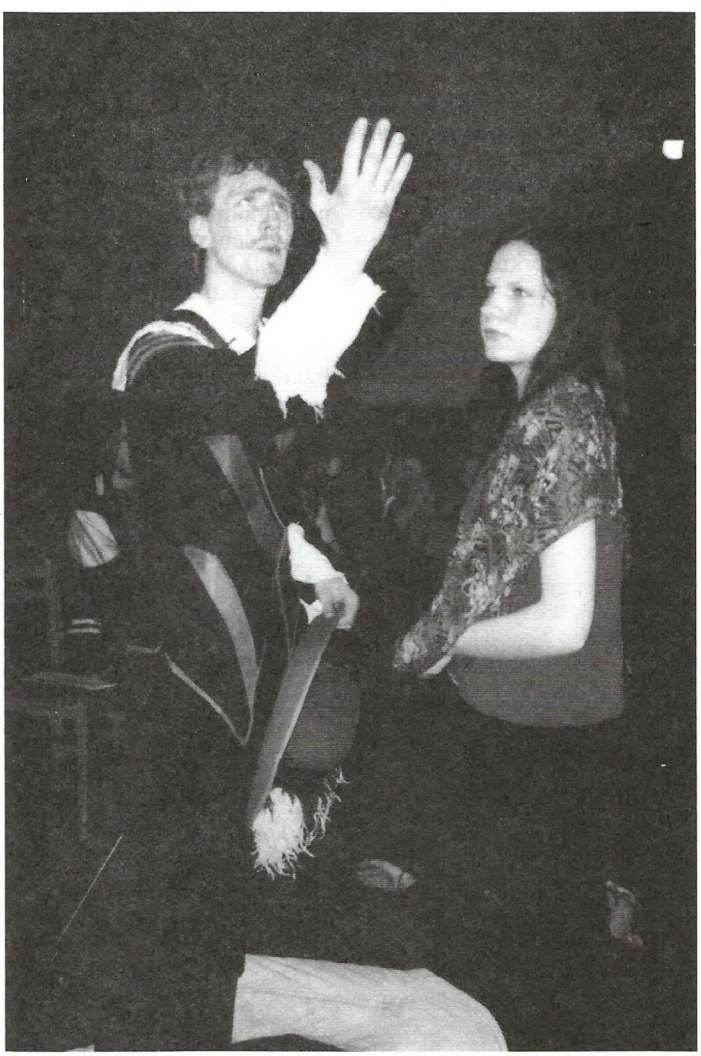

Dobře utajené divadlo Vyškov / Ráno si ber širák. Foto: M. Huvar

Jen poznámka... aneb ARTAMA má jasno

Studio Dům **je** amatérským souborem. Dobrým amatérským souborem. Chápu, že jeho vedoucí a režisérka, která je **navíc** režisérkou profesionální, může být souborům, které nedokáží to co ona, trnem v oku. Ale máme snad z přehlídek vyřadit všechny soubory, se kterými pracují profesionální herci či režiséři (namátkou: Ořechovské divadlo, Studio Volyně, Orfeus Praha, Lucerna Praha, …)? Nemluvě o těch, jejichž výsledky jsou i přes profesionální výpomoc pod úrovní souborů vedených amatéry (ty raději nebudu jmenovat). Důležité je, že členové souboru – herci – dělají divadlo ve svém volném čase, že je tato činnost neživí. A není jejich chybou, že chtějí být nejlepší.

Pokud jde o akci Mezi ploty, padá ne/účast souborů jedině na bedra jejích pořadatelů. Nemyslím, že by to však ovlivňovala pozice amatér/profesionál (amatérské soubory na akci namátkou: Jumping Hamada, Alibüstycké ďyvadlo, Bohnická divadelní společnost aj.).

P.S.: Těším se na představení z Kotěhůlek režírovaná Pitínským, Léblem, Menzlem a jinými a nemohu se jich na amatérských přehlídkách dočkat.

Karel Tomas, ARTAMA

ŽLUTICKÉ DIVADELNÍ LÉTO
4.6. - 6.6. 1999

porota: Máša Caltová, Jiří Hraše, Vladimír Zajíc

O promazávání soukolí festivalové přehlídky a destilaci včetně chlazení poroty pečovali: Hanka Šiková, Vlaďka Morávková, Vlasta Ondráček, paní starostová napekla skvělé slané pochoutky a divadelníci z Vysokého dovezli plato dortů coby přílohu k cenám. Žlutické klání probíhalo fajn a ve fajnové atmosféře, až... no, o tom jistém AŽ, až raději na závěr.

Společným pozitivním jmenovatelem přehlídky byla dramaturgie, čímž je míněn výběr kvalitních textů, které inscenátory podržely, a to i tehdy, když se silám interpretů či režijnímu výkladu zanesl karburátor a divadelní jednání a divadelní obraznost sklouzly po křídle na letovou hladinu pouhé reference nebo vlétly do husté oblačnosti allways s urvanými metaforickými křidélky. Společným jmenovatelem bylo i velmi pozorné publikum – nevím, jestli si diváky soubor ze Žlutic tak vychoval, nebo už mají dost tupohlavé, vícekanálové bedny – což bylo povzbuzující jak pro ty na jevišti, tak pro porotu. Nuže, co tedy Žlutice nabídly.

Divadelní soubor ŠTACE Kaznějov – Carlo Goldoni: KOMEDIE O VĚJÍŘI
režie Alena Svobodová

Výprava, kostýmy a některé situace – především ty, kdy na jevišti existovaly všechny postavy s vědomím kam směřovat – dokázaly vytvořit atmosféru slunné, dravé, vášnivě talijánské society, která více pudově jedná, a přemýšlí, až když už je skoro pozdě, a která se neméně vášnivě zajímá o to, co kdo ze sousedů zase vyvádí a co z toho bude. V takových momentech Goldonim napsaná komedie o bouři ve sklenici vody, vycházející z triviální zápletky kolem vějíře, existovala a cosi vypovídala o lidech, jejich tužbách a trápeních, tedy dokázala zobecnit směrem k dnešku, i když náš naturel je více chladnější, přemýšlivější. Problémové aspekty inscenace lze vysledovat v neujasněné stylizaci (občasné sklouzávání do nezdůvodněného a neuhraného psychologizování), což dále souvisí s jednáním jako takovým, kdy nutnost a neodvratitelnost činů dramatických osob byla oslabená a velmi opatrná. K tomu se ještě přidávalo ne zcela objasněné sdělení kdo je kdo a proč právě o to či ono usiluje či je nucen usilovat, takže některé situace zůstávaly pro diváky na zcela individuálním odhadu oč má jít. Retardujícím prvkem bylo i organizování živé hudby. Nebylo jasné, zda jde o orchestrální hráče nebo postavy a samy písně nabývaly podoby osamocených výstupů, takže se oddělovaly od dramatických osob. Jde o zařazení do výkladu, ne o samo zazpívání. Ovšem nutno vzít v úvahu, že v souboru je víc než polovina mladých hráčů teprve ochutnávajících, co divadlo obnáší.

Divadelní společnost Žilov – Ludwig Holberg: JEPPE Z VRŠKU
režie Jiří Mourek

Na počátku je nutno vyzdvihnout scénografii, která dramatické prostory charakterizuje, umožňuje rychlé změny a hercům poskytuje dostatek impulsů k pojmenování místa a situací v něm jednáním. Jiná věc ovšem je, zda toho žilovští vědomě využívají, nebo zda – a to častěji – na nabídku rezignují či spíše si ji neuvědomují. Nelze pominout výkony Jeppeho a jeho ženy Nily. Ale jde o to, kam a do čeho jsou vřazeny, kam směřují. Což zcela souvisí i s neujasněnou koncepcí, cože to Holbergův text nabízí. Hra, hravost, zahrávání a nezodpovězené pohrávání si s člověkem a jeho osudem, jdoucí od gargantuovského smíchu k mrazivému poznání dřeně reality, nebylo vzato v úvahu. Zůstal jen nepříliš povedený a především nevyložený pseudorealistický příběh zbytečného člověka, který bylo možno s jistým očekáváním sledovat, především díky hodnotám Holbergova textu a jisté kreativitě představitele Jeppeho. I v této inscenaci byla neujasněna hodnota a smysl písní – opět spíše zpívání odtržené od postavy. A ještě cosi ne zcela fungovalo, a to řeč jako taková. Divadelníci ze Žilova mají před sebou úkol naučit se vůbec říkat věty česky ve smyslu logického celku, a pak postoupit ke sdělování skutečného smyslu – přes slovo – vzhledem k záměrům té které dramatické osoby.

Divadelní soubor MKZ Horšovský Týn – Alfréd de Musset: ZPOVĚĎ DÍTĚTE SVÉHO VĚKU
režie Gabriela Vašková

Omlazený horšovský team vykonal impozantní pokus o uchopení nefrekventovaného dramatického textu a tématu. Bez ohledu na jisté nedostatečnosti lze bezesporu hovořit o divadelním činu, neboť jevištně ztvárnit Mussetův román převedený Antonínem Mášou do scénáře filmového typu, staví režii a herce před nelehké úkoly. Jestliže lze říci, že prvá polovina problém otevírá a pojmenovává a druhá polovina předvádí jak to dopadlo, nelze už tak snadno říci, která z nich je horšovským bližší, která se jim více daří. Nuže, velkým kladem představení je, že Michal Pivoňka je důstojným interpretem rozměrné role Oktáva. Škoda, že Brigita Hany Žákové, která v prvé části svou postavu ztvárňuje plasticky, ji v druhé části představení ve Žluticích zploštila forzírováním, takže poněkud anulovala motivickou linii a tím i vztah s Oktávem, tedy téma. Na jednu stranu lze konstatovat, že režie Gabriely Vaškové nezůstala nic dlužna situacím, a mizanscény povětšinou udržovaly prostorovým gestem téma ve hře, na stranu druhou ale musí režie ještě najít způsob jak pomoci hercům, aby své motivy dokázaly vždy zpředmětnit jednáním – verbálně se daří více, nonverbálně se pohybují v nejisté poloze. Tím chci říci, že vztahy a téma častěji rozkvétají přes text, byť divadelní obrazová půda jest zkypřena a připravena. Nejspíše jde o to, že typ střihového filmového scénáře vyžaduje, aby herci více hráli tah problému než oblouk příběhu. V okamžiku otevření každé situace musí být každá dramatická osoba již plně aktivována, to jest, předvést svůj stav, který je divákem okamžitě smyslově vnímán, a jednat, než od nulové polohy odehrávat změnu stavu. Další nutný, nezbytný proces změny stavu se pak musí provést a uzavřít v mantinelech dramatické situace. S tím souvisí i skutečnost, že pojmy, označující problém a vnitřní svět postavy, byť textem prováděny jako dialog s konkrétními osobami, nemusí mít jevištně vždy tuto podobu. Zdá se, že nemusí být k těmto postavám orientovány (to jest: pojmenováváním v dialogu se problému dobírat), ale že problém lze přímo sdělovat jako osobní a osobitou zprávu samu o sobě, nezaměřenou k další postavě. Inscenace horšovských je též silná v okamžicích gestické výpovědi, a to tehdy - přesněji řečeno vždycky - když jednání tělesné a jednání s rekvizitou odstupuje od reálného označování a nabývá podoby znaku, symbolu. Nejméně ze všeho jsou povedené - v podobě světelné, zvukové i v reálném čase - střihy. Zde je ještě prostor pro divadelní nápad režijně významový, a dále nápad, jak ten nápad zorganizovat. Někde se nabízí využít simultánnosti situací, neboť běží ve stejném dramatickém čase, byť jsou textem pro film určovány jako lineární. Inscenace je vědomě koncipována jako záležitost směřující ke sdělení, byť ne vždy zcela provedená či dokončená. To je onen divadelní čin a zároveň nesnadný úkol, který má team z Horšova před sebou. A jaké je sdělení? Možná ještě není zcela rozhodnuto, ale možná, že už ano. Že tématickým sdělením je skutečnost, že problém ztráty hodnot a egoismus, které před 150 lety trápily Musseta, trápí i inscenátory. Neboť jestli o něčem pro mne inscenace Horšovského Týna je, pak o zprávě, kterou vyslali. Neboť hrají o sobě, o lidech na konci druhého milénia, hledajících řád.

Spolek divadelních ochotníků v Radnicích - István Örkény: KOČIČÍ HRA
režie Jaroslav Vyčichlo

Inscenaci lze charakterizovat jako souhrn velmi slušných hereckých výkonů, avšak stojících do značné míry osamoceně. Zdá se totiž evidentní, že koncepce dala přednost víře v text autora – jako víře v zákon – natolik, že režie na výklad poněkud rezignovala a doufala, že téma sdělení vyplyne samo. Když už je řeč o hereckých výkonech, vše leží na bedrech Hany Vildmanové, která jako Erži je skvělá a skoro tři hodiny nás drží ve hře, přičemž ji důstojně sekunduje Blažena Stupková jako Gizela. Scéna je účelová, ale při prolínání prostorů dochází k jistému "zchuntání". Jde o ujasnění si funkce znakovosti a funkce reality, kdy a jak s nimi zacházet, aby nedocházelo k nechtěným významovým paradoxům. Režie má tedy před sebou několik důležitých úkolů či kroků. Je zde nutnost znovu si ujasnit hodnoty textu jako proudu vzpomínek – implicitně scénický monolog - a především najít v práci s monologem a dialogem vyhraněné polohy, to jest, přesně rozlišit sdělování stavu a sdělování procesu, abychom z významu pochopili oč jde, oč má jít. Dle je zde nutnost škrtů. Je jiná doba, jiné společenské kontexty a problémy se pojmenovávají jinými verbálními obrazy a ve zcela jiné frekvenci, nejen pouhým zmnožováním ve smyslu tíhy údělu. Škrty by měly směřovat pregnantnější ke sdělení břemena samoty, dokonce dvojí samoty v rozličných daných okolnostech, která je v textu jasně nastolena. Škrty by též napomohly nebo by vyzdvihly jediný záměr, který bylo možno v inscenaci radnických odečíst, a to téma lidské důstojnosti. Erži byla směšná, patetická, sentimentální, tragická, ale vždy si v podobě Hany Vildmanové zachovala důstojnost a nesmiřitelnost s hloupými, omezujícími konvencemi. Břemeno, které v této chvíli leží na režisérovi, se zdá být těžší než půltunový náklad pro šerpu na vysokohorském treku. Avšak po ujasnění jaké boty nazout a jakým kyslíkovým přístrojem se vybavit, by se zdolání Örkényho hory mohlo stát výletem. Neboť herecky je soubor připraven vystoupit jakoukoli stěnou Kočičí hry.

Divadelní soubor D 3 Karlovy Vary - Jan Werich - Petr Richter: POZDVIŽENÍ V NEDOKRVÍCH

Jako host vystoupilo na závěr karlovarské D 3 a do kontextu přehlídky výborně zapadlo. Příjemně jevištně převyprávěná Werichova pohádka o třech sestrách a prstenu exceluje v expozici, kdy tři dámy propijí peníze na trhu a naleznou prsten. Realizace nápadu, že prsten připadne té, která lépe obalamutí svého muže, je sice herecky na výši, ale režijně a výkladově poněkud retarduje. Není totiž rozhodnuto, zda jejich manželé se už pohybují v temnotách za hranicemi rozumu, nebo zda jde o lásku, o partnerskou hru stojící na pevném vztahu. Zbývá tedy ještě učinit malý koncepční krůček, který je ale zároveň velikým režijním krokem.

A teď už k onomu AŽ, zmíněnému na počátku. Všechno bylo ve Žluticích fajn. AŽ na sociální zařízení, které slouží jak restauračním hostům, tak návštěvníkům divadelního sálu. V běhu života jsem navštívil mnoho rozličných reterátů v rozličných zemích, jako bylo několik smrkových prken a ohoblované břevno poblíž kosmodromu Bajkonur, budka z vlnitého plechu na bavlníkových plantážích v Georgii nebo písečná jáma zdobená kajčími pírky a modrými valouny v buši o řeky Murray, ale i tyto byly hygieničtější a estetičtější, než zdevastovaný, koedukovaný chlívek ve Žluticích. Mám ovšem silnou naději spjatou s rokem 2000. Neboť ten obsahuje dostatek nul vhodných k nápravě.

Vladimír Zajíc

Josefodolské divadelní jaro 1999

Krajová divadelní přehlídka venkovských souborů se konala v Josefově Dole od 7. května do 9. května 1999. Uspořádal ji Divadelní spolek J. K. Tyl Josefův Důl, SČDO, odbor kultury OkÚ Jablonec nad Nisou a obec Josefův Důl. Sponzorovalo ji 22 firem i jednotlivců nejen z Josefova Dolu, ale i z Jablonce nad Nisou, Liberce, Trutnova, Turnova, Janova n. Nisou, Dolní Černé Studnice, Dolní Smržovky i Albrechtic a Prahy.

V úvodníku prvního pátečního čísla Josefodolské Herky (to je pohotový a zajímavý plátek josefodolské přehlídky) nazvaném Tři dny a dvě noci divadla píše níže podepsaná autorka Dita že: "Hlavním poznávacím znakem josefodolské divadelní přehlídky je tradičně dobrá atmosféra a, myslím, že nepřechválím, promyšlená organizace. Hostům se začnou honit hlavou velmi příjemné myšlenky na nekonečné hovory o divadle, začnou přemýšlet o dobrém jídle, krátkém spánku a sympatické hostesce. A to všechno se jim spojí, doufejme, v jeden krásný zážitek. Neboť i josefodolští přispějí letos se svým představením do mlýna." Podle mého názoru se tato předpověď splnila do písmene. Konala se dobrá atmosféra i promyšlená organizace i příjemné myšlenky na nekonečné hovory o divadle, o krátkém spánku i o sympatické hostesce a v neposlední řadě i o dobrém jídle. Bylo kuře na česneku a roštěná na žampionech a koláče a k tomu přání dobré chuti od kuchařky paní Aranky a vedoucí jídelny obecní mateřské školy paní Reginy. I bufet v divadle fungoval na jedničku. A věřte tomu, že to všechno jsou důležité okolnosti pro komunikační podhoubí přehlídky.

Ani program přehlídky nebyl zklamáním. Prvním soutěžním představením byla **inscenace josefodolského souboru**, který uvedl v pohostinské režii Josefa Doležala zapomenutou komedii **Rudolfa Krupičky** nazvanou **Velký styl.** Čáslavský rodák, dramatik, básník a prozaik ji napsal v roce 1915 a vylíčil v ní velmi objektivně průběh předvolebního boje v jednom nejmenovaném českém městě. Hra byla poprvé uvedena až v roce 1918, protože rakouské úřady ji zakázaly. Její příběh je celkem inspirativní neboť tu starostovi pomáhá vyhrát volební boj jeho bývalá milenka, později prostitutka a majitelka několika nevěstinců v evropských metropolích, která se chce i se svým kapitálem na stará kolena usadit doma v Čechách, což se jí nakonec podaří. Režisér seškrtal rozvleklá místa a posunul téma na boj starosty o moc s opozicí, kterou se mu podaří zkorumpovat. Toto zaměření je z inscenace čitelné, příběh je přehledný, herecké výkony svědčí o poctivé snaze o dobrý výkon i když se těm méně divadelně zkušeným začátečníkům nedaří tak, jako Haničce Dohnalové (majitelka nevěstinců), Janě Řeřichové (němá posluhovačka) a Miloši Rydvalovi (starostův náměstek) a v malých rolích Regině Šubrtové, Markétě Bulavčákové a Šárce Havrlantové (prostitutky Léja, Bici a Nasťa) a Josefu Bartákovi j.h. (podnikatel). Není divu, žádný učený s nebe nespadl, důležité je, že díky těm novým vstal josefodolský soubor z mrtvých neboť inscenace Velkého stylu je vlastně prvním divadelním počinem souboru v novém složení.

Druhým přehlídkovým představením byla inscenace známé pohádky **Jana Drdy Dalskabáty, hříšná ves aneb Zapomenutý čert v nastudování DS Krakonoš Vysoké nad Jizerou** v režii Jiřího Pošepného, ve scéně Jaroslava Bartáka j.h. a kostýmech Ivy Brodské j.h. Základní téma komedie je, stručně řečeno, boj o duši mezi peklem, reprezentovaným pekelným psychologem Ichturielem v podobě nového faráře v Dalskabátech, a obyvateli vsi reprezentované vdovou Marijánou Plajznerovou, která se ujala zapomenutého čerta Trepifajxla, o jehož duši se bojuje. Jak známe, peklo ten boj prohraje a polidštěný čert zůstane v Dalskabátech. Je zřejmé, že režie je si vědoma základního tematu, že zvolila i dobré typové obsazení navíc herců dobré úrovně a až na pekelné obrazy a obraz před kovárnou (v pekle nepřehledný zmatek a před kovárnou není využit celý prostor jeviště) je v ostatních případech vytvořeno logické aranžmá. Odstranit uvedené nedostatky je snadné! Je tu ještě jeden problém, který ale mohl vzniknout momentální indispozicí herců. Jde o to, že v přehlídkovém představení – jiné jsem neviděla – byl herecký výkon Ichturiela – faráře Louly zajímavější a barvitější i výraznější než dvojice Plajznerka a Trepifajxl, a takový souboj je méně zajímavý a napínavý než souboj dvou rovnocenných protivníků. Ale i s tím se dá něco dělat, protože Plajznerku i Trepifajxla hrají dobří herci.

Třetím soutěžním představením byla inscenace textu **Ivana Vyskočila Haprdáns (Hamlet princ dánský ve zkratce) v nastudování Divadelního spolku Havlíček Zákupy**, v režii Jiřího Šimka. Zákupský soubor je znám svou vynalézavou a osobitou dramaturgií i kultivovaností projevu. To vše se projevilo i tentokrát jenom že se, obrazně řečeno, vysílá na jiné vlně než si žádá duch Vyskočilova textu. Místo seminární besedy dvou protagonistů, kteří se chtějí dopátrat, jak to bylo s Hamletovým případem doopravdy - jak se správně píše v programu k představení souboru ze Zákup - upravil si soubor s režisérem text tak, aby si zahrál téměř celý soubor asi 13 herců, a aby pobavil sebe i diváky. Soubor to netají a zcela otevřeně to v programu oznamuje. Ovšem Vyskočilův základní princip, kdy dva hrají, přesněji řečeno, mluví s pomocí rekvizit, zastupujících dramatické postavy, za všechny tyto postavy, vychází ze zcela jiné poetiky než úprava souboru ze Zákup, i když je ta úprava realizována na velmi slušné úrovni.

Repertoár přehlídky byl doplněn představením hosta – **DS Karel Čapek Děčín a DS Březiny** s velmi pěknou inscenací pěti povídek **Karla Čapka** s názvem **Povídky z kapes.** V dramatizaci členů obou souborů, v režii Josefa Doležala v kostýmech Jiřiny Bartákové a Lídy Panenkové byly uvedeny povídky Telegram, Zločin v chalupě, Básník, Věštkyně a Pád rodu Votických.

Na národní přehlídku venkovských divadelních souborů "Krakonošův divadelní podzim 1999" ve Vysokém nad Jizerou navrhla porota přehlídky inscenaci hry Jana Drdy Dalskabáty, hříšná ves aneb Zapomenutý čert.

Jarmila Černíková

Úspěšné setkání v Bašce

Po dobrých zkušenostech z minulých ročníků přehlídky venkovských souborů severní Moravy a Slezska byla Divadelním centrem Podbeskydí pověřena organizací obec Baška, okres Frýdek -Místek. V její jedné části (Hodoňovice) pracuje velmi agilní divadelní soubor "Svítání" složený převážně z příslušníků mladé generace, který za výborné spolupráce místních kulturních pracovníků zajišťoval bezchybný průběh letošní přehlídky včetně odpovídající hojné návštěvnosti.

Na letošní přehlídce venkovských souborů byla zajímavá její programová skladba, kterou tvořily dvě inscenace české klasiky a dvě inscenace, jejichž dramatické předlohy byly vypracovány vlastními autory. Stejná byla i žánrová pestrost: pohádková báchorka, konverzační komedie a parodie s výraznými komediálními interpretačními prvky scénografické a herecké improvizace. Díky této skladbě byla představení pro diváky přijata s velkým ohlasem. A co bylo na programu? **Jiráskova "Lucerna" v podání divadelního souboru J. Honsy z Karolinky**, okres Vsetín byla dnešnímu divákovi představena jako "pohádka pro děti i dospělé". Provedené dramaturgické úpravy směřovaly ke zhuštění vlastního dějového příběhu se zdůrazněním hlavní myšlenky, že svobodu a právo je nutno vždy bránit všemi dosažitelnými prostředky. Jednoduchými výtvarnými scénografickými prvky byla vytvořena žádoucí iluzivnost dějových prostředí, i když v jejich prostorovém vymezení na jevištní ploše byly určité nepřesnosti. Použité výtvarné prvky (v daném případě dřevěné špalky) dovolovaly větší míru variability jejich využití při dotváření prostředí, čehož však nebylo dostatečně využito. Na vysoké úrovni bylo odpovídající kostýmové vybavení v tradičním výtvarném pojetí jednotlivých postav jak lidských, tak i pohádkových (vodníci, Hejkal). Pozoruhodné herecké kreace v této inscenaci vytvořili: Josef Králík v roli mlynáře, Stanislav Šulák v roli Kláska, Dana Králíková v roli Kláskové. Pozornost upoutal i Miroslav Urubek v postavě Dvořana precizností použitých hereckých výrazových prostředků.

Za určitý prvek trochu narušující emotivnost pohádkových situací by bylo možno považovat hudební složku inscenace, která sice výběrem skladeb lidových písní v podání komorního orchestru doplňovala pohádkovost inscenace, avšak jejího přímého zapojení do jevištních akcí nebylo v potřebné míře dosaženo. Hlavní příčinou asi bylo situování orchestru před jevištní portál. Tato okolnost však v žádném případě nesnižovala vysokou interpretační úroveň této scénické hudby.

Shrnuto jednou větou: Bylo to představení, které ohřálo duši.

Divadelní spolek Kozlovice, okres Frýdek-Místek se představil hrou F. X. Svobody "Poslední muž". Představení bylo vedeno v lehkém konverzačním duchu, k němuž značně přispěly i určité jazykové úpravy textu. Ty však mohly být provedeny i ve větší míře, neboť v některých dějových situacích docházelo vlivem určité mnohomluvnosti k rozvolnění gradace představení.

Celkem dobře řešená simultánní scéna jak po stránce výtvarného tak i prostorového řešení umožňovala rozvíjení dramatických situací a vytváření potřebných atmosfér. V celku šlo o vyrovnané představení diváky sledované s plným zaujetím.

V oblasti tvůrčí herecké práce zaujala pozornost D. Tolfová v roli paní Kohoutové, což bylo oceněno udělením ceny za ženský herecký výkon.

Uvedená inscenace prokázala, že i přes značný časový odstup vzniku divadelní předlohy lze při tvůrčím inscenačním přístupu podat dnešnímu divákovi obraz nadčasových konkrétních životních situací a osobních vztahů a potvrdit tezi, že pravda i ta nejstrašnější přináší obrodu.

Divadelní společnost M. Dědice z Dětmarovic, okres Karviná uvedla autorskou konverzační komedii člena souboru L. Kubátka "Penzion Pod pařezem". Děj celé, dle inscenátorů "načernalé", komedie se odehrává v jednom podhorském penzionu "Pod pařezem" v určitém čase, kde se potkávají různé typy lidských osobností z jejich vzájemného střetávání po dobu jejich pobytu v tomto penzionu, se mezi nimi a případně i personálem vytvářejí jednotlivé dějové situace, konflikty a zápletky, někdy i obtížně pochopitelné.

Dramatická předloha v řadě míst trpí značnou mnohomluvností, která nedovoluje vytvoření potřebné gradace jednotlivých dramatických situací, zvláště v případech plně nedořešených aranžmá v dobře a úsporně řešeném členění jevištního prostoru. Rozvláčnost některých konverzačních dialogů obrušovala hrany konfliktních situací a nedovolovala také plně rozvinout autorem zřejmě předpokládanou typovou a charakterovou odlišnost jednotlivých postav. Nabízenou možnost tvůrčího hereckého dotvoření přesto v optimální míře využili V. Šmehlík v roli Leoška, J. Pomklová v roli Rybky a zvláště výrazně O. Balys v roli Pepy, který svou hereckou kreací využil v plné míře možnosti textové předlohy a zvolených aranžmá. Uznání platí tím víc, že v podstatě šlo o epizodní roli. Výkon byl oceněn jak diváky, tak i udělením zvláštní ceny porotou.

Pokud jde o použitou hudební složku inscenace je diskutabilní délka jednotlivých hudebních předělů, které dosti zpomalovaly gradaci představení, zvláště když hudební charakteristika byla v plném souladu s celkovým pojetím inscenace.

Souboru lze upřímně blahopřát k tomu, že má ve svých řadách autora s tvůrčími divadelními ambicemi, autora, který dovede využít hereckých schopností jednotlivých členů souboru.

Velmi milým překvapením pro všechny diváky i účastníky přehlídky bylo vystoupení domácího souboru **"Svítání" z Bašky-Hodoňovic s autorskou hrou L. Bjolka a T. Marka "Krása Nesmírná"**. Lukáš Bjolek se zároveň představil i jako režisér a hlavní představitel.

Na základě základních dějových motivů obecně dosti známé ruské lidové pohádky divák shlédl úsměvnou parodii plnou slovních, situačních a akčních gagů obohacenou o řadu aktuálních motivů. Netradiční pojetí dramatické předlohy, hracího prostoru, herecké práce, scénických výrazových prostředků (projekce, výtvarná nápaditost rekvizit a práce s nimi), využití hudebních prvků a hlavně výrazná schopnost zdánlivé herecké improvizace účinkujících přineslo ve svém souhrnu všem přítomným nezapomenutelné zážitky a bylo to nejlepším vyvrcholením přehlídky s oprávněným udělením ceny za nejlepší inscenaci.

Pro svou avantgardnost v tvůrčím přístupu v práci vesnického divadelního souboru bylo toto představení nominováno na národní přehlídku vesnických souborů ve Vysokém nad Jizerou.

Všechny účinkující soubory v závěru přehlídky vyjádřily dík za přívětivý přístup organizátorům a za vytvoření ideálních podmínek pro jejich vystoupení. Zvláštní poděkování si zaslouží pí ing. St. Vítová, starostka obce Baška, která svou angažovaností ve fázi přípravy s kolektivem ochotných spoluobčanů vytvořila optimální podmínky k bezchybnému průběhu přehlídky. Společenský význam této akce v kulturním životě Bašky navíc zdůraznila svou osobní účastní po dobu celé přehlídky a významně tím přispěla k vytvoření její srdečné a příjemné atmosféry.

Bylo to milé prostředí, kam se jistě soubory budou rády vracet. Všem občanům Bašky, kteří tuto přehlídku zajišťovali, patří srdečný dík.

Stanislav Macek

Radnický Dráček hrál pro děti

V loni jsem zanaříkal nad neúrodnou inscenací pro děti v západočeském kraji. Letošních pět přihlášek na západočeskou oblastní přehlídku činoherních amatérských souborů hrajících pro děti RADNICKÝ DRÁČEK dávalo naději v obrat k lepšímu. Děti v Radnicích ve dnech 29. a 30. 5. shlédli sice jen čtyři inscenace, když **karlovarské Děčko odyolalo svoji účast s inscenací POZDVIŽENÍ V NEDOKRVÍCH** v režii Petra Richtera.

Odborná porota, ve které zasedli Vláďa Dědek z Mělníka, Máša Caltová a Petr Mlád z Plzně, příliš optimismem nehýřila. Společným znakem všech čtyř inscenací byla režijní bezradnost, nedostatečná stavba dramatických situací a chybějící herecká lehkost. Nevím, zda ke kladům přehlídky lze přičíst dva autorské počiny z vlastní dílny.

Z pera dcery Barbory a otce Josefa Drápalových uvedlo Divadlo PROPADLO z Plzně SNĚHURKU A SEDM TRPASLÍKŮ. Poetická šíře známého příběhu o boji dobra s lidskou záští poskytla herecké příležitosti nejen pro členy souboru, ale i pro jejich rodinné potomky v postavách trpaslíků. Režisér otec Drápal ke škodě inscenace nevěnoval dostatečnou pozornost výkladu a rozboru dramatických situací a tak příběh jaksi klouzal jen po povrchu. Herecké výkony jsou pouze v lineární poloze a výrazové prostředky podehrané. Chybělo typové zařazení hlavně u trpaslíků a královny macechy. Příjemný byl herecký výkon Sněhurky Kristiny Hessové. Přirozený projev nechal vyniknout jejímu osobnímu půvabu - cena.

Dalším divadelním počinem se pochlubil **soubor Divadelní scény Domu kultury v Ostrově.** Text **Václava Hanzla LOUPEŽNICE NA CHLUMU** prozrazuje autora s citem pro jevištní prostor. Myšlenka je jednoduchá - láska vyléčí i toho největšího strašpytla. Loupežnické scény jsou nabídkou humoru, který pramení z toho, jak loupežnice loupežnické řemeslo neovládají a jak se jim příčí. Režisér Jan Mareš nabízené možnosti nevyužil a nechal postavy karikovat proti záměru autora.

Plzeňský Divadelní soubor ŽUMBERA – ČAS sáhl po textu Pavla Doležala ČARODĚJNICKÁ POHÁDKA. Příběh vyložil režisér Ladislav Synek srozumitelně i vtipně. Přesto i v tomto případě platí společný znak, citovaný v úvodu. Tvůrci zůstali inscenaci dlužni. V postavě princezny Týny se nejlépe pohybovala zaskakující Kristina Kohoutová (cena) a v roli učitele hudby Vlastimil Brabec (cena). Zajímavě řešil Láďa Synek scénu leporelem, které umožňovalo rychlou přestavbu (cena).

Divadlo lidové tvorby z Mariánských Lázní nastudovala předlohu Jana Makaria STRAŠIDÝLKO postrádající dramatické situace. Příběh Písklete a Ondřeje působí příliš plakátovitě, zvláště v tématu války. Soubor v režii Otakara Zimy v mnohých případech jen ilustruje a někdy jde i proti autorovi. Inscenace působila dlouze až nudně. Příjemný byl výkon Svatavy Hanouskové v roli Písklete.

Co tedy říci závěrem? Možná, že moje řádky vyvolávají dojem, že s porotou vidím jen negativa. Ale vede mě k tomu snaha vyprovokovat západočeské tvůrce k účasti v diskusních plénech národní přehlídky POPELKA v Rakovníku či Festivalu FEMAD v Libici nad Cidlinou, kde lze čerpat z kladů i záporů. Jsem si vědom, že tvořit pro dětského diváka je velice složité a těžké. Prosím, nesme plnou odpovědnost za estetický vývoj dětské duše. Stojí za to oni bojovat.

Ze zápisku odborné poroty zpracoval
Vlastimil Ondráček

Dospělí dětem v Novém Boru

Už hezkou řádku let se v Městském divadle v Novém Boru koná regionální přehlídka divadelních souborů hrajících pro děti. Zaštiťuje ji Městský úřad Nový Bor a letos ji organizoval Český svaz divadelních ochotníků, respektive oblast "České středohoří." Popravdě řečeno, jako organizátora jsem spíše zaznamenal Městské divadlo s jeho ředitelem a pak domácí soubor. Zřejmě se tato neujasněnost, kdo je tedy tím hlavním organizátorem projevila v nepříjemných tiskových chybách na plakátech. Dále také chyběla programová brožura nebo aspoň jednotlivé programy, abychom věděli kdo vlastně hraje a nemuseli si informace chodit ručně opisovat od herců v zákulisí. Drobná závada v chybějícím diplomu za inscenaci pro Malé divadlo z Ústí n. L. při závěrečném vyhodnocení ve mně jen potvrdila dojem, že trochu více pečlivosti při přípravě by bylo jistě ku prospěchu. Jinak přehlídka a milé doprovodné akce proběhly hladce k radosti dětských diváků a snad i k spokojenosti hrajících souborů.

Jaký byl program. Čtyři soutěžní představení a jedno páteční, nesoutěžní. Následující reference se proto budou týkat jen soutěžících souborů.

DS Hraničář z Rumburka si pro svoji inscenaci vybral hru Zd. Kozáka **Cáry báby**

Cotkytle. Režisér dobře typově obsadil jednotlivé dramatické postavy a provedl úpravu předlohy, která spočívala v odstranění textového balastu. To se pozitivně odrazilo na inscenačním výsledku. Naproti tomu se souboru už tak dobře nepodařilo odhadnout žánrový styl inscenace, který už od samotného autora osciluje mezi realistickým příběhem a parodickou nadsázkou. Autor hodně pracuje se slovním humorem, některé situace jsou přímo postaveny na homonymech a vyžadují herectví jemné nadsázky. To se však neděje. Herci v inscenaci buď karikují své postavy, nebo je naopak příliš zcivilňují. Inscenace trpí hereckou nejednotností a místy i nezkušeností danou začátečnickými výkony. To se projevuje nejvíce tím, že herci své role více mluví, než v nich jednají.

Druhé soutěžní představení přivezl do Nového Boru **DS Jirásek z České Lípy.** Soubor inscenuje hru H. Lisické a M. Boureka **Ženich pro čertici.** Režisér scénář razantně seškrtal, vypustil postavu vesnické ženy. Tady však zřejmě jeho vklad do inscenace skončil. Vesměs poučení herci dokáží ve svých postavách velmi dobře jednat, ale nejsou vedeni ke stylové jednotě. Aranžmá je všeobecné a nenese významy, což se markantně projevuje u postavy ševcové Nanynky. Té chybí ona ženská chytrost, motor všech výmyslů a nápadů, jak se vždy vykroutit ze zapeklité situace. Tady musí bezpodmínečně pomoci režisér, neboť i autor neměl u této postavy jasno. Představení chybí přesnější temporytmus, a zvláště chybí pointy jednotlivých obrazů a samotného závěru.

K velmi problematickým hrám bezesporu patří **Poněkud ztracená princezna** od R. Lošťáka. Autor naprosto svévolně, bez nějakého vyššího smyslu používá motivů z různých pohádek, kombinuje je v chatrný a nelogický příběh o hledání tlusté princezny, která zhubne tím, že utíká před konzervativní sudičkou Jenovéfou, bydlící v perníkové chaloupce a rádcem Proradou. Diskotékové sudičky, debilní detektiv Lupa a rocker Kuchtík, jsou naopak představiteli dobra. Infantilní Král a filmová hvězda Děd Vševěd mohou být spokojeni. Dobře to dopadlo, a tak si můžeme i s diváky zatancovat na závěr makarenu. Bohužel, divadelní zážitek se nekonal, neboť soubor evidentně sáhl vedle a svojí inscenací vady textu ještě podtrhl.

Konec dobrý, všechno dobré, praví lidové rčení. A bylo tomu tak i v hledišti po skončení představení **Tři zlaté vlasy Děda Vševěda,** které v Boru sehráli ochotníci **Mladého divadla z Ústí n. L.** Autor dramatizace, scény i režisér v jedné osobě Jan Korčík uvěřil pohádce a osudový příběh Plaváčka převyprávěl ve výrazně lyrické divadelní formě. V představení se režisér velmi opírá o hudební i obraznou složku inscenace. Herci vesměs dobře jednají a jejich výkony působí vyrovnaně, čistě a prostě. Přes tyto nesporné klady může pozorný divák připadnout na některé drobné nelogičnosti v dramatizaci, použitá hudba nemá jeden styl a hlavně vznešenost představení může na někoho působit až sentimentálně, nepřirozeně a sterilně. Trochu humorného zlidštění by jistě neškodilo.

Bylo příjemné zavítat v závěru května do Nového Boru, posedět v hezkém divadelním prostředí a podívat se, jaké divadlo pro děti se hraje v tomto koutku Čech. Fantastické zážitky se sice nekonaly, ale snaha o dobré a smysluplné divadlo je tu nepřehlédnutelná. Neboť pouze jeden vysloveně autorský škvár na tři slušné hry, není až tak špatným výsledkem.

Jaroslav Kodeš

O POHÁREK SČDO

se letos bojovalo v Olomouci, poprvé se totiž národní kolo soutěže v monolozích a dialozích konalo tam. A byla to šťastná volba místa, protože podmínky byly velmi příznivé: celé kolo a všichni účastníci byli soustředěni do jednoho místa. Celá soutěž (krom stravování) proběhla v Domě dětí a mládeže, fungovala tu mnohočlenná služba dobrovolných místních pečovatelů o techniku i o účastníky a program soutěžní i doplňkový byl dobře zajištěn.

Pro letošní ročník byl charakteristický úbytek osvědčených harcovníků a přírůstek věkově i "služebně" mladších interpretů. Taková střída vždy znamená větší podíl nedozrálých a méně výrazných výkonů. Ovšem není-li to náhodný výkyv, mohlo by to znamenat vstup nové generace na pole komorní herecké tvorby. Daná situace se odrazila v tom, že z 9 možných (číslovaných) cen bylo uděleno jen 7.

V mužích nebylo uděleno první místo. Nápaditý **dr. Kučaba** projevil tentokrát civilní polohy, na něž u něho nejsme zvyklí, dokonce s psychologickými prvky, ale co platno: zvolil si velice povrchní předlohu, na níž se nedal postavit výkon. Třetí místa obsadili z hradeckého kola **Z. Vrága** (s Balzacem), poněkud přehrávající, ale s dobrou řečovou kulturou, zaslouženě si odnesl za ni cenu Zdeňka Fürsta, a **H. Nekuža** z Frýdku-Místku (s Čapkem) v poněkud nevygradovaném výkonu. Brněnský delegát **M. Hrabě** (s M. Frischem) v temperamentně nasazeném výkonu se postavil druhým místem a cenou posl. M. Kučery Mladému talentu do čela mužské kat. V ostatních výkonech (mužů bylo celkem 6) se projevily technické nedostatky a málo výraznosti v projevu.

V 7 ženských monolozích se projevovala řada nedostatků: dodržování textu, výslovnost, funkčnost nápadů, stavba výkonu, to vše mělo často trhliny. Udělena byla jen dvě místa: **J. Pavlíková** z kola v Hradci Králové (s Hradskou) využila vděčné příležitosti textu k souvislé řadě barev v projevu. Prvé místo získala středočesko-pražská delegátka **M. Kubešková** (text J. Štěpánka) a stala se překvapením pro porotu: předloha je totiž velice povrchní, i když se snaží dát herečce příležitost k proměnám. Interpretka slabou předlohu výkonem zvedla o laťku a postavila na ní mimořádně výrazný a vkusný výkon.

Dialogy zachytily široký výběr od primitivního dialogu ze špatné pohádky až po překonstruovaný expresívní výstup. Z celkem šesti vystoupení jen dvě měly za předlohu dramatický text. Dařilo se dvěma. **Dvojice Bufková-Kučaba** (Česká Lípa) osobitě a výrazně uchopila dialog z Gogolovy Ženitby, získala 2. místo. Na prvém místě se umístilo další překvapení přehlídky - "aktovka" **dvojice Kadeřávková-Rada** (ze středočesko-pražského kola) na téma a motivy Čapkova apokryfu Telegram. Zdánlivě naprosto nemožné - totiž vynechat v příběhu další, třetí postavu - se stalo skutečností a výsledek tuto amputaci ospravedlnil. Přesunuté akcenty ve figurách umožnily posunout jádro scénky víc k rodičovským reakcím a situaci učinit pouhou záminkou jejich uvažování a rozhodování.

Zdařilo se. Byly uděleny i další ceny: ředitele přehlídky, hosta přehlídky (herce Petra Šímy) i diváků. A zvláštní uznání poroty získal výkon v připojené kategorii individuálního výstupu s loutkou. **M. Šubrtová** (delegovaná z Frýdku-Místku) projevila v něm výtvarnou nápaditost nad milým příběhem o klubíčkovém království.

Ředitel národní přehlídky Tomáš Hradil může být spokojen.

jh

Šrámkův Písek - Národní setkání mladého a netradičního divadla

Ve dnech 28. - 30. května 1999 se konal další (v pořadí už 38.) **Šrámkův Písek - Národní setkání mladého a netradičního divadla**. V pátek přivítalo účastníky slunečné město Písek a také starosta města Písku JUDr. Luboš Průša, který popřál všem příjemný pobyt a mnoho hezkých zážitků a zkušeností. A začal obvyklý maratón. Během tří dnů bylo možno shlédnout 16 představení. ŠP je přehlídkou otevřenou. Není přesně definováno co je mladé, co netradiční divadlo a tak se roztočil kaleidoskop rozmanitých témat, tvarů: různorodých, nesrovnatelných a nepoměřitelných.

Nelehký úkol otevření přehlídky dostalo **Divadlo Jesličky, stálá scéna ZUŠ Na Střezině Hradec Králové**. ***Maska červené smrti*** - divadelní inscenace na motivy povídky Edgara Allana Poe, kterou režírovala Emílie Zámečníková, již na začátku prozradí všechny své taje. Působivá, avšak poněkud doslovná scénografie a děj pouze zdvojují to, co nám dvě průvodkyně textem sdělí verbálně. Na druhé straně nedostačující hlasitost a nevýraznost jejich projevu nám jen stěží dovolí vytušit, jak akutně se snaží "Nadpozemská vědma - Realistka" upozorňovat na nebezpečí "červené smrti" a jak intenzivně "Nadpozemská vědma - Naivka, obdivující Prospera" od něj odvádí naší pozornost.

Další produkci - báseň Vladimíra Holana ***Terezka Planetová*** v podání **Zdeňka Vrágy z Divadla Jesličky z Hradce Králové** - by se spíš dalo zařadit do kategorie uměleckého přednesu. Recitace, dokreslená hudbou Leoše Janáčka, doplněná diapozitivy a jedním hereckým vstupem. Těžiště sdělení zůstává celou dobu na recitátorovi, zjevně zkušeném, vše ostatní se bohužel jeví tak trochu zbytečným.

Divadlo **V soukolí Havířov** položilo před své herce nemalou výzvu - předstoupit před diváky s improvizací nazvanou ***Jinde jinak***. Jako výchozí bod improvizace přijalo množství rekvizit, volně rozložených okolo hracího prostoru a deklaraci v programu, že ne každá improvizace vyžaduje elementární scénář. S hereckými akcemi se snaží koexistovat skupina hudebníků. Málokdy se však podaří oběma komponentám doplňovat. Herce na jevišti pak velké množství rekvizit zahltí, malé množství zkušeností zradí a díky nedostatku pozorností se jim často podaří zhatit slibnou partnerovu akci.

Soubor H. D. ZUŠ Uherské Hradiště / Jana z parku. Foto: Ivo Mičkal

Páteční produkce v pozdních nočních hodinách uzavřely ***Úřední hodiny*** **Divadla IGDYŽ z Kolína**, text i režie David Dvořák. Pohybově zdatní a technicky vybavení herci snadno zakreslí jednotlivé postavy a relace mezi nimi. Děj probíhající na jevišti a vyvýšená poloha úředníků nad zbytkem světa (zdůrazněna scénografií) nevnáší však do tématu kritiky byrokracie nic nového. Závěrečná scéna (změna strategických poloh), kterou divák správně vytuší, není dostatečnou a překvapivou pointou. Inscenace se pak jeví zdlouhavou a zůstává v rovině klišé.

Velmi náročná sobota začala už v devět ráno produkcí souboru **KDO c/o XANDY Brno**. ***Psi*** - text mladické autorky, členky souboru, je velmi zdařilý. Inscenaci však výrazně chybí dramaturgicko-režijní nápad, herecký projev mladých členů souboru je poněkud naivní a tak se scénickému zpracování textovou předlohu nepodaří příliš obohatit.

Jáma a divadlo je výsledkem práce celého souboru **Krátké a úderné divadlo Liberec**. Kabaret, ve kterém se objevují historické postavy počínaje Baťou a Hitlerem konče. Z reproduktorů zazní autentické projevy, které utvářely v určitých momentech dějiny světa. Neodpustitelnou chybou jsou pak historické nepřesnosti, kterých se soubor dopouští. Úrovní exhibicí dva hlavní "kabaretiéři" značně převyšují zbytek, celek však trochu ztrácí tempo a rytmus.

Spolek divadelních nadšenců SPODINA Plzeň svoji prezentací ***Minikomedie*** Pierre-Henri Camiho diváky opravdu pobavil. Groteskní, gagové herectví zkušených členů souboru a absurdní komické dialogy neztrácejí celou dobu své rychlé tempo. Celek je vytvořený ze sedmi krátkých, absurdních komedií, nemajících souvislý děj. Produkce vyvolává v publiku smích a výsledný bouřlivý potlesk.

Ze života hmyzu bratří Čapků každý z nás mohl na jevišti vidět už mnohokrát. Soubor **Stopa Podješťedského gymnázia z Liberce** předvedl působivou, technicky čistou kompozici čtyř obrazů: *Motýlové, Kořistníci, Mravenci* a *Epilog - Život a smrt*. Povedlo se jim vybírat účelově, učinit v textu podstatné zkratky a přenést na jeviště svůj vlastní názor. Pouze snad na Tulákovi, který je průvodcem obrazy, je patrné, jak těžko se hledají herecké prostředky k přenesení takovéto postavy na jeviště.

Studio Dům z Brna - Eva Tálská: ***Odpady /I. část:*** **Stárnutí**/. Inscenace je tvořena cyklem ožívajících a zanikajících obrazů, výjevů. Jednotlivé postavy se vynořují z šera a z úkrytu svých masek a zase odplouvají. Stíny - symboly předků - provázejí všechny postavy: vedou je, jsou účastny oblékání - rituálu příprav na důležité momenty v životě člověka (svatba, postupné stárnutí, smrt). Přílivy a odlivy, věčný koloběh života.Rekvizity (kosa, lebka, kámen, věnec) objevující se na jevišti symbolizují: ubíhající čas, Prapříčinu, Matku-Zemi, Smrt...Je evidentní, že soubor mladých adeptů herectví je veden přesnou a pevnou rukou zkušeného režiséra. Písecká realizace by však snesla i méně stísněný prostor. Představení Studia Dům bylo nominováno lektory k reprezentaci přehlídky ŠP na Jiráskově Hronově.

Pohádky pro nehodné děti Jacquese Préverta - dramatizace pěti krátkých próz o zvířatech. **Divadelní studio DIALOG Brno** deklaruje v programu dramatizaci, zůstává však u sborového přednesu dokresleného pohybem, zpěvem a zvukovými efekty. Do značné míry zůstává na jevišti nevyužitý také tvůrčí potenciál patnácti mladých lidí, vedených k naivnějšímu projevu, než by příslušelo jejich věku.

Inscenace hry ***Ženský boj*** Václava Klimenta Klicpery vznikla v podstatě jako ročníková práce **ZUŠ Štítného 5, Praha 3**. Je patrné, že paní Anuša Švecová pracovala s žáky 3. Ročníku více na budování jednotlivých rolí, než na celistvé kompozici. Vzniká tak tvar: ne příliš sehraný, doplněný kusou scénografii, poznamenaný tím, že je ze třídy přenesen na jeviště tak trochu za syrova. Předstoupit s takovýmto tvarem před diváka, připraveného sledovat divadelní produkci, se ukázalo být postupem poněkud riskantním.

Pohybové divadlo Facka z Uherského Hradiště - dalo by se říci - přeložilo Kafkovu povídku ***Proměna*** do jazyka sobě vlastního. Jazyka pantomimy, pohybu, tance, hudby, obrazů, hry světel a stínů. "Kafkovská" atmosféra je opřena o scénografii, hudbu a přesnou hereckou práci (divnosti jednotlivých postav). Diváka vtáhnou do děje hned na začátku. Metamorfóza Řehoře Člověka v Řehoře Brouka (na rozdíl od povídky) však proběhne najednou a dále jen vypráví o vývoji vztahů zbytku rodiny k němu. Postupný napínavý

proces proměny - přechodu od reálného k absurdnímu - inscenaci pak výrazně chybí.

Soubor H.O. Uherské Hradiště přijel do Písku s hrou ***Jana z Parku***. David Drábek, autor předlohy, za ni získal v roce 1997 Radokovu cenu. Obraz ze života na periferii společnosti, hra o lidské předurčenosti, o marné snaze vymanit se danému osudu. Jevištní realizace Souboru H.O. však byla poněkud chaotická. Místy se ztrácela kontinuita děje a nevyjasněné bylo také jednání některých postav. K problémům zřejmě docházelo především v místech, kde byla předloha nejvíce zkracována.

Nedělní ráno započalo **Divadlo AHA! Lysá nad Labem**. Jejich inscenace ***Služek*** Jeana Geneta zaujala výrazným posunem v režijně-dramaturgickém uchopení od absurdní poetiky směrem k existencionalistickým polohám. Už samotný fakt, že dvě hlavní postavy služek hrají dva muži, radikálně posunula tuto hru k jistým univerzálnějším polohám v relaci sluha-pán (ve smyslu reflexe od Hegela směrem k existencionalistům). Tímto obráceným pohledem, i když to na první pohled zní paradoxně, tragický rozměr bytí ženského principu vyrůstá právě díky momentu jeho absence: v pozici sluhů se využívá pouze jeho obrácená reprezentace. V promyšleně poeticky dekadentní scéně a kostýmech příznačně vyzníval moment cirkusové poetiky, čímž se zmíněný existencionalistický moment dále mnohonásobně vrstvil a obohacoval. Zejména prostřednictvím kategorií výběru, vlastního aktivního rozhodnutí, ale i jistými pocity, které dominují v této poetice, jako jsou strach, sklíčenost, stísněnost atd.. Všechny pozice velmi mistrovsky využíval zkušený herecký kolektiv, stejně jako momenty absurdní poetiky, přítomné v předloze. Velmi působivým citováním početných známých hudebních motivů vznikala silná vrstva ironického odstupu, který ale v závěru kulminuje až do tragických rozměrů, což vytváří silnou koncentrovanou tečku za tímto úchvatným představením.

Turnovské divadelní studio Turnov - inscenátoři ***Dvou království***, zapomenuté aktovky Fráni Šrámka, evidentně narazili na řadu problémů v textu, kterým nedokázali najít jevištní interpretaci. Proto se tato inscenace zmítala v polohách nepřesnosti a nevypointovanosti, z čehož následně vznikal chaos. Z inscenace není jasné, o která dvě království jde, zda je to mužsko-ženský princip, duchovně-materiální, nebo sexuální atd. K režijně - dramaturgické neujasněnosti se přidala i velmi nepřesná hra herců: mladý trojčlenný kolektiv zápasil se základními problémy herecké tvorby, což ovšem mohl být výsledek neujasněnosti pozice a intencí jednotlivých postav v rámci širšího kontextu inscenace.

Závěr přehlídky patřil **Vyškovskému divadelnímu souboru TRDLA**. Oživující devadesátiminutovou realizaci hry bratří Mrštíků ***Maryša*** režíroval Alexandr Novák Postavy Lízala a Vávry, hlavních manipulátorů osudu Maryši, ztvárnily loutky v životní velikosti, lid - malí maňásci, celek doprovázela živá hudba. Mladý soubor a netradiční realizace klasického textu učinil dobrou tečku za celým ŠP - Národním setkáním mladého a netradičního divadla.

Uršula Kurková

Šrámkův Písek trochu jinak, aneb Na kamenném mostě nebylo zas tak dobře

Písek, to je kamenný most. A spousta krásných domů, kouzelná zákoutí kolem řeky, historie plná zvučných jmen a důležitých událostí, proslavená restaurace U Rajnerů s výborným grilovaným kolenem a každoročně koncem května také divadelní festival Šrámkův Písek. Chtělo by se pokračovat dál v líčení příjemných zážitků spojených s divadelním Šrámkovým Pískem, ale účelem tohoto článku je spíše upozornit na věci, které nám vadily. Takže teď odjíždíme autobusem ze staroslavného města a s Emou Zámečníkovou z hradeckých Jesliček dáváme dohromady tohle povídání…

Především se nám zdá podivné, že Šrámkův Písek je časově zdaleka nejkratší národní přehlídka. Rozdíl v délce trvání oproti jiným národním přehlídkám (Loutkářská Chrudim, Třebíč, Wolkrův Prostějov, Jiráskův Hronov…) je propastný: Zatímco zmíněné přehlídky trvají nejméně čtyři dny (spíše déle) ŠP začíná v pátek podvečer a končí v časném nedělním odpoledni. Důsledky jsou katastrofální. Při počtu sedmnácti!!! představení tak vzniká zběsilý rytmus představení – maratón, kdy není čas doslova na nic. Šidí se technická příprava (cca 40-50 minut na postavení scény, nasvícení a další technické úkony). Divadelní technici jsou utahaní z nepřetržitého přestavování scény. (Pánové! Pokud tento článek čtete, máte můj upřímný obdiv) Diskuse o představeních jsou zkráceny na nejnutnější minimum. Když už jsme u tohoto tématu (rozuměj: diskusi) tak tedy musím zkonstatovat, že bych rozhodně nechtěl být v kůži porotců, protože vidět takový počet představení v tak krátkém čase a fundovaně o nich rozhodovat a hovořit, je úkol skutečně herkulovský – a já se navíc domnívám, že takový výkon v podstatě ani není v lidských silách. Mimochodem, docela by mě zajímalo, kdy vlastně porotci jedli a spali – na to snad čas nemohli ani najít.

To, že některé představení diváci prostě neviděli, protože jednoduše všichni usínali únavou, už jenom smutně zkonstatuji jako prosté potvrzení výše zmíněných faktů. A ještě jednou se za všechny spící diváky (spíše nediváky) omlouvám zejména kolínským divadelníkům ze studia IGDYŽ.

Mrzí nás, že nebyl organizačně zajištěn čas a prostor pro "setkávání se" divadelníků. Z hospůdek a podobných zařízení nás vzhledem k časné noční (přesněji ranní) hodině ukončení posledního představení dne spíše vyhazovali, než aby nás přivítali a pokus o improvizované setkání na mostě (bubnování a zpěv) skončil pořádkovou pokutou 1000,- Kč udělenou městskou policií za rušení nočního klidu. Promiňte, ale i věci okolo tvoří divadelní festival a zejména je to důležité u přehlídky mladého divadla. Já si ještě dobře

Studio Dům Brno / Odpady (I. část: Stárnutí). *Foto: Miloš Šindelář*

pamatuji, že atmosféra spojená třeba s chrudimskou loutkovou přehlídkou byla jednou z věcí, které mě přitáhly k divadlu. Nezapomínejme na to. A budeme se dále dovolávat toho, že to v minulosti na ŠP šlo: Existovaly divadelní poutě, divadlo na mostě nebo ostrově, setkání v parku a podobné doplňky festivalového dění.

A tak trochu s tím souvisí, že jsme na festivalových představeních neviděli píseckého diváka, že propagace byla zjevně chaotická a nevýrazná (ten transparent "Vítáme účastníky ŠP" se snad s přibývajícími lety zmenšuje?) a dále, že i zájem oficiálních představitelů Písku byl spíše symbolický než skutečný. To vše je prazvláštní ve městě s tak výraznou kulturní tradicí a přítomností. Všechny tyto konstatované připomínky a mnoho dalších nenapsaných (ŠP je třeba národním festivalem, který postrádá pravidelně vycházející zpravodaj, tak jak je to obvyklé na festivalech jiných) jsou spojeny s nedostatečným časovým prostorem. Chtěli bychom ale ještě přidat několik názorů týkajících se organizační stránky ŠP.

Doba začátku 90-tých let, která byla charakterizována prudkým poklesem počtu kvalitních inscenací, inscenací

Soubor Stopa Podještědského Gymnázia Liberec / Ze života hmyzu. Foto: archiv souboru

vůbec, a kdy mnohé soubory navíc zažily problematické období zániků, znovuvzniků, přerodů a stěhování nových zřizovatelů a všech těch převratných změn, je definitivně pryč. Na regionech vzniká velký počet dostatečně kvalitních představení. Což můžeme potvrdit z vlastní zkušenosti. ŠP už má z čeho vybírat. Ale jako kdyby ti, kteří vybírají si tohoto faktu nevšimli. Důsledkem jsou následující skutečnosti: - ŠP nezná na regionálních přehlídkách přímou nominaci – pakliže je představení doporučeno na ŠP, děje se tak bez udání pořadí těchto doporučení. Výše zmíněné je pozůstatkem porevolučního období, kdy to vzhledem k poklesu kvality divadelní scény mělo smysl a bylo to přínosným řešením. Dnes to ale dle našeho názoru spíše chaotizuje výběr na ŠP. Důkazem, že to jde, je například divadelní Úpice, kde porota určuje pořadí doporučení.

Rádi bychom dále byli lépe informováni o složení a práci Rady pro mladé amatérské divadlo (zřizováno při Artamě?) a Programové rady ŠP.

Divadlo AHA! Lysá nad Labem / Služky. *Foto: Ivo Mičkal*

Následující slova jsou spíše příspěvkem do diskuse: Nezdá se nám býti spravedlivým řešením, že je inscenace souboru (byť kvalitní) zařazena do soutěžního programu na více národních přehlídkách. Myslíme si, že soutěží by inscenace měla projít pouze na jedné národní přehlídce a pokud takovouto inscenaci budou chtít zařadit do programu pořadatelé jiných národních přehlídek, nechť je pak v programu přehlídky inscenace vedena jako inspirativní představení. A dodávám, že považujeme za důležité, aby kvalitní inscenace amatérských souborů vidělo co nejširší publikum. Přijde nám však, že by se důrazným rozlišením, co je soutěžní a co inspirativní, mnohé věci týkající se soutěžních pravidel zjednodušily a "zprůhlednily" a přitom by byla zachována tendence, aby představení viděla široká divadelní veřejnost. Opakuji však, že toto je názor do diskuse. Jsme si vědomi, že existuje i oponentní názor, který klade důraz na prostý fakt, aby inscenaci viděl co možná největší počet diváků.

Domníváme se dále, že by platné postupy inscenací na ŠP měly vzejít pouze z regionálních přehlídek. Myslíme si, že soubory, které se cítí poškozeny neregulérními postupy, by se samy měly ozvat a upozornit na ně.

Odjíždíme autobusem z píseckého festivalu a Ema Zámečníková mi klade na srdce, abych až budu přepisovat záznam naší debaty, nebyl příliš "drsný". My oba víme, že je za každým festivalem spousta organizační práce (přesněji = dřiny), víme i to, že za mnoho věcí mohou problémy s penězi a také problémy s oceánem dalších "maličkostí", které se samy nevyřeší. Zejména časová stísněnost. ŠP, však dle našeho dojmu, velmi ubližuje pozitivním stránkám tohoto festivalu. Dokonce tvrdíme, že tento problém přímo určuje budoucí tvář ŠP. Chceme, aby Šrámkův Písek byl ještě zajímavější a příjemnější přehlídkou, abychom na ni vzpomínali jenom v dobrém a těšili se na další ročník. Proto byla tato slova napsána.

Text článku je záznamem diskuse, kterou vedl s Emou Zámečníkovou z divadla Jesličky Jaroslav Šilas Stuchlík z Turnovského DS, a ke které se přidávali další naslouchající z jiných souborů.

přepsal ***Jaroslav Stuchlík***

JARDOVI STUCHLÍKOVI A NEJEN JEMU v rozhovoru s redakcí AS odpovídá Karel Tomas

Jaroslav Šilas Stuchlík otevírá řadu otazníků a problémů. Redakce AS soudí, že mnohé z nich jsou opravdu zásadní, a proto se zeptala pracovníka ARTAMA Karla Tomase.

Kdo je pořadatelem Šrámkova Písku?

Šrámkův Písek pořádá město Písek ve spolupráci s občanským sdružením Prácheňská scéna a útvarem ARTAMA Informačního a poradenského střediska.

Jak se tito pořadatelé dělí o úkoly spojené s přípravou a realizací Šrámkova Písku?

To je trochu složitější. Mělo by to fungovat tak, že se místní pořadatelé postarají o organizaci v místě a ARTAMA o program. Ve skutečnosti je hlavním místním pořadatelem referát regionálního rozvoje Okresního úřadu a Divadlo F. Šrámka (technické zázemí a ekonomika). Pracovníci Okresního úřadu to však dělají nikoliv z titulu svých úředních funkcí, ale jaksi dobrovolně. Tato situace trvá po celou dobu po listopadu ´89. Vedoucí referátu Jiří Hladký, kdysi sám divadelník a trochu i pořadatel ŠP, považoval již tuto situaci za neudržitelnou a vyvolal jednání s Městským úřadem. Snad už od letošního podzimu by měl fungovat přípravný výbor složený ze tří subjektů: Kulturního klubu města Písek, Divadla F. Šrámka (příspěvkovými organizacemi města) a Prácheňské scény. Tento výbor bude mít blíže k městu a některé věci se asi zjednoduší.

Přiznám se, že nerozumím pozici města…

Město od loňského roku na přehlídku přispívá částkou 50 tis. Kč a prostřednictvím své organizace (= divadla) jí poskytuje prostory včetně technického zabezpečení. Vedoucí referátu kultury MěÚ Písek na jaře letošního roku i starosta města Písku Dr. Luboš Průša na zahájení přehlídky prohlásili, že město o přehlídku nechce přijít a považuje ji za důležitou pro svoji image. Od příštího ročníku by plně mělo zabezpečit její organizaci.

Je tedy šance, že se přehlídka otevře městu?

Jistě, ale ona ani dnes není uzavřená. Tento problém má svou minulost. V letech tuhé normalizace neměli její pořadatelé zájem o místní publikum, báli se, že by tím vyvolali nežádoucí zájem stranických a dalších orgánů. Lidé z Písku se s ní setkávali pouze v produkcích mimo divadlo. Dnes na ni přijít mohou, ale pak se o ní musejí dozvědět. Pár textových plakátů nestačí. Pokud bude fungovat zmiňovaný přípravný výbor na úrovni města, pak se to snad postupně podaří změnit. A na některá představení se musí i vejít. A smířit se s tím, že bude stát na jedné noze a vidět jen jedním okem. Ruku na srdce, ono to s návštěvností místních diváků s výjimkou Hronova a dopoledních školních představení Divadelní Třebíče nikde není tak slavné.

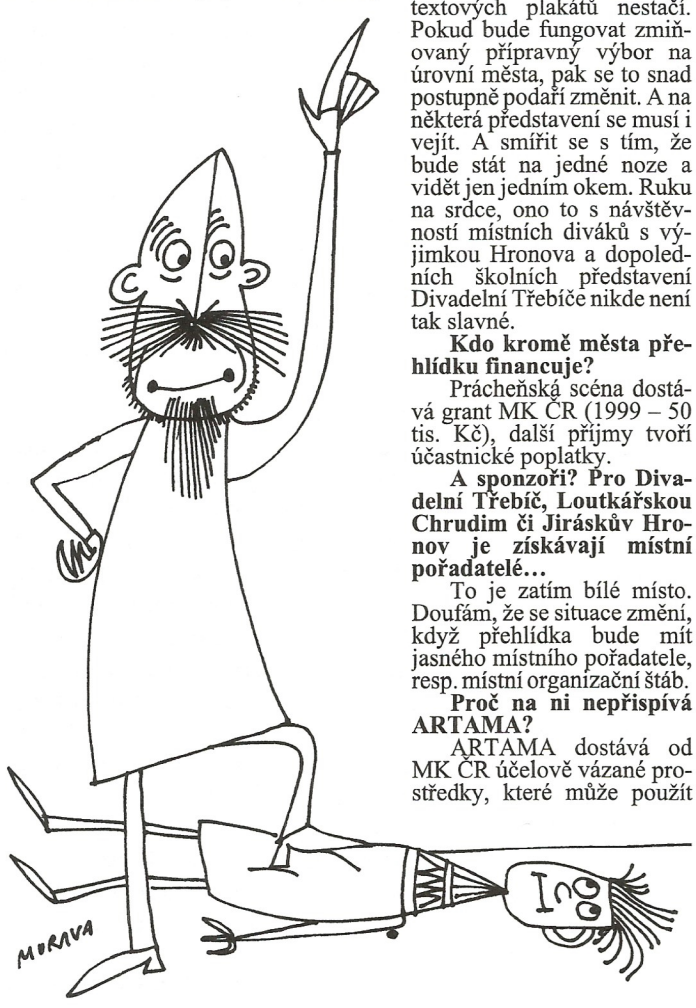

Kdo kromě města přehlídku financuje?

Prácheňská scéna dostává grant MK ČR (1999 – 50 tis. Kč), další příjmy tvoří účastnické poplatky.

A sponzoři? Pro Divadelní Třebíč, Loutkářskou Chrudim či Jiráskův Hronov je získávají místní pořadatelé…

To je zatím bílé místo. Doufám, že se situace změní, když přehlídka bude mít jasného místního pořadatele, resp. místní organizační štáb.

Proč na ni nepřispívá ARTAMA?

ARTAMA dostává od MK ČR účelově vázané prostředky, které může použít pouze na vybrané přehlídky a festivaly, tj. takové, které pořádá z pověření MK ČR. Šrámkův Písek stejně jako zmiňovaná Divadelní Třebíč mezi nimi nejsou. Už od poloviny 90. let, kdy MK ČR přehlídky přestalo vyhlašovat a současně snížilo počet těch, na něž má vliv prostřednictvím své organizace. ARTAMA není agentura. Je součástí státní příspěvkové organizace. A své zdroje může použít pouze v souladu s úkoly MK ČR.

Co tedy konkrétně ARTAMA pro ŠP dělá?

Připravuje a zveřejňuje propozice, sbírá návrhy regionálních přehlídek, sestavuje program a navrhuje jej pořadatelům, vybírá lektorský sbor, připravuje až do podoby tiskové předlohy programovou brožuru, podílí se na jednání s vybranými soubory.

Proč není přehlídka delší, proč nevychází denně zpravodaj jako na jiných přehlídkách, proč pořadatelé nepamatují na prostor pro setkání?

Mám pocit, že při znalosti rozpočtu přehlídky, který je cca třetinovým ve srovnání např. s Divadelní Třebíčí při takřka shodném počtu inscenací, je to jasné. Na zpravodaj nejsou peníze a navíc jeho rozmnožování by za stávajících technických možností divadla bylo velmi obtížné. A proč není o den delší? Pokud by o to byl masový zájem a lidé byli ochotni si vzít další den dovolené a za předpokladu, že vyřešíme ubytování mimo školní prostory, je jistě možné o tom uvažovat. Několik hlasů se letos objevilo. Jsem zvědav, až dojde na lámání chleba… Prostor pro setkávání zde také skutečně není, možná, že od příštího roku budou k dispozici prostory bývalého klubu Jitex, kde kdysi ŠP býval a vše se vyřeší.

Program letošního Písku byl skutečně přecpaný inscenacemi. Opravdu se nešidila technická příprava? A co čas na diskuse?

Asi nemá smysl, abych říkal, že program nebyl přeplněný. Nemohu však souhlasit s tvrzením, že se šidila technická příprava. Každý soubor měl minimálně takový čas, jaký požadoval v přihlášce. Na diskuse skutečně mnoho času nezbylo, ale na druhé straně i to málo bylo více časového prostoru než v minulých letech. Ostatně jen připomínám s tímto problémem zápasila i Divadelní Třebíč. Vyváženost programu přehlídky (představení, diskuse, prostor pro volné setkávání) je stálým souboje s časem a možnostmi všech pořadatelů.

Šilas Stuchlík navrhuje, aby postup na ŠP byl dán nominacemi respektive závazným pořadím z regionálních přehlídek. Nominace jsou na jiných divadelních přehlídkách běžné, proč by to nešlo u ŠP?

Oblast mladého divadla není tak stabilizovaná jako tradiční divadlo, loutky, dospělí dětem apod. Jsou regiony, kde není žádná regionální přehlídka (jižní a severní Čechy) a naopak na jižní Moravě jsou přehlídky tři. Postavit program Písku na nominacích by znamenalo některé regiony vyřadit a jiné zvýhodnit. Např. pokud by klíček k nominaci byl podobně jako např. u Třebíče počet inscenací na přehlídce, pak dvě moravské přehlídky by nominovaly, třetí nikoliv. Nemyslím si, že by to přispělo rozvoji mladého divadla v ČR. Stanovení pořadí doporučení se však nebráním.

Jak je to s Radou pro mladé amatérské divadlo?

Je mi líto, ale dva, tři pokusy o její sestavení neuspěly. Zatím. Ztroskotalo to na nedostatku času většiny oslovených. Z dvacítky lidí byli ochotni jezdit do Prahy pouze Ema Zámečníková a Roman Černík. V žádném případě to však nevzdávám, odborná rada by se měla vyjadřovat k propozicím, přicházet s podněty, patrně by odpadl i problém výběru na přehlídku.

A pokud jde o problém účasti jednoho souboru na více přehlídek?

Letos se týkalo souboru z Uherského Hradiště s Janou z parku a divadla AHA! z Lysé nad Labem se Služkami. Obě inscenace byly prezentovány rovněž na Divadelní Třebíči. Není to pouze záležitost propozic ŠP. Např. Služky se přihlásily na regionální přehlídku Wintrův Rakovník, kde není striktně oddělen výběr na Třebíč a ŠP a záleží tedy na porotě, co kam zařadí. Inscenace může patřit v souladu s propozicemi jak na Třebíč, tak na Písek, neboť její protagonisté jsou opravdu velmi mladí. Která přehlídka by měla dostat přednost? Přiznám se, že nevím. O striktní omezení účasti se letos pokusilo SČDO v případě Krakonošova divadelního podzimu – soubor, který se ucházel o účast na ni, nemohl soutěžit současně o jinou přehlídku. Příliš radosti to pořadatelům ani souborům nepřineslo. Takže nevím. Ostatně budu rád, ozvou-li se soubory, které se cítí poškozeny "neregulérními postupy" při sestavování programu ŠP, jak je k tomu Jaroslav Stuchlík vyzývá.

Děkuji za rozhovor.

připravila ***Lenka Lázňovská***

Divadelní Bechyně armádní

Tak letos to bylo už po osmadvacáté, co se v Bechyni konal festival divadelního a slovesného umění, spojený s přehlídkou folkové, country a komorní hudby a s pátou soutěžní přehlídkou mažoretek. **Divadelní Bechyně je soutěžním festivalem amatérských armádních souborů různých žánrů** i jednotlivců soustředěných většinou u Posádkových domů armády nebo vojenských útvarů. Nebylo tomu tak vždycky, pamětníci vědí, že teprve po letech putování po zemích českých zakotvil armádní festival v roce 1972 v Bechyni, v nově postaveném kulturním domě. Osou festivalu byla a je dodnes soutěž divadelních souborů; tenkrát jich v armádě pracovaly dvě desítky. Své místo tu měly a dodnes

mají i soubory malých forem i recitátoři, hudební skupiny a autoři slovesných oborů. Festival trval tehdy celý týden, jeho součástí byly tvůrčí dílny, mimosoutěžní vystoupení účastníků po školách, ústavech sociální péče i na veřejných prostranstvích. Za uplynulá desetiletí prošla festivalem řada známých herců, režisérů i zpěváků např. režisér Petr Novotný, dramaturg Jan Vedral, herci Jiří Hromada a Jaromír Sypal, Jolana Voldánová jako recitátorka. Nejlepší bechyňské inscenace byly vybrány i na Jiráskův Hronov – v 90. letech to byly např. divadelní soubory Armi-scéna, Pard, Netrdlo. To nemám ze své hlavy, to všechno ví pamětník o. z. Daniel Zavoral z Centra kultury Armády české republiky.

I letošní festival připravili pracovníci Centra kultury AČR za přispění zástupců jednotlivých vojenských velitelství a pracovníků Kulturního domu v Bechyni, za podpory města Bechyně a odborné spolupráce Amatérské divadelní asociace-Armádní divadelní sekce. Nemalý dík patří představitelům Ministerstva obrany a Generálního štábu, kteří nedali na hlasy, vyzývající k omezení kulturních akcí a festivalových přehlídek. Díky jim a díky jednotlivcům, firmám a společnostem, které přispěly peněžními i věcnými dary, se mohla konat Divadelní Bechyně i v roce 1999. Díky za to, že zvítězil rozum nad .....

Slavnostní zahájení festivalu se konalo 3. června. Jeho součástí byla vernisáž výstavy obrazů nazvaná "Kytice" a divadelní představení Dejvického divadla, které uvedlo znamenitou inscenaci Gogolova Revizora. A v pátek 4. června v 10 hod. zahrál před hledištěm plným bechyňských dětí divadelní soubor **Dráček při vojenské akademii v Brně** pohádku Ziny Hoškové **ČERT A KÁČA**, v režii vedoucího souboru Svatopluka Kouřila a ve výtvarném zpracování Heleny Červinkové, Jarmily Lajskové, Květy Cebákové a Ivany Kouřilové. Soubor byl jubilantem festivalu neboť to bylo letos po patnácté co tu sehrál pro děti divadelní představení, jehož hrdiny byli vždy hlavně čerti.

Ve dvě hodiny odpoledne téhož dne vypukla soutěžní přehlídka malých forem recitátorů. **ZUŠ Žatec** uvedla pořad **SEMAFOR ZNÁMÝ a NEZNÁMÝ** v nastudování souboru **Nevadí** a kapely, která si říká **Pro radost band.** A název kapely vlastně charakterizoval i pocit, který jsme měli z tohoto inteligentního a vkusného pořadu mladých interpretů, dobře vybavených i po řemeslné stránce. Dostalo se jim za to také ocenění. **Skupina historického šermu Keltik VÚ z Ostravy** uvedla realizaci vlastního scénáře s názvem **ERBOVNÍ POVĚST**, který na námět Marka Mlejnka napsali Jana a Libor Kovářovi. Jde o příběh krásné dcery rytíře Odřivousa, který ji za ženicha vybral zhýralce Bedřicha. Když odjel Odřivous na cesty měl se o dceru starat Bedřich, ale nestaral se. Dceru unesli dva zloději, ale mladý rytíř Petr ji osvobodil, zamiloval se do ní a ona do něho. Dala mu na památku půlku svého prstenu. Když se Bedřich vydává za jejího osvoboditele a trvá na sňatku s ní, objeví se náhodou rytíř Petr a svou půlkou dceřina prstenu dokáže, že jejím osvoboditelem byl on. Libreto, psané v naivních verších vytváří příležitosti pro souboje a bitky, ale má hodně mluveného slova, které je pro šermíře i v tomto případě problémem stejně jako herecký projev. Soubor je si těchto nedostatků vědom a hodlá se jich postupně zbavit.

Soutěže v uměleckém přednesu se zúčastnilo šest soutěžících, dva z nich, ing. Václav Kincl ADS Praha a Lukáš Tvrďoch DS Netrdlo PDA Vyškov byli oceněni.

V 19. hod. uvedl **DS Netrdlo PDA Vyškov** komedii V. V. Gogola **ŽENITBA**. V překladu Bohumila Mathesia a dramaturgické úpravě i ve výpravě a kostýmech souboru zrežíroval Ivan Přikryl, který je zároveň autorem textu písně a představitelem Kočkareva. Podkolesina hraje Saša Novák (v minulosti v režii Zdeňka Řehky představitel titulní postavy Tylova Strakonického dudáka), Agatu Tichonovnu Jitka Konečná, Ževakina Lukáš Tvrďoch, Čubkina Josef Holoch, Anučkina Alena Jurečková, Teklu Ivanovnu Irena Večeřová, Daňašu Pavlína Kohoutková a Stěpana Vlastimil Doležal. Po všech stránkách znamenité **inscenaci byla udělena hlavní cena festivalu.**

Posledním představením druhého dne festivalu bylo "divadelní dílo současné lidské komedie na motiv Jiřího Korbela v dramaturgické a textové úpravě Milana Dvořáka" nazvané **Včera jako dnes aneb SOUSEDI**, nastudované ve 144. divadelní sezoně **bechyňským divadelním spolkem Lužnice** (založeným l. P. 1855). Režii všech sousedů provedla Růžena Dvořáková. Aby bylo jasno, dramaturgická a textová úprava Milana Dvořáka spočívá v tom, že divák se stává svědkem jak televize Stara právě natáčí jako parodii na televizi Nova 1. díl seriálu VČERA JAKO DNES, který se jmenuje SOUSEDI. Podle současného zvyku je začátek i některá místa příběhu dvou sousedů, kteří si dělají schválnosti, obohacena důležitými informacemi a dobrými radami a doporučeními, že nejlepší je pálená taška, že buchtám v prášku se nic nevyrovná nebo, a to je obzvlášť důležité, že bez Calgonu není pračka dokonalá a tak dále, včetně nového typu vložek s křidýlky. Korbelova komedie jak tak zvaný cajtštyk – česky dobovka, tedy komedie, která bez hlubšího ponoru zachycuje povrch spole- čenských jevů trvajících jen v určité etapě vývoje společnosti. Důležité je, že režie a dobré herecké obsazení nenechá nikoho na pochybách, že jde o to, dát divákovi příležitost k smíchu, protože smích je také způsob hodnocení.

Sobota 5. června začala opět v 10 hod. pohádkou. Tentokrát Jiřího Pálky **JAK BYLO ČERTŮM V PEKLE ZIMA** v nastudování **Divadelní společnosti Rubikon**, v režii Jana Melichara. Mladý soubor, v němž početně převažují dívky, statečně zápasil s problematickou uměleckou úrovní textové předlohy i s následky nedostatku mužů v souboru, takže většinu mužských rolí hrály ženy. Také ovšem i s dočasnými nedostatky všech, kteří mají ještě málo divadelních zkušeností. Tím není řečeno, že jejich zápas neměl smysl, naopak, jak známo, žádný učený s nebe nespadl, neboť učení je třeba věnovat se na zemi.

Ve 12 hod. se konalo nesoutěžní studijní představení divadelního souboru **D. U. D. Vyškov** pod názvem **RÁNO SI BER ŠIRÁK...** za nímž se skrývá úprava Rostandova Cyrana z Bergeracu. Jejím autorem je Tomáš Dorazil ml., který je zároveň spolurežisérem představení s Dagmar Gajduškovou. Hlavním protagonistou představení, které se hrálo v komorním prostoru na jevišti (kdy při soubojích nebyl kupodivu nikdo z diváků propíchnut) byl Lukáš Tvrďoch, který jako Cyrano procházel se svými spoluhráči Alenou Štofkovou, Dagmar Gajduškovou, Přemyslem Ševčíkem a Romanem Malcherem vybranými komorními situacemi Cyranova osudu v Rostandově hře. Představení mělo výbornou úroveň.

Od 14 hod. se konalo další soutěžní představení divadelního souboru **Divoch PDA Stříbro**, který nastudoval dramatizaci prózy Gabriela Chevalliera **ZVONOKOSY**. V režii Jana Přívřela a ve scéně Jiřího Pavlase realizoval v jevištním prostoru scénář Jana Přívřela a Hany Hermanové soubor herců zkušených a dobře vybavených např. v technice jevištní řeči. A přece představení trpělo zdlouhavostí a jednotvárným temporytmem. Původcem toho byl stereotyp, který byl dán způsobem dramatizace epické literární předlohy. Tím, že není jasně stanoveno téma hry tj. kdo s kým o co a proč bojuje. Tím není vytvořena ani základní dramatická situace a dramatizace se stává epickou a dvanáctkrát se opakující vstupy dvou zvonokosských drben, které přijdou vždy na totéž místo a komentují události umrtví svým stereotypem i poslední zbytky divákovy pozornosti.

V 19 hod. se konalo poslední soutěžní představení bechyňského festivalu. **DS Trdlo PDA Vyškov** uvedlo inscenaci hry bří Mrštíků **MARYŠA**. V úpravě a režii Saši Nováka, výpravě kolektivu souboru a s hudbou Saši Nováka, Pavla Berčíka a Tomáše Knápka. Úprava zachovává všechna základní dějová fakta příběhu. Zachovány jsou i hlavní dramatické postavy s tím, že Lízal a Vávra jsou monstrózní plošné loutky velikosti dospělého člověka voděné herci (Lízal P. Benčíkem, Vávra S. Novákem). Ostatní dramatické postavy mají lidské představitele: Maryša je mladičká Ivana Šmelová, Struhalka Petra Kaminská, Francek Roman Malcher, Hospodský Jakub Vašíček, Pošťák Jakub Kostelník. Významnou funkci zastává sbor dětí různého věku, který zpívá, hraje s maňásky, pohybuje se, tančí a je přítomen po celou dobu představení. Zvláštnost představení je v jeho zcela netradiční podobě a v silném emotivním účinku na diváka, vycházející z dětské čistoty a zmaru, který na ni čeká. Ale to je čistě subjektivní pocit, který se nemusí dostavit u každého. V představení je dost prostoru i pro jiné reakce. Inscenaci byla udělena cena Zdeňka Řehky, zemřelého vedoucího divadelníků sdružených pod PDA Vyškov, který odchoval celou generaci těch, kteří dnes ve Vyškově hrají divadlo v jeho duchu.

Úplně posledním představením festivalu, představením studijním a zcela mimo soutěž byla inscenace pohádky pro děti. Scénář a režie je dílem Jitky Konečné (představitelka Agaty Tichonovny v Gogolově Ženitbě) a sehráli ji členové skupiny **Gedeton Vyškov**. Jmenuje se **O NAFOUKANCI A NENASYTNÉ KORDULE**. A byla z pohádek uvedených na festivalu ta nejlepší.

Jen pro úplnost informací. V neděli 6. června se od 10 hodin konal divadelní seminář k uvedeným inscenacím a po něm byly vyhlášeny výsledky soutěže. Cena poroty byla udělena in memoriam Zdeňku Řehkovi. Hlavní cenu dostala inscenace Ženitby souboru Netrdlo PDA Vyškov. Cenu Zdeňka Řehky dostala inscenace Maryši souboru Trdla PDA Vyškov. Cena ADA byla udělena Lukáši Tvrďochovi a Ivaně Šmelové. Cenu za mužský herecký výkon dostali: Alexander Novák (Podkolesin v Ženitbě), Lukáš Tvrďoch (Ževakin, Cyrano). Cenu za ženský herecký výkon dostaly: Jitka Konečná (Agata), Ivana Šmelová (Maryša). Čestné uznání za zdařilou úpravu textu hry Sousedé dostal Milan Dvořák. Cena armádní divadelní sekce byla udělena Posádkovému domu armády Vyškov. Putovní pohár V. Kyncla byl propůjčen Lukáši Tvrďochovi.

Jarmila Černíková-Drobná

WOLKRŮV PROSTĚJOV ´99

Psát o 42. festivalu poezie Wolkrův Prostějov, přesněji o soutěži divadel poezie, mám dle přání organizátorů především proto, že nejsem schopen jeho zařazení do kontextu: od roku 1989 jsem totiž finále této přehlídky nesledoval. Novost a nezaujatost pohledu by údajně měly vyvážit rutinní přístup. No, uvidíme.

Hned první představení festivalu mě lehce vykolejilo. **Ty-já-tr Praha nabídl montáž básní Jacquese Préverta pod názvem "Snídaně"** jako podívanou na čtyři krásné dívky, které recitují autorovy verše, oděny do nadýchaných bílých spodniček, tu a tam poodejdou, zatváří se tu vesele, tu smutně, a třešničkou na dortu pak mají být jakési shluky či přeskupování postav. Slečny se mi moc líbily – a i když je kolega z poroty Miloš Maršálek zahrnul připomínkami k výslovnosti (a v té bohulibé – bez ironie – činnosti pokračoval po celý festival), jevily se mi na amatérské úrovni jako slušně technicky připravené. Jen nebylo zřejmé, zda tuší, o čem ten Prévert vlastně psal. Sestavené pásmo orámované slavnou "Snídaní" se zabývá láskou v jejích vrcholech i propadech a slečnám většinou scházel prožitek, plynoucí z vlastních zkušeností. V básni o první milostné zkušenosti ("Uprostřed léta") jejich líce zrůžověly, oči zvlhly a přednes se v prožitek proměnil. Ale v básních účtujících (např. "Velké prádlo" či "Ulice de Seine") už zůstalo zase jen u přednesu. Scházel i pohyb, náhlá změna situace, která by znovu připoutala divákovu pozornost, scházelo skutečně divadelní aranžmá.

ZUŠ z Rožnova pod Radhoštěm přivezla "Hledání" básnířky Jany Čihákové. Když "náctiletí" před vašima očima zapáleně spílají "náctiletým" za to, že svou mladost utápějí v diskotékách a alkoholovém či jiném opojení a je zcela zřetelně znát, že nevycházejí z vlastní zkušenosti, může se stát, že jim neuvěříte. Právě to se mi přihodilo. Básně bohužel většinou ulpívají právě na takovém prvoplánovém moralizování – ať už jde o lásku či způsob života. A i když inscenace nabídla i ryze divadelní postupy, aktéři se jaksi míjeli, nebyli na jevišti spolu, ale každý za sebe. Jevištní pohyb, gesto či práce s rekvizitou nepovyšovaly, ale většinou prvoplánově ilustrovaly.

Inscenace také rozvířila či znovuobnovila debatu o tom, zda je vůbec vhodné, aby na WP vystupovaly soubory dramatické výchovy – debatu dle mého soudu zcela zbytečnou. Hned následující představení **Divadla Jesličky ZUŠ z Hradce Králové**, které metodou dramatické výchovy rovněž pracuje, totiž nabídlo výsostné divadlo. **"Popletové" Edwarda Leara** oslnili suverénním a hravým herectvím tří aktérů i přesně dávkovaným plachým a zdánlivě neobratným odstupem herce-kytaristy. Vrcholné okamžiky hry daly vzpomenout na provázkovské "Příběhy dlouhého nosu". První inscenace přehlídky, kdy aktéři nezírali neutrálně a nezúčastněně kamsi nad publikum, ale brali diváky jako rukojmí skutečné zaujatosti divadlem. Potřeštěná cesta tří popletů v řešetu se nám před očima proměnila v paralelu nesmyslnosti našeho pachtění a především toho, jak moc bereme sami sebe vážně… V porotě jsme byli moc smutní, že nám nakonec nezbylo než udělit hradeckým "pouhé" čestné uznání – na Jiráskův Hronov zkrátka mohou jet jen dva soubory… Jak prokázala anketa, divákům se ovšem právě "Popletové" líbili nejvíce.

Experimentální dividýlko 12 opic z Litomyšle v Prostějově

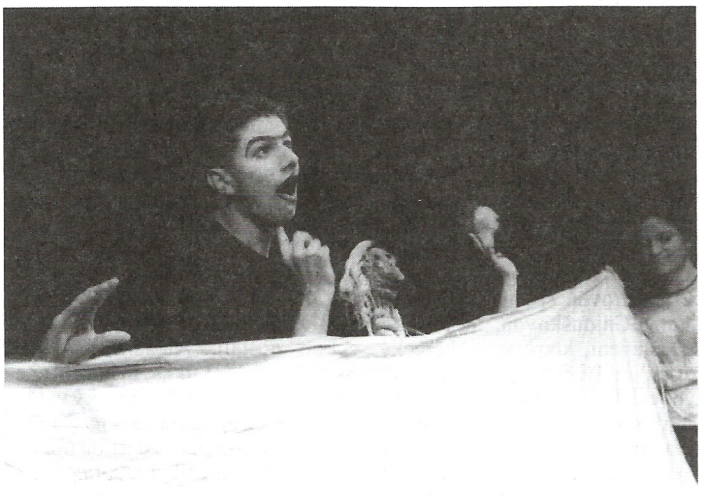

Experimentální dividýlko 12 opic z Litomyšle / Pseudologia phantastica (cena za inscenaci). Foto: Bohuslav Pacholík

ztropilo notný poprask. Pod záminkou montáže z obrázků a textů **Paula Klee "Pseudologie Phantastika"** totiž publikum zahltilo generačně nespokojeným výronem skečů, písní, gagů i rafinovaných obrazů "ze života", jejich humor skrýval většinou hlubší význam. Sebejistí (a na hranici akceptovatelnosti i sebestřední) aktéři dali na několik okamžiků zapomenout na rozdíly mezi amatérským a profesionálním divadlem (profesionálním v dobrém slova smyslu). Herci se pohybují zcela suverénně, svůj zápal přenášejí na diváka metodou "z očí do očí", své pravdy nedeklamují, ale ironicky i sebeironicky předhazují, situace mají řád, přesnou pointu. Všichni výtečně zpívají. Doma bych tu nespokojenou a ukřičenou bandu mít nechtěl, ale jako divadelníci mě uchvátili. Nesnažili se totiž lopotně předvést to, co do nich na úmorných zkouškách nahustil kdosi jiný, ale s lehkostí a suverenitou se s publikem podělili o to, co mají v sobě. A nebylo toho právě málo. Stačilo to právě na Cenu poroty a cestu na Jiráskův Hronov. Jen je škoda, že místo scénáře nabídl soubor k posouzení chatrný scénosled – velice rád bych nyní na důkaz, že si nevymýšlím, zacitoval, leč není z čeho. A překotný spád inscenace, v níž nápad stíhá nápad, nedovolí paměti zaznamenat jednotlivosti – ta si podrží jen skladbu celého obrazu. Ale nakonec je to snad dobře – jak na několika řádcích zpřítomnit skvěle zkarikovanou a přitom bravurně zazpívanou píseň v rytmu "techno" a zupáctví potrhlé

Experimentální dividýlko 12 opic z Litomyšle / Pseudologia phantastica. Foto: Bohuslav Pacholík

kantorky, ve kterou se na pár okamžiků proměnila jedna z dívek se svým věčně se opakujícím sloganem "Kde máte přezůvky, jděte za ředitelem" (pokud necituji přesně, omlouvám se, to je ta absence scénáře). 12 opic zkrátka musíte vidět – i když je jich jen devět.

Divadlo poezie z Mladé Boleslavi zahrálo a zazpívalo svou verzi **Werichovy pohádky pod názvem "O rybářce a jejím muži jak nebyli ve své kůži"**. Notoricky známý příběh doplnili boleslavští množstvím aktualizací a lehkých gagů, to vše oděli do lehounkého operetního šatu. Na rozdíl od některých kolegů z poroty mě představení svou pragmatickou orientací na "naše věrné publikum" neznechutilo – i takový přístup je zcela legitimní. Ale přece jen – hranice mezi nadýchanou moralistní komedií a podbízivým bulvárem se mi jevila místy jako velmi nezřetelná. Kdyby se alespoň v úvodu avizovaný lehký výsměch operetním manýrám neproměnil postupem času v jejich naplňování… Dvakrát škoda už proto, že herecký potenciál souboru je značný.

Plzeňský Oblouk dal vzpomenout časům, kdy pozítří znamenalo již především, a přivezl **"Dobrou píseň"**, tedy jednu z prvních her **Pavla Kohouta**, hru naplněnou radostným budováním šťastných zítřků, jemuž háže klacky pod nohy dočasné morální selhání hrdinů. Nebezpečí rychlého opotřebování parodie budovatelského dramatu se soubor vyhnul sice nijak novým, leč přesto účinným principem divadla na divadle – ochotníci z fabriky hru zkoušejí pod dohledem zapálené vedoucí a předvádějí "nadřízenému stranickému orgánu". Jednání a promluvy postav se snaží stylizovat dle budovatelských filmů – tam, kde nejsou dostatečně důslední, to občas zaskřípe. Ale konec dobrý – vše dobré: Dvouletka nakonec došla svého splnění, socialistické manželství nabralo správný směr a i když se soubor "Šťastné frézy" kladného přijetí ze strany nadřízeného orgánu nedočkal, porota mu nadělila "Řád rudé zástavy za angažovanost, ideovou závažnost a neochvějnost ztvárnění socialistického způsobu života s přihlédnutím k neopomenutelné tvůrčí epoše dramatika Pavla Kohouta v duchu pokrokových revolučních tradic."

Hned dva soubory přivezly do Prostějova **Daniila Charmse – Modrý pták ze ZUŠ Fr. Drdly ve Žďáru nad Sázavou a Okřídlený vůl z Plzně.** Oba zaslouží absolutorium za textovou přípravu. Ani v jednom případě totiž Charmsovy básně a krátké texty nejsou vnímány jen ve své prvoplánové podobě – tedy jako tu vtipné, tu hořké absurdity. Inscenátoři je pevně zasadili do kontextu doby, v níž bylo dáno autorovi žít. Stalinismus a jeho krutá hra s člověkem náhle ozřejmily i tragický akcent Charmsova díla. Žďárský Modrý pták si ovšem při inscenování svého "Charmse" počínal poněkud didaktičtěji a vůbec méně obratně. Předvedl zajímavou inscenaci, z níž místy mrazilo (především v přímých citacích výslechů), ale která přece jen trpěla nevyrovnaností aktérů a méně výrazným "zdivadelněním" textu – na mysli mám především statičnost a jakousi těžkopádnost. Plzeňští z autorových textů zcela přesně vyňali titul pro svou inscenaci: **"Báby aneb Dobytku smíchu netřeba"**. Divák, jenž se směje obrazně interpretované absurditě, která se ovšem odehrává kdesi na výslechu, pocítí záhy hrůzu ze svého smíchu – a ta už se ho pak drží. Komická a současně krutá k nesnesení, groteskně absurdní a současně obludná – taková byla inscenace a taková byla i doba, která nelítostně semlela každého intelektuála, který neváhal po každé ráně znovu vstát a říci to své: "Soudruzi, žena si ráda prohlíží sama sebe", který donkichotsky přesvědčoval o své pravdě ty, kteří ho právě za ni nakonec poslali tam, odkud není návratu. K efektu "smíchu a mrazení" přispělo velmi střídmé a přesné herectví. S nápady se zbytečně neplýtvá a každý tak dokonale vyzní. Většina textů svůj smysl ozřejmila nejen předvedenou akcí, ale ještě ryze divadelní pointou. Jen dvě výhrady: Inscenaci by velmi prospělo, kdyby byla o deset minut kratší a její "švy" (nástupy, změny světel, zvuku či aranžmá) méně patrné. Pro mě osobně i přesto absolutní vrchol letošní soutěže divadel poezie. Plzeňští získali Cenu poroty a doporučení na Jiráskův Hronov.

Ač tedy ke kontextu jiných ročníků ten letošní vřadit nemohu (viz úvod), dojmy, které ve mně ulpěly, jsou veskrze kladné. A řeč teď není jen o divadlech poezie: závěrečná prezentace oceněných sólových recitátorů se proměnila v exhibici proměnlivých stylů, postojů k poezii a přes ni a skrze ni postojů k životu. Drobný příklad: Vedle krásné mladé dívky, recitující s upřímným zápalem verše o lásce, přednášel předčasně zcyničtělý intelektuál, který neskrýval ironii a lehké opovržení – a oba přesvědčili o své pravdě, oba uměli.

Uvolněná atmosféra přehlídky, k níž přispěl i dobře vybraný doprovodný program, schopnost účastníků přenést se přes vlastní ambice a ocenit výkon jiných a především úroveň mnohých divadel a recitátorů – to vše nakonec složilo mozaiku velice příjemně stráveného týdne. A to i přesto, že se nám v porotě na debatách s publikem a účastníky soutěže nepodařilo tak úplně rozbít onu pomyslnou bariéru, která obě strany dělila na "oni" a "my". Ale tak už to asi má být, že rozdychtěným lidem mezi patnácti a dvaceti se člověk v pozici hodnotitele jeví jako suchar a páprda, který tomu vůbec nerozumí. Koneckonců, moc dobře si vzpomínám, jak jsem jako člen amatérského souboru pohlížel na své hodnotitele já sám…

Marek Pivovar

Soubor Okřídlený vůl Plzeň / Báby anebo Dobytku smíchu netřeba (cena pototy). Foto: Bohuslav Pacholík

K soutěži recitátorů na 42. Wolkrově Prostějově

Černé pozadí jeviště Národního domu v Prostějově bylo tradiční kulisou přehlídky toho nejlepšího a nejbarevnějšího, co vydala regionální kola soutěží v literárním přednesu za uplynulý rok. Tři kategorie, tři poroty (jako obvykle) a jako obvykle dokonalá organizace: vše klapalo na minutu přesně s neúprosnou pravidelností: 55 recitátorek a recitátorů předvedlo 109 recitačních výkonů. Připraví se XY, recituje YZ. 109 krát (!) to řekl Dušan Utinek, nekorunovaný král současné české recitace, v roli průvodce oběma soutěžními dny. To on byl absolutním vítězem letošního Prostějova, protože to nejen vydržel, ale i úžasně recitoval Ferlinghettiho básně na svém samostatném recitálu a snažil se, co mu síly stačily, porušit onen fascinující stereotyp našich představ o důstojném průběhu soutěžní přehlídky. Je-li někdo, kdo má tu moc a ten dar zbavit v jednadvacátém století tenhle obor posledních rudimentů století devatenáctého, je to on – a měl by mu být poté (jako výraz našich díků) *zbořen* pomník hned vedle Jiřího Wolkera na náměstí. Ostatně Jiřímu W. bude za půl roku rovná stovka. Mohli bychom uvažovat (jako výraz díků) i o zbourání jeho pomníku. Je zbytečný. Poezie žije i bez pomníků. A Wolkerova poezie (byť na letošním ročníku WP nezazněla) žije také, mimo jiné i v radikálním, a proto naději plném, okázale levičáckém gestu Dušana Utinka.

Nejvíce recitátorů se sešlo (jako obvykle) v kategorii do 18 let (23), nejméně bylo (jako obvykle) těch nejstarších, kde je ale i nejstaršímu míň než třicet. Upřímně řečeno, nerozeznávám už moc věkový ani výkonnostní rozdíl mezi tím nejmladším a tím nejstarším – a existence kategorií je mi toliko zárukou, že se do Prostějova mohou dostat vlastně i patnáctiletí recitátoři, kteří by z oblastních kol v případě zrušení kategorií asi těžko postoupili. Chválapánubohu za ně. Jsou hraví, se smyslem pro humor a někteří dokonce nerecitují, ale jsou sami sebou. Jejich erbovním básníkem je Prévert (Holub, Kainar, Morgenstern, Suchý), básníci s "nepoetickou" poetikou, srozumitelní a – hraví. Nic se tu nepředstírá, nesmysl je smyslem a smyslem jsou smysly – smyslové a pocitové vjemy a možnost jejich sdělení – sdílení. Voňavé podhoubí pro růst něčeho velkého.

Nejvýraznější osobností 1. kategorie byla osmnáctiletá Magdaléna BOROVÁ z Liberce, která Prévertovu *Tu lásku* řekla tak, jak to ještě nikdo z nás neslyšel. Hvězda s čistého nebe zářila nad Prostějovem, když Borová v uhrančivém, extatickém soustředění bez jediného pohnutí či gesta vyslovovala ty známé verše, ale naplňovala je obsahem tak osobním, vnitřně tisíckrát procítěným, a tedy tak obecným, že byla v té chvíli hodna Dantovy Beatrice, která dává (tou láskou) básníkovi nahlédnout do ráje. Ve druhém kole pak předvedla něco, co nikdo z pamětníků rovněž nepamatuje, totiž recitovala s pokornou, přesnou autostylizací svůj vlastní text. Bylo to o kácené borovici, která ve smrti zabije svého dřevorubce. Absolutní metafora. Absolutní proměna na jevišti. Borová recitátorka recituje a umírá, kácí se k zemi (uklání se). Konec. Vrchol. Zatmění. Jen doufám, že Ta Borovice neskončí rozložená na prknech, která znamenají svět, jen jako nástroj v rukou samozvaného dřevorubce – režiséra, ale že bude mít dostatek vůle a píle k tomu, aby se stala skutečnou a svéhlavou osobností, kterou naše (zejména dívčí) recitace (nebo snad i divadlo?) dlouhá léta postrádá.

Další (a zbylí) tři laureáti Wolkrova Prostějova byli ze druhé (nejsilnější a nej-

Laureátka II. kategorie WP '99 Lenka Kubová. Foto: Bohuslav Pacholík

Laureátka II. kategorie WP '99 Blanka Koutská se starostou Prostějova ing. Janem Tesařem. Foto: Bohuslav Pacholík

Laureát II. kategorie WP '99 Andrej Drbohlav s vedoucí ARTAMA PhDr. Vítězslavou Šrámkovou. Foto: Bohuslav Pacholík

vyrovnanější) kategorie. Všichni tři jsou už staří harcovníci a několikanásobní držitelé. **Lenku KUBOVOU z Bavorova** známe jako vynikající komický a pohybový talent, jakých je skutečně málo (i když legrace a pohybu bylo i letos dost). Letos všechny své přednosti uplatnila ve vynikající montáži – pohybově recitační etudě z limericků Edwarda Leara, o kterých se až do Kubové mínilo, že jde o samostatné literární útvary. Po Kubové již všichni vědí, v čem je půvab tolik zatracované myšlenky integrace – nechá vyniknout jednotlivostem!

Třetí laureátka, křehká **Pražanka Blanka KOUTSKÁ**, zazářila především interpretací ukázky ze Stevanovičovy *Jovany z metra*. Výsostně politicky i eticky aktuální text na téma jugoslávské krize byl asi nejaktuálnějším dramaturgickým počinem letošní přehlídky a stal se dokonce jakýmsi kontrapunktem a němou výtkou vůči veskrze nevážným či málo vážným textům většiny ostatních výkonů. Seznam udělených čestných uznání: 1. kat.: Šárka Augustinová, H. Brod (W. Saroyan: Tracyho tygr), Bohuslava Průchová, Č. Budějovice (R. Bradford: Davidova prostopášnost na stará kolena), Petr Rakušan, Žďár nad S. (N. V. Gogol: Bláznovy zápisky), Filip Švehlák, Brno (L. Slanina: Návštěva u ministra); 2. kat.: Gabriela Sittová, Zábřeh na M. (M. Skála: Zpověď), Marie Růžičková, Chrudim (E. Frynta: Bidlo), Eva Ochrymčuková – Tišnov (Glowacki-Bradbury), Pavel Mrňavý, M. Boleslav (M. Holub: Kašpárkův sen); 3. kat.: Jiří Bláha, Litomyšl (S. Fischerová: Říkejte mi…), Radim Šíp, Bystré (Ch. Bukowski: Ďábel byl celý žhavý), Jana Machalíková, Praha (L. Dvořák: Nelidský kůň), Jan Klimeš, Kuřim (J. Klapka Jerome: Tři muži ve člunu).

Výkon čtvrtého laureáta, **Andreje Drbohlava z Hradce Králové**, mj. hlavního protagonisty vítězného litomyšlského souboru 12 opic, byl pro mne po Préverovi druhým vrcholem přehlídky. Za použití své expresivně rozpohybované, rozfázované poetiky, která sklidila takový ohlas v komických výstupech jeho představení *Pseudologia phantastica* či v loňském *Dadaistickém manifestu* Tristana Tzary, tedy za použití těch samých prostředků, u nichž jsme se jindy a jinde za břicha popadali, vystřihl Drbohlav jako z expresionistického partesu úryvky ze slavné *Německé básně* Ernsta Jandla: o fascinaci fašismem, kterou Jandl prožil jako malý chlapec ve 30. letech, tu však jde jen námětem. V Drbohlavově pojetí, v pitvorné expresi, se z výkonu stává nejen karikatura nacismu, což je konec konců tématem toho textu; ale dokonce karikatura jakékoli pitvornosti, jež pramení z pocitu jedinečnosti národa, poezie, potažmo sebe samotného; ano, Drbohlav se stal záměrně karikaturou sebe samotného proto, aby nechal vyniknout akurátnosti toho tématu pro Nás Samotné, Čechy – Milovníky Poezie.

Pavel Chalupa

Laureátka I. kategorie WP '99 Magdaléna Borová. Foto: Bohuslav Pacholík

DĚTSKÁ SCÉNA 99
aneb Poprvé na Moravě

Zábřeh 18.6. - 25.6. 1999

V loňském roce, po pěti velmi úspěšných ročnících, se národní přehlídka dětské recitace a přehlídka dětských divadelních, recitačních a loutkářských kolektivů rozloučila s hostitelským místem, Ústím nad Orlicí. Nové útočiště pro letošek našla přehlídka v Zábřehu na Moravě a to díky péči zábřežského Klubu, spojeného kulturního zařízení a domu dětí města Zábřehu. Nebyla to však jediná změna, která Dětskou scénu 99 čekala. Kromě přesunu přehlídky na nové místo došlo také ke změně v čele organizačního štábu. Jaroslava Provazníka, v jehož péči získala Dětská scéna současnou podobu a svou současnou vysokou prestiž, vystřídal Jakub Hulák, nový pracovník centra dětských aktivit Artamy. Právě Artama, divadelní část útvaru pro neprofesionální umění Informačního a poradenského střediska pro místní kulturu, spolu s Institutem dětí a mládeže MŠMT ČR (dětská recitace), jsou hlavními garanty Dětské scény. Nové místo, noví lidé, to vše mohlo ještě více povzbuzovovat každoroční očekávání: Cože se letos urodilo na poli dětského divadla a recitace? Protože Dětská scéna je jen onou pověstnou špičkou ledovce, sluší se na úvod připomenout, že dnes je výběr na národní přehlídku záležitostí vybudované a slušně fungující struktury regionálních přehlídek (osm přehlídek sólové recitace a osm přehlídek divadelních a jedna je společná), kterým už dnes dokonce v některých místech začínají také u dětského divadla předcházet i okresní a městské přehlídky. Dětské divadlo se podle všeho znovu začíná vracet do škol, a tak disponuje širokým zázemím. Proto je Dětská scéna nejen přehlídkou a reflexí viděných představení, ale i významným místem vzdělávání, jejíž součástí jsou pravidelně i semináře pro učitele a vedoucí souborů (letos pět seminářů, jeden veden zahraničním lektorem). Díky tomuto "metodickému" rozměru není Dětská scéna přehlídkou, která by pouze zachycovala současný stav dětského divadla, ale určuje také jeho další směřování.

První dva dny ve znamení recitace

V úvodním recitačním bloku se letos v Zábřehu ve třech kategoriích (první nejmladší - pro žáky 2. a 3. tříd - končí v regionálním kole) představilo více než padesát sólistů.

Jejich vystoupení dokumentovala rostoucí úroveň dětského přednesu po předchozích letech stagnace. I v nejmladší kategorii (II.kat. - děti ze 4. a 5. tříd) jsme byli svědky hledání osobité cesty k přednesu. Některá vystoupení dokázala, že i v tomto věku lze najít a představit prožité téma a toto pak i s vysokou úrovní mluvní techniky sdělit posluchačům (například vystoupení **Vendulky Knapové**, **Jonáše Konývky** nebo **Jakuba Jedlínského**). Třetí kategorie (6. a 7. třída) je v současné době asi nejvíce rozpolcená. Někteří z recitátorů jsou ještě dětmi a podle toho texty vybírají i přednáší. Vedle nich však ve stejné kategorii stojí již recitátoři zralejší. Právě v této kategorii je pomoc vedoucího nejvíce potřebná. Děti potřebují citlivě nasměrovat k další recitátorské cestě i jejímu novému smyslu - vyslovení svého pohledu na svět. To bylo patrné v kategorii nejvyšší. Zde již lze mluvit v několika případech o skutečném uměleckém přednesu. Recitátoři z osmých a devátých tříd základních škol (a patřičných tříd gymnázií) nabídli porotě zajímavou dramaturgii (od A. P. Čechova, J. Ortena přes N. Younga či I. Wernische až k F. Topolovi), ale také kvalitní přednes (**Klára Nováková, Jakub Gottwald, Vojtěch Bárta** aj.).

Dětská scéna je s národní přehlídkou dětské recitace už několik let spojena a určitě jde o spojení prospěšné. Recitační přehlídka tak ztratila atmosféru něčeho, co je přece jen mimo život, co je škrobené a "šprtovské", ale zároveň tvrdě soutěžní (když v sázce bylo "první místo v republice"). Dětští recitátoři se dnes setkávají nejen sami mezi sebou, ale mají možnost vidět některá z představení a získat tak třeba nové dramaturgické podněty.

Dětské recitaci určitě prospělo odbourání soutěžního charakteru, neudělují se žádná umístění, ceny jsou připraveny pro všechny. Recitátoři spolupracují v tvůrčích dílnách, vzájemně se povzbuzují a hodnocení je záležitostí pohovoru s lektorským sborem (ten letos tvořili **Irina Ulrychová, Eliška Herdová, Jiřina Lhotská, Radek Marušák** a předsedou byl **Jaroslav Provazník**. K lítosti všech se někam zatoulal poslední z lektorů, básník Pavel Šrut).

Jen mám trochu obavu, aby příjemný zážitek z národní přehlídky nebyl příčinou nové vlny "soutěživosti" v okresních a regionálních přehlídkách. Tomu naštěstí paradoxně brání svým přístupem ministerstvo školství. O jeho opovrhování esteticko - výchovnými předměty se ví už dlouho. To dětskou recitaci zařadilo až do nejnižší kategorie svých resortních soutěží, někam za "Zručného cyklistu". A tak ani učitelé, kteří se budou věnovat přípravě dětí, jež budou školu reprezentovat na národní přehlídce, nebudou mít do budoucna naději na žádné ocenění, dokonce ani na proplacení cestovních výloh pro sebe a své svěřence. Takový macešský přístup je však nebezpečný. Letos se v Zábřehu opět a velmi důrazně potvrdilo, že velkou výhodu mají děti, které se k přednesu nedostanou jen náhodně, ale pracují soustavně se svými vedoucími (učiteli, rodiči). Soustavnost se pozná na výběru textů, jejich odůvodnění i v samotném kulturním přehledů dětí. Kulturní nůžky se rozevírají a v dětském přednesu je jejich projevem rostoucí nesmyslné hašteření mezi základními školami, gymnázii a ZUŠkami (hlavně mezi jejich učiteli).

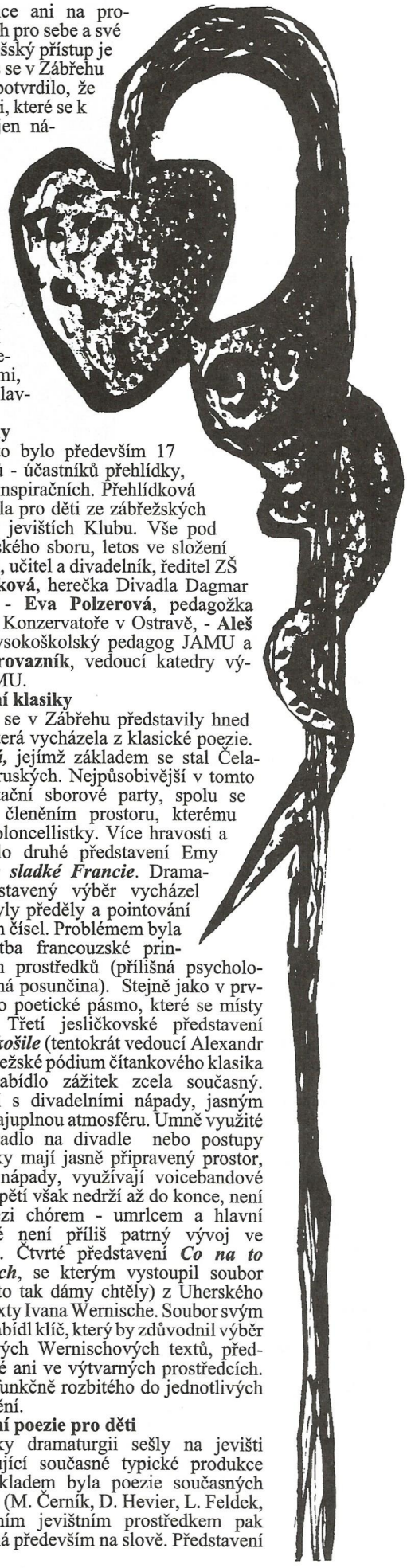

Čtyři divadelní dny

Dětská scéna 99 to bylo především 17 představení 16 souborů - účastníků přehlídky, tři večery představení inspiračních. Přehlídková představení se také hrála pro děti ze zábřežských škol. To vše na dvou jevištích Klubu. Vše pod bedlivým okem lektorského sboru, letos ve složení předseda **Jaroslav Dejl**, učitel a divadelník, ředitel ZŠ v Třebíči - **Hana Franková**, herečka Divadla Dagmar v Karlových Varech - **Eva Polzerová**, pedagožka Ostravské univerzity a Konzervatoře v Ostravě, - **Aleš Bergman**, režisér a vysokoškolský pedagog JAMU a DAMU - **Jaroslav Provazník**, vedoucí katedry výchovné dramatiky DAMU.

1. den - ve znamení klasiky

Hradecké **Jesličky** se v Zábřehu představily hned třemi představeními, která vycházela z klasické poezie. Prvním byla ***Opuštěná,*** jejímž základem se stal Čelakovského Ohlas písní ruských. Nejpůsobivější v tomto představení byly recitační sborové party, spolu se zřetelným scénickým členěním prostoru, kterému vévodil přesný part violoncellistky. Více hravosti a nadhledu však přineslo druhé představení Emy Zámečníkové ***Nezpěvy sladké Francie***. Dramaturgicky zajímavě sestavený výběr vycházel vstříc hercům, jasné byly předěly a pointování jednotlivých poetických čísel. Problémem byla někde (Dezertér, Svatba francouzské princezny) míra použitých prostředků (přílišná psychologizace resp. nepřiměřená posunčina). Stejně jako v prvním případě šlo spíše o poetické pásmo, které se místy přibližovalo divadlu. Třetí jesličkovské představení prvního dne, ***Svatební košile*** (tentokrát vedoucí Alexandr Gregar), uvedlo na zábřežské pódium čítankového klasika K. J. Erbena, ale nabídlo zážitek zcela současný. Vystavěné představení s divadelními nápady, jasným rytmizováním vytváří tajuplnou atmosféru. Umně využité zcizení připomíná divadlo na divadle nebo postupy lidového divadla. Dívky mají jasně připravený prostor, pracují s výtvarnými nápady, využívají voicebandové rytmizace. nasazené napětí však nedrží až do konce, není plně využit vztah mezi chórem - umrlcem a hlavní hrdinkou, u níž také není příliš patrný vývoj ve stupňujícím se napětí. Čtvrté představení ***Co na to Bedřich aneb O lidech***, se kterým vystoupil soubor **Babynec** (pravopisně to tak dámy chtěly) z Uherského Hradiště, se opíralo o texty Ivana Wernische. Soubor svým představením však nenabídl klíč, který by zdůvodnil výběr a uspořádání jednotlivých Wernischových textů, představení nebylo jednotné ani ve výtvarných prostředcích. Také přednes textu nefunkčně rozbitého do jednotlivých slov ztěžoval porozumění.

2. den - ve znamení poezie pro děti

Tento den se díky dramaturgii sešly na jevišti představení reprezentující současné typické produkce dětských souborů. Základem byla poezie současných autorů věnovaná dětem (M. Černík, D. Hevier, L. Feldek, J. Weinberger), hlavním jevištním prostředkem pak kolektivní hra postavená především na slově. Představení

spojoval i blízký věk všech dětí. Podobné byly také poznámky v diskusích: chybí společný klíč k vybraným textům, k logice celku - představení nenabízí divadelní situace - často není jasné proč a co se sděluje - nejednotné výtvarné prostředky - nepotkání se s autorem - ne příliš dobře zvládnutá mluva .... ať už to byla klatovská **Chobotnice** s představením ***Nevyplazuj jazyk na lva*** nebo **Divadélko pod kobercem** z Prostějova s představením ***Já rád játra***. Prostějovští se však navíc neubránili používání šarží a klišé pokleslé televizní zábavy, což bylo přímo proti Weinbergerově nonsensové poetice. Poněkud zdařilejší bylo uchopení Feldekovy ***Pohádky o velikém hladu*** **Obláčku** z Komorní Lhotky. Viděli jsme ilustrované vyprávění v ukázněném představení (se zřetelnými stopami nácviku), které využilo textu ohleduplně k jeho poetice i možnostem souboru. Škoda, že se celé představení nepovedlo pointovat. Ze čtveřice pondělních představení nejpříjemněji působilo představení ***Oblázky,*** které přivezl z Rožnova pod Radhoštěm soubor **Klika**. Jednoduchá, komorní a čistá forma, nabídla vztahy a zaujetí hrajících dětí. Toto představení však mnohé poztrácelo vinou velkého prostoru.

Divadlo Hudradlo Zliv / Druhá píšťalka (vedoucí Miroslav Slavík). Foto: Martina Voráčková

3. a 4. den - ve znamení hledání

Představení třetího a čtvrtého dne nabídla zajímavé srovnání kudy jde dětské divadlo. Na jedné straně "zuškařská" představení s divadelními ambicemi a na straně druhé klasická školní představení. Takovým divadlem ze školních lavic bylo představení ***A přece se točí!***, téměř Komenského "škola hrou" v podání žáků jedné třídy **Svobodné obecné školy z Jablonce nad Nisou**. Ačkoli jablonecké děti nebyly nějak zvlášť technicky vybaveny, dokázaly nabídnout vtipný didaktický tvar, jehož největší devizou byla pevná dramaturgie a radost ze hry. Na hravosti a spolupráci dětí různých věkových skupin, jednoduchém příběhu zahraném s nadhledem a vtipem, bez nějakých dalších uměleckých ambicí, stálo představení ***Hrnečku dost!*** souboru **DDM Praha 8.** Jinou cestou se vydal soubor **Trosky** z DDM z brněnského Starého Lískovce. Své představení (nazvané stejně jako soubor) ***Trosky*** postavili Brňané na tématu neposlouchání, neporozumění mezi generacemi, mezi lidmi vůbec. Téma je dáno i věkem aktérů. Představení bezpochyby zajímavé trpělo velkou nejednotností scénických i hereckých prostředků, jež činila celek málo srozumitelným. Základní umělecké školy z Děčína a Třince nabídly především velmi dobrou mluvní techniku, jistotu hereckého projevu i zkušenosti. Dokonalá technika posílila vyznění scénického gagu ***Mouchy*** **(LDO Třinec)**, ale už nestačila zakrýt dramaturgickou nečitelnost a rozpačitost druhého představení téhož souboru - ***O Bdělosti, Marnosti a Nudě.*** Neporozumění poetice autora, nevyjasnění tématu sdělení i nahodilostí prostředků se vyznačovala představení ***Středa nám chutná,*** **(Rolnička ZUŠ Žatec)** a ***Pohádka*** souboru **František I. (ZUŠ Františkovy Lázně).**

Zkušenosti dětí, promyšlený výběr předlohy, dobrou dramaturgii a vyváženost prostředků (scénických, hudebních i hereckých) dokázala naopak velmi účelně využít pohádka ***O malé Mette*** souboru **dddd** z Děčína (vedoucí Jana Štrbová). Drobnou a jednoduchou hříčku děčínská čtveřice s minimem prostředků hraje s lehkostí, nadhledem a ve zřetelně čitelných vztazích. Možnosti dětského divadla opět představilo zlivské **Hudradlo** (vedoucí Mirek Slavík). Jejich ***Druhá píšťalka*** výborně pracovala s otevřeným divadelním prostorem, který naplňují dramatickým napětím. Křehký příběh se zřetelným rozložením postav nabízí jasnou linii vnitřního napětí, které umožňuje skutečně divadelní jednání. Představení pracuje s vybudovanými mizanscénami, s přesnou charakteristikou postav, hudební podkres pomáhá vytvářet atmosféru a představení bez plakátovitosti předkládá jasně pojmenované etické téma. Vyznění posiluje také vysoká koncentrovanost hrajících dívek. Představení Hudradla bylo bezesporu divadelním vrcholem přehlídky.

5. den - opět ve znamení školních produkcí

Letošní Dětská scéna se nesla ve znamení nástupu školních a zájmových souborů (10 ze 17 představení). Ale bohužel se ukazuje, že ve školách zatím chybí učitelé, kteří by měli vedle chuti i talent, divadelní vědomosti a dovednosti. Poslední den to jen potvrdil. Oba gymnaziální soubory ze Svitav (***Maccheroni alla vongole***) a z Mnichova Hradiště (**DDT Hladivadlo - *Fimfárum***) přivezly do Zábřehu bohužel hodně povrchní pokusy. Jen nahozené vztahy, nevyjasněná téma, neporozumění předloze, absentující práce s temporytmem a pointováním spolu, nepříliš dobrá technika řeči, to vše jen těžko dávalo šanci ke vstřícnějšímu diváckému přijetí. Naproti tomu děti s fyzickým postižením z centra **Arpida** v Českých Budějovicích ve svém skromném drobném představení ***Pět koťat*** nabídly nejen spontální hru a autentické zaujetí, ale i vědomou tvorbu, vytváření vztahů. Díky promyšlené a citlivé práci vedoucí byla dětem poskytnuta šance nejen zaujmout publikum, ale i rozvíjet a objevovat své možnosti. Toto hledání a objevování možností postrádal ambiciózní ***Malý tygr***, "muzikálové" představení souboru **Beníci** ze ZUŠ Dukelská v Třebíči. Beníci svůj příběh o hledání odvahy hráli v líbivé úpravě, která byla příliš blízko typickým televizním zábavným pořadům pro děti. Pevná málo objevná forma s plytkou "popovou" hudbou příliš prostoru pro hru a vztahy nenabízela. Nepříliš dobrá choreografie tanečních čísel ještě posilovala spíš představu cvičení, než dramatické hry. Škoda, protože hrdina má přes svůj příběh v předloze šanci, aby zaujal dětské publikum.

LDO ZUŠ Třinec / O Bdělosti, Marnosti a Nudě (vedoucí Marcela Kovaříková). Foto: Martina Voráčková

A jak to tedy bylo s dětským divadlem?

Málo bylo na letošní Dětské scéně představení s příběhem, s jasným hrdinou. Převažovaly inscenace na pomezí recitace a divadla, nejčastěji to byla pásma poezie nebo vyprávěné divadlo. Šlo spíš o hledání různých cest k nahlížení na téma, hledání nejrůznějších možností jevištního vyjádření, než o samotný příběh a často i než o téma samotné. Z toho pak vycházely různé varianty pohrávání si s příběhem. Tato cesta však může vést k zahledění na jednotlivosti, na dílčí témata, a také mnohdy vede k problémům ve výstavbě představení jako celku. Na druhé straně se ukazuje, že naše doba vyžaduje nejen poznat příběh, už nestačí pouhá identifikace s hrdinou. Častěji chceme také znát, kdo to vypráví, proč nám to chce sdělovat. Nebezpečí je ale v přijetí roztříštěného, klipového vnímání, které často vede k povrchnosti a klišé.

Oproti minulým ročníkům letos přibylo školního divadla. Bylo tu více souborů ze základních škol a hlavně víceletých gymnázií, a to je jistě pro další vývoj dobře. Na přehlídce výrazně přibylo také starších "dětí" (teenagerů). U nich se ukazuje potřeba proměny témat, ale patrně také postupů. Otázkou totiž je, zdali postupy, s nimiž se běžně pracuje v "dra-

maťácích" s malými dětmi, jsou přenositelné na ty starší. Ukazuje se, že téhle věkové kategorii nestačí jen samotné hraní, ale že potřebují nějaký další konkrétní úkol. Třeba ten, že budou hrát pro malé dětí, s konkrétním určením a záměrem. Tenhle věk potřebuje téma, a velké. To bylo vidět u Erbenových Svatebních košilí. Oživování klasických textů, dokonce klasiků z 19.století také bylo velmi kladně přijato. Vyloženě nové bylo také uvedení představení českobudějovické ARPIDY, představení dětí s fyzickým postižením. Ony totiž ukázaly sílu sebeobjevování, skutečný zrod existence na jevišti. Tedy to, co by mělo být divadlu nejvlastnější a co se bohužel často pod stereotypy vytrácí. Letos překvapivě v Zábřehu úplně chyběly dětské loutkářské soubory. A to je hodně škoda, zvláště neztratily-li se na letošní Loutkářské Chrudimi.

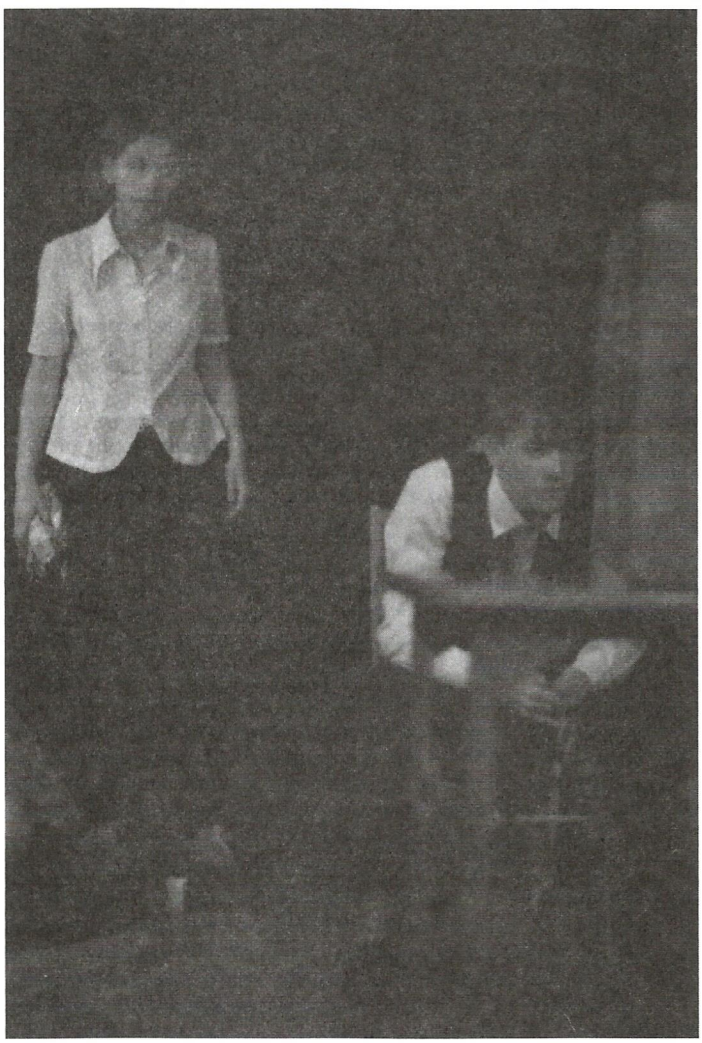

Soubor Trosky DDM Starý Liskovec Brno / Trosky (vedoucí Milada Jovanovská). Foto: Martina Voráčková

O pohled na letošní přehlídku požádala redakce Deníku Dětské scény ve svém posledním čísle pravidelného účastníka národních přehlídek Mirka Slavíka, vedoucího zlivského Hudradla. Z jeho odpovědi na závěr vyjímám: *"Většina toho, co jsem tu letos viděl, je z kategorie, které si pro sebe říkám ANIMOVANÁ PRÓZA. Inscenace jsou dělány na podobném, předchozími léty ověřeném BEZPEČNÉM PRINCIPU. Několik pěkných dětí v nažehlených šatičkách, elasťácích, či "civilu" recituje a místy i demonstruje text, chór střídá jednoduché situace, do kterých vstupují jednotliví "sólisté". Většinou absentuje napětí, vývoj postav, metafora, děti vlastně NEHRAJÍ, nevytvářejí divadelní sdělení, ale reprodukují nacvičený tvar. Myslím, že tahle unifikace a uniformita našemu dětskému divadlu strašně škodí. Myslím, že by mě víc bavilo vidět pestřejší škálu přístupů, pokusů, které třeba nejsou tak perfektně nekonfliktní a třeba se i nepovedly, ale jsou a je za nimi vidět poctivá snaha hledat, experimentovat a odvaha riskovat, že si jako vedoucí nabiju hubu."*

Roman Černík

MOZAIKA ZE 48. LOUTKÁŘSKÉ CHRUDIMI

Celostátní přehlídka amatérského loutkářství se konala v tradičním termínu (1. – 6. července 1999) a zahrnula deset seminářů, 14 inscenací a diskusí o nich s lektorským sborem v čele s Luďkem Richtrem. Dalšími členy byli scénický výtvarník a pedagog Tomáš Žižka, loutkoherečka, autorka a pedagožka Blanka Josephová-Luňáková, loutkoherec Vladimír Čada a režisér a vedoucí Divadelního klubu ve Vsetíně Pavel Rejman, dále loutkářský bál, závěrečná pouť a leccos dalšího. Novinkami v programu letošní LCH byla setkání s loutkářskými osobnostmi – Luděk Richter představoval Karla Šefrnu a předsedkyně České Unimy a redaktorka Loutkáře Nina Malíková Jana Dvořáka. Obě byla vydařená, až na to, že nepřišli ti, jimž byla určena v prvé řadě – mladí divadelníci. Snad příště. Další novinkou byly dopolední diskuse o představeních pro seminaristy, tj. volné návštěvníky přehlídky. Tento otevřený seminář vedli Blanka Šefrnová a Josef Brůček. Nad očekávání pořadatelů o něj projevily největší zájem hrající soubory. To je samozřejmě dobře, příště bude dobré spojit, respektive propojit tento klub s lektorským sborem.

Mezi semináři byl letos také jeden zahraniční. Paní Regina Fährmann z Německa pracovala na technice stínohry. Jádro semináře vytvořili lidé ze souboru Mravenec Olgy Strnadové ze Žamberka, neboť paní Reginu loni zaujala jejich inscenace Malý prales. Spolu s dalšími pracovali na kusu nazvaném Křišťálová koule, který v závěru LCH veřejně uvedli. Novou záležitostí byl rovněž seminář nazvaný divadelní školka, určený dětem ve věku od tří do šesti let. Doplnil již několik let existující dětský seminář (pro děti od 7 do 15 let) a rodinný seminář určený pro rodiče s dětmi. Další semináře byly zaměřeny prakticky – muzika v divadle s Vráťou Šrámkem, loutkoherectví s Mirkem Matouškem, rakvičkárna aneb jak se to dělá (duo Weisová-Ipser), autorsko-dramaturgický s Luďkem Richtrem a Mirkem Slavíkem, inscenační dovednosti (Marek Zákostelecký a Akram Staněk), hlasová výchova Jany Konvalinkové a eurorytmie s Richardem Weinbergrem. Dospělých seminaristů bylo 109, dětských 31. Dalších účastníků přehlídky včetně souborů bylo 600. Šikovným nápadem bylo spojení Zpravodaje s Chrudimskými novinami. Nápad bude však třeba dotáhnout, neboť jedna strana novin věnovaná přehlídce často pouze obsahovala jednu stranu Zpravodaje.

Loutkáři byli zvědavi na rekonstruované divadlo. Divadlo kromě hlavního kukátka získalo další dva divadelní prostory – tzv. malý sál a divadelní kavárnu. Do velkého sálu se vejde 306 lidí, což je o něco méně než dříve, malý sál má kapacitu 117 míst a do kavárny se ke stolům vejde 53 lidí. Výstavní síň je krásnou ukázkou konstruktivistické architektury 30. let. Klimatizaci diváci jistě ocení v horkých dnech. Podobně jako v Hronově si město muselo vzít mnohamilionový úvěr. Podle slov vedoucího Chrudimské besedy, místního pořadatele LCH, jsou s výsledkem spokojeni, byť se neuskutečnily velkolepé plány Nadace Divadla K. Pippicha, jejíž nejplatnější členkou byla Pippichova vnučka. Předávání klíče od města starostou loutkářům zastupovaným slečnou Ivetou Dřízhalovou z pražské ARTAMY (IPOS-ARTAMA a město Chrudim jsou z pověření MK ČR hlavními pořadateli přehlídky) bylo ozvláštněno tím, že pan starosta přijel v kočáru v historickém úboru. Podle mínění redakce zpravodaje toho bylo málo a to málo nebylo slavnostní. Prý by si to "loutkárna" zasloužila.

Přehlídku obohatila také dvě zahraniční vystoupení. Více zaujal Medvěd a oráč loutkového divadla Bobita z Maďarska. Dobře animované předměty musely zaujmout každého loutkáře. Druhé představení Dračí zlato švédského divadla AHA poněkud neorganicky spojovalo loutky s živáčky. Zahajovací představení Divadla Drak z Hradce Králové (Tři zlaté vlasy) většina seminaristů neviděla, prý nebyly lístky. K zahraničním hostům také jednu glosu. Nebyli dopředu oznámeni, jakoby pořadatelé o nich ani nevěděli. Nebo se snad spolu nedomluvili?

Co bylo k vidění z díla českých amatérských loutkářů. Protože oslovený lektor Tomáš Žižka svůj slíbený příspěvek pro AS neodevzdal, prosím, nechť laskavý čtenář vezme za vděk glosami z diáře lektorského sboru, zveřejňovaného ve zpravodaji.

Soubor Mravenec, LDO ZUŠ Žamberk: Kdos dobrý, pomoz mi ji osvobodit. Podle pohádky K. J. Erbena Dlouhý, Široký, Bystrozraký napsala O. Strnadová. Stylově čisté "divadlo na stole" osvětlené třemi bodovými reflektory, vyniká vtipem a lehkostí. Zajímavým nápadem je využití hudebních nástrojů jako scénografických prvků. Pouzdro na kytaru se např. proměňuje v princeznino vězení, skálu, strom a dokonce v postavu čaroděje. Trochu váznul rytmus a písniček bylo přes míru. Chybí gradace děje, takže příběh nemá pointu.

Čmukaři Turnov / Kašpárek chodí pěšky. Foto: Ivo Mičkal

Rámus Plzeň / Hostinec U zlomeného mnicha. Foto: Ivo Mičkal

Dramatická školička Svitavy: Světlovská balada. Autor, úprava a režie Karel Šefrna a Jana Mandlová. Na pomezí balady a kramářské písně. Třináct dospívajících dívek a jeden mladý muž rozhýbali celé jeviště. Zajímavá scénická práce s vlastními těly. Hlasový projev byl omezen na zpěv, avšak za ten jej lektorský sbor nepochválil. Rozsypané nástupy, polykání koncovek. Že by tréma?

Krajánek Lednice: Námluvy princezny Prozerpíny. Úprava středověkého anonymu a režie Alena Kopáčková a Zdenka Zaimlová. Chuť hrát a lásku k loutkám musí soubor doplnit ještě dovednostmi. Z klasické maňáskárny zbyla maňásková konverzačka, které neprospěla rozdělená interpretace. Vpád kabaretní reklamy byl minutím se s žánrem.

Soubor OB Blučina: O ptáku vzácném a Na jednom vršku, autoři Weisová, Ipser a anonym. Režie H. Kratochvílová. Na čtyřech židlích otočených sedadly do publika se jednoduchými improvizovanými marionetami odehrává pouťové představení. Vodění loutek s velkou nadsázkou. Herci se však málo věnovali diferenciaci jednotlivých postav. Pointa první pohádky vypadala jako napsaná Cimrmanem.

Bifule Hradec Králové: Bio desilusion, autor a režisér Jiří Jelínek. Trochu kabaret, cirkus, biograf. Dábelský nápad osvěžil a pobavil. Možným problémem byla absence či neurčitost nějakého rámce a prohloubení vztahů mezi postavami. Možná, že chyběla větší drzost inscenátorů, která by dovolovala zajít ještě dál v jevištní imaginaci kusu.

D-Dílna studia Dům Brno: Robinson, úprava a režie Pavla Dombrovská. Dospívající lidé ze studia mají, stejně jako Robinson, touhu po poznání. Toto romantické téma celého kusu se valí na diváky v materiálu dřeva, v manipulaci se scénou a objekty na ní. Herci svůj prožitek skrývají za rouškou na tváři. Setkání s kolektivní harmonií souboru, všichni se vtělesňují do postavy Robinsona a ztotožňují s jeho příběhem. Masivní instalace několika obrazů s vysochanými těly je fyzicky náročná, avšak dává celému příběhu pevnou a syrovou atmosféru přístavů a lodních doků. Snad i dramatická linka se vlní dle příkazů pohybu oceánu. O když úplný závěr připomínající odliv do ztracena ne úplně vyšel, byl patrně v této poetice jediný možný.

LD Starost Prostějov: Kníže Maximilián aneb překažený funus... text lidových loutkářů upravili a režírovali I. Čech a T. Zelený. Divadlo hrané klasickými marionetami na podlaze. Naivisticky pojaté pozadí nemohlo potlačit strohost a pustotu prostoru, v němž loutky působily. Většina výstupů se odehrávala tak, že se dvě marionety postavily blízko sebe a vedly spolu dialog. Loutky v nečleněném prostoru se nemají kam podít a jen samoúčelně přešlapují z místa na místo. Poměrně složitý příběh je nepřehledný a tím nečitelný.

LD Jiskra Praha: Zvířátka pana Krbce, autoři S. Havelka, P. Chvojka, V. Renčín, P. Slunečko. Klobouk dolů před zvládnutým řemeslem – vodění loutek, hlasovým projevem, synchronizací rozdělení interpretace. To vše dnes je jen málokdy k vidění. Blanka Josepjová-Luňáková přiznává, že i muzea či skanzeny mohou být užitečné.

Rámus Plzeň: Hostinec U zlomeného mnicha, autor B. Brecht, úprava a režie Z. Vašíčková. Divadlo, které lze hrát kdekoliv, bez problémů s výběrem rekvizit. Může si dobro žádat větší oběť než je oběť vlastního štěstí – toť hlavní téma. Může a dokonce musí. Je otázka, zda poetika a prostředí hospody v konfrontaci s hraným příběhem využily všech možností. Možná, že by např. stačilo podpořit linku zvukově významových prvků (rozhovory nástrojů) nebo učesat a zvýraznit hraní nástrojem jako loutkou. Rozhodně to byl první krok k inscenaci, která by mohla dojít konečného i když proměnného tvaru se všemi klady, které jsou patrné už dnes.

Loutkoherecké divadlo Rolnička Kopřivnice: Koza Róza, autor Z. Nejedlý, úprava a režie A. Svobodová. Představení pro nejmenší diváky. Krásná scéna, oblečená zvířátka, libá muzika. A přece něco chybělo – děti potřebují teplo a toho bohužel z představení příliš nesálalo.

Čmukaři Turnov: Kašpárek chodí pěšky, autoři, režie J. Ipser,

D-Dílna Studia Dům Brno / Robinson. Foto: Ivo Mičkal

Vydohleděno Hradec Králové / Větrný mlynář a jeho dcera.

R. Zemenová. Tři pohádky řešící kašpárkovská témata zarámovaná živým Kašpárkem, který na scénu přináší kufřík a k něčemu se chystá. Až po poslední pohádce je jasné, že si chtěl zatroubit na trumpetu. Jako pointa málo průrazné. Tři pohádky byly celkově nevyrovnané a netříděné. Vrcholem byla patrně první z nich. Ocenit je třeba lehkou bravuru a nadhled s nímž Čmukaři ke Kašpárkovi přistupují.

LŠ ZUŠ Žamberk: Pasáček vepřů, O. Strnadová podle H. Ch. Andersena. Jednoduchost, průzračnost, stylová jednota, pěkná jevištní mluva, ale také váznoucí temporytmus, chybějící gradace příběhu, Otevřený konec pro děti nečitelný.

ZUŠ Na Střezině – Jesličky: Svatební košile + Holoubek, A. Gregar a K. J. Erben. Podle T. Žižky to nebyla inscenace, ale křehké recitačně poetické pásmo. Erbenův text se přímo hodí pro osmičlenný dívčí ansámbl, který fyzicky dozrál k možnému naplnění dvou balad. Křehký harmonicky melodovaný Holoubek byl vhodným předkrmem, avšak svatební košile se nevydala k jiným obrazům nebo náladám. Hlavní hrdinka v soubojích s přízrakem fungovala jako melancholická smutná děva a neutáhla tuto hereckou příležitost. Pozitivem byla pohanská symbolika nadloutky mrtvého milého, která vhodně kontrastovala svou dynamikou k symetrickým situacím domova. Chyběl dramatický vrchol.

Vydohleděno Hradec Králové: Větrný mlynář a jeho dcera, autoři J. Hašek a F. Langer, úprava a režie M. Drtina a J. Portyková. Styl patřící k žánru rakvičkáren, chybělo více humoru a grifu. Výsledný tvar vyznával monotónně. Nesourodost kostýmů tří aktérů také nenapověděla přesný záměr, lokaci prostředí.

Zdá se, podle slov předsedy lektorského sboru Luďka Richtra, že 48. LCH "přinesla poněkud méně inscenací vynikajících. Tak jako v minulých letech byl patrný sklon k absurdnu, nonsensu, avšak převažujícím rysem byla zábavnost. Občas chybělo řemeslo, jindy větší míra žánrové přesnosti, stylové ukázněnosti, i větší jistota v dodržování hranic vkusu. Vedle toho tu pak stojí poctivá práce s dětskými loutkáři u těch vedoucích, kteří vědí, že divadlo může být prostředkem kultivace těch, kdo ho vytvářejí, ale i dialogu s divákem. Vášnivé diskuse o tom, zda vnímat výsledek jejich práce jako dramaticko-výchovný proces či jako divadlo, končí v okamžiku, kdy vstoupí před diváka – ten je totiž jen v divadle. Inscenace směřující k nejmenším dětem přinesly zase jiné zajímavé téma. Sklon k jistému přehlížení diváka a nesrozumitelnosti, charakteristický pro některé inscenace mladých souborů, je v inscenacích pro nejmenší děti vystřídán jiným extrémem – podbízivým podceňováním diváka televizní líbivostí."

S využitím zpravodaje LCH zpracovala ***Lenka Lázňovská***

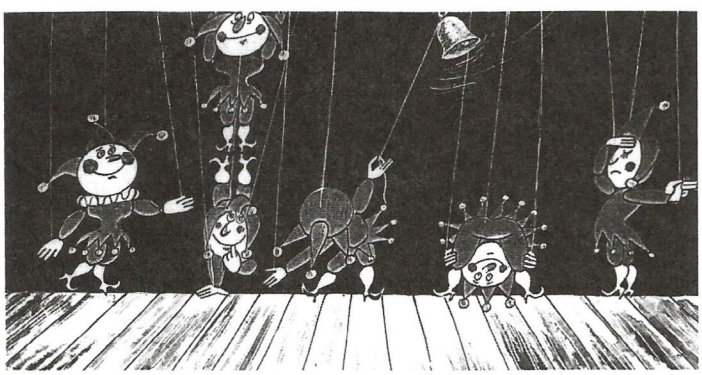

ODBORNÁ POROTA 48. LOTKÁŘSKÉ CHRUDIMI

konané ve dnech 1. – 6. července 1999 uděluje **Cenu Olze Strnadové** za pedagogicko umělecké vedení dětských kolektivů ZUŠ Žamberk v inscenacích Kdos dobrý, pomoz mi ji vysvobodit a Pasáček vepřů; **Cenu Janě Mandlové a Karlu Šefrnovi** za pedagogicko umělecké vedení dětského kolektivu Dramatické školičky Svitavy v inscenaci Světlovská balada; **Cenu Romaně Zemenové a Jaroslavu Ipserovi** za herecký výkon v inscenaci Kašpárek chodí pěšky; **Cenu kolektivu souboru RÁMUS Plzeň** za autorský přístup k inscenování klasického textu Bertolda Brechta v inscenaci Hostinec U zlomeného mnicha; **Cenu souboru BIFULE ZUŠ Hradec Králové** za ztvárnění filmové iluze v inscenaci Bio Desilusion; **Cenu souboru RÁMUS Plzeň** za inscenaci Hostinec U zlomeného mnicha; **Cenu Dramatické školičce Svitavy za inscenaci Světlovská balada; Cenu GRAND PRIX Prachovice souboru D-DÍLNA STUDIA DŮM BRNO** za inscenaci Robinson se zvláštním zřetelem k osobitému výtvarně hudebnímu pojetí.

LIBOCHOVICKÉ DIVADELNÍ LÉTO SE PROMĚŇUJE

Libochovické divadelní léto se proměňuje. A k lepšímu. Letošní již 42. ročník se odehrával v daleko méně oficiální atmosféře (alespoň z pohledu porotce), a tím jednoznačně potvrdil, že jeho cílem je neformální setkávání souborů, které spojují ať už přátelské vztahy, podobný styl práce nebo cokoliv jiného. Teď už jen tedy zbývá vyřešit poslední problém přehlídky – jednoznačně daný počet předem definovaných cen. Letos bylo opět velmi těžké rozdělit, neboť komu dát např. cenu za nejlepší ženský herecký výkon, když adeptek je rozhodně více než jedna, a komu udělit stejnou mužskou cenu, když mezi muži je situace právě opačná.

Rozhovory se soubory, tentokrát velmi sympatické, neboť právě a jednom se soubory, seminář na sám závěr přehlídky. To všechno probíhající v milém sále libochovického Domova důchodců, jehož vedení je přehlídce neobyčejně nakloněno. Zkrátka, bylo příjemné to letošní libochovické léto.

Do programu přehlídky byly hned na začátek zařazeny dvě inscenace, které právě absolvovaly národní přehlídku v Třebíči – **"Stojí za to žít!" (Kočičí hra) v podání Adivadla z Havlíčkova Brodu a "Ryba ve čtyřech" Divadla na kopečku z Jihlavy.** O obou inscenacích toho bylo napsáno na stránkách AS poměrně hodně, tak snad jenom tolik, že **"Ryba ve čtyřech" se stala jednoznačným vítězem přehlídky.**

Černým koněm LDL byla inscenace **Rádobydivadla Klapý "O svatém Jánu hledej sobě vránu"** na motivy Strindbergovy "Slečny Julie", černým koněm, protože se v rámci přehlídky odehrála její premiéra. Režisér představení Ladislav Valeš se podobně jako Strinberg ve svém výkladu přiklání na stranu ženy. Julie (Veronika Týcová) je jím koncipována jako nespokojená žena, která se ve svatojánské noci zakouká do svého sluhy a stráví s ním vášnivou noc. Klíčící milostný vztah, jehož motorem je z velké míry erotická touha, tu však najednou narazí na obavy ze společenských důsledků tohoto činu. Zatímco Jean není schopen překročit stín svého lokajského původu a podat milující ženě pomocnou ruku, ona se osvobozuje z tohoto bezvýchodného vztahu a také ze společenských pout, ovšem pouze za cenu osobní tragedie. Režisér toto téma podporuje snovými představami Julie a scénickým řešením hracího prostoru, kde přiznaně, pomocí černých postav, pohybuje stěnami interiéru. Tyto stěny postavy více či méně tísní, z jejich sevření je v závěru představení Julii dovoleno uniknout, kdežto Jean je jimi imaginárně rozdrcen. Nečekaným "vítězem" se stává bigotní služka Krista (Jaroslava Matáková), která jako jediná paradoxně dociluje toho, po čem toužila. Idea opět vítězí nad obyčejnou lidskou touhou. Nebo ideologie? Premiérové představení bylo poznamenáno pochopitelnou nervozitou a některými technickými nedotažeností. Místo aby divák byl veden herci i režií k jednoznačnému pochopení děje a jednotlivých dramatických situací z hlediska postojů, vztahů a vývoje postav, sbírá zatím tyto informace více přes slovo než prostřednictvím komplexního vjemu (verbálního, vizuálního i emocionálního zážitku). Snové scény, které mají znázornit to, co zrovna cítí Julie, působily při premiéře většinou formálně. I přes výtky k přílišné obecnosti je postřehnutelné, že inscenace má na to, aby se stala zážitkem tak, jak je v poslední době u Rádobydivadla zvykem.

Libochovická scéna po letech přispěla do soutěžní části přehlídky také vlastním představením. Za podpory hereckých posil z blízkého Rádobydivadla se tu na jevišti objevily zcela nové mladé tváře, které evidentně divadlo baví a zajímá. Režisérka souboru Alena Burdová se nechala inspirovat prací profesionálů a inscenovala komedii **"Malované milování aneb Věno slečny Laury".** V poměrně slušně postavených situacích, ve funkční scéně (i když s výhradami k barevnému provedení) je však třeba nadále pracovat s herci. Zatím nejednotná míra stylizace, mnohde nepřesné pointy, ne vždy se jedná slovem. Celkový výsledek je sympatický, i když se nabízí otázka, zda cestou poučení na profesionálním představení lze dojít v budoucnosti ke skutečně tvůrčí práci.

Zmatkaři z Dobronína přivezli do Libochovic inscenaci Miroslava Večerky **"Album A. P. Čechova".** Největší slabina této inscenace tkví v dramaturgicko-režijní práci. Autor a režisér v jedné osobě dramatizoval jednotlivé Čechovovy povídky a pokusil se je prokomponovat do jednoho nosného příběhu. Bohužel však tento princip nefunguje. Někde totiž epizodní postavy a jejich příběhy vystupují do popředí na úkor příběhu nového. Někteří herci procházejí dějem v různých povídkách, avšak pojmenování jedním jménem. Jiní naopak hrají postav více. Jednotící systém ale chybí. Nevíme tak, co je hlavní, co vedlejší, celkový tvar je neurčitý, nesměřuje k jednoznačné výpovědi.

Divadelní soubor **Pikart Úštěk** je začínající amatérský soubor na malé vísce. Na libochovickou přehlídku vyjel poprvé a setkal se zde poprvé i s odbornou reflexí svého představení. Především pro pobavení svých spoluobčanů si k inscenování vybral **"Dívčí válku"** F. R. Čecha. Je třeba říci, že tento textový materiál nabízí řadu příležitostí pro herecké extemporování toho nejhrubšího a nejvulgárnějšího rázu. Budiž řečeno k chvále souboru, že se touto cestou nevydal a hru interpretuje decentně. Herecká stylizace se pohybuje v rozmezí od civilního projevu až po velmi temperamentní a expresivní výkon. Herci se zaměřili na zvládnutí slovního humoru a z velké míry se jim daří. Naproti tomu aranžmá je velmi obecné, nenese významy a temporytmus představení nedoznává vzrušivějších okamžiků. Projevuje se tu tak nedostatek sjednocujícího pohledu v práci režiséry. Znakový kostým, scéna i rekvizity a použité materiály mají z obecnějšího pohledu jednotný řád a styl a jistě tak pomáhají, aby představení našlo své publikum.

Libochovické divadelní léto skončilo slavnostním večerem, jehož součástí byl závěrečný seminář, rozdání cen (nakonec jsme je i přes problémy udali všechny) i pohoštění pro všechny přítomné. Bylo to příjemné léto.

Kateřina Fixová a Jaroslav Kodeš

"Na prknech" se řádilo, tleskalo i diskutovalo

Na samém sklonku minulé sezony se Veverská Bitýška poklidné městečko nedaleko Brněnské přehrady, stalo cílem desítek převážně mladých ochotníků. Probíhalo zde totiž II. setkání amatérských divadel Na prknech.

U zrodu úspěšně se klubající tradice stojí agilní místní kolektiv PRKNO (představil se hned dvěma nonsensově laděnými pořady režiséra Pavla Vašíčka – koláží povídek K. I. Gałczyńského Strávím s tebou celou noc aneb Rohypnol 99 a Pán Bůh s námi, je tu Cami), především jeho všestranný a obětavý dobrý duch, rozhlasová moderátorka Jarka Rozsypalová. Třídenní programově nabitá akce nemá charakter postupové soutěže, nýbrž chce být skutečně neformální "slezinou" lidí, které možná už navždy uštkl onen příslovečný tylovský had z ráje. Letos se sem nakonec sjelo tucet souborů z deseti obcí (hlavně z Brna a blízkého okolí, ale také z Prahy nebo Pržna), aby tříčlenné odborné porotě a hlavně sobě navzájem předvedly celkem 14 inscenací, doprovázených následnými rozbory a tolerantními diskusemi.

Žánrové spektrum této takřkajíc "rodinné" přehlídky (podpořilo ji však Ministerstvo kultury ČR stejně jako Obecní úřad v čele s přítomným starostou Františkem Černým) bylo až nezvykle široké. Každá účinkující parta si sama zvolila nastudování, které pokládala pro sebe za nejtypičtější. Převažovala vystoupení komediálního rázu, a to nejednou z vlastní autorské dílny. Mohly tak být oceněny hned dva scénáře – z brněnského Divadla KDO (Anna Juránková: Psi) a z rosické Prádelny (Pavel Strašák: Duch hraběte Hohenberga aneb Emi slaví narozeniny) – stejně jako nejlepší herecké výkony Pražanky Kláry Línkové ze Společnosti přátel Desidera Oláha v roli Natalie Mooshabrové ze hry Ivana Pohořelého podle románu Ladislava Fukse a člena Divadelního spolku ZUŠ Palackého ulice v Brně Kočkodani Jiřího Bartoně v postavě Kuzmy Nikolajeviče Chirina z Čechovovy aktovky Výročí (režie Ladislava Dujsíková). Neoficiálním vítězem se nicméně staly závěrečné Gogginovy muzikálové Jeptišky v podání temperamentní pětice z Kroměříže, nastudované Karlem Hoffmannem j. h.

Zezdola vydupaný Bitýšský festival se opět vydařil. Termín příštího ročníku již organizátoři zveřejnili. Takže: karimatky, spacáky a chuť do jevištního experimentování zase s sebou! *(vz)*

1. festival DIVIDLA a hostů...

To jsme si zase vymysleli akci... V době, když už meleme z posledního, zabrali jsme si celý týden tím, že se představíme lidem – a hlavně si uděláme radost ze společného bytí. A tak v pondělí byla ukázková lekce dramatické výchovy se 7. A Kounicova. Dělali jsme Řecko – olympiádu – ale z kantorů Ostravy jaksi nikdo nepřišel... Nu což, my se i s dětmi bavili královsky. Odpoledne DIVIDLO zkoušelo... V úterý jsme si udělali další ukázkové lekce (hned dvě, 9. A Hlučín – "Keltové" a 9. A. Kučery – Hry a hříčky). On se zase nikdo nepřišel podívat. A to jsme poslali pozvánky snad na všechny ostravské školy. Český kantor je unavený kantor – a nemá potřebu nic nového vidět. Taky za ten plat a podmínky...

Zato středa – to bylo! Na celý den jsme si pronajali ATLANTIK v centru Ostravy. Od osmi hodin se zkoušelo, v 9.00 přišlo 80 dětí ze ZUŠ Kučery. Hrály napřed "Černá koťata" neboli čtvrteční Přípravka DIVIDLA (poprvé na jevišti, poprvé před diváky) budoucí inscenaci "Podezřelý je malíř", na motivy Mikulkovy pohádky. Po nich úterní přípravka pokus o dramatizaci pohádky Jitky Molavcové "Král hračka". Nejen děti, i inscenace musí ještě dozrát. Představení "Žabí princeznička" - opět na Mikulkovu pohádku - viděli už mnozí, například na Krajské přehlídce. Oddíl to pomalu dodělává - a i když to není super, začíná to být poctivé. Prostě – ten prvý blok zcela vyšel!

V 11.00 se dostavily slečny a pánové z 8. a 9. tříd ZŠ Nádražní (také k nám chodí na lekce DV). "Géčko" představilo "Čaj o páté", pak vlastní text "Hičkok" a nakonec sociologickou studii do českého školství "Sborovna". Zvlášť na posledním představení reagovaly potěšeně a nahlas přítomné paní učitelky. "Géčko" dokázalo, že se opravdu umí bavit – ale i bavit!

Dopolední blok pohádek jsme ve 13.30 měli opakovat pro ŠD ZŠ 30. dubna v Ostravě. Jenže – nejen skvělé jsou paní učitelky, jsou i jiné. Prostě na to zapomněly, a proč by měly zavolat, že nepřijdou. Na připomínku, že na ně čeká cca 42 dětí, které chtějí hrát, pravila jistá "učitelka" že je to "... náš problém!" No dobře. Jméno a školu víme... Tak jsme si zahráli sami jen pro sebe, a bylo to cenné! Byla to dílna, kde jsme leccos předělali, dodělali a uvědomili si!

Odpoledne od 17.30 hodin nastala smršť! Géčko produkovalo veřejně "Hičkoka", "Sborovnu", "Hořící holuby" (Filip Topol), "Sirky". Pak se Kašpaři pokusili konkurovat, a zahráli "Mary", "Bílou tmu" a nakonec "Jeptišky". Diváci nestačili ani konzumovat,

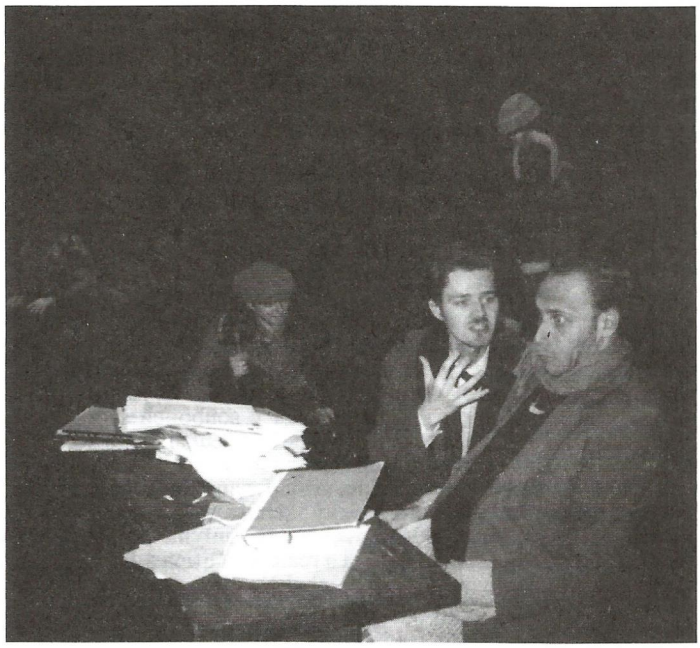

Divadelní spolek Kočkodani ZUŠ Brno, Palackého / A. P. Čechov: Výročí. Foto: archiv autora

byli zcela zahlceni. Na základě celoroční spolupráce jsme dostali nabídku na celoroční smlouvu: jednou měsíčně je tento prostor odpoledne a večer DIVIDLA! Takže, abychom to shrnuli: V Atlantiku jsme za jeden den realizovali celkem 16 představení! Bylo to moc fajn a asi si to každoročně zopakujeme – a tím si přidáme další přehlídku, již čtvrtou!

Mezitím byl u nás, na domácí půdě v DDM "Večer u cimbálu" souboru HLUBINA, ale i malých tanečníků HLUBINY. Představili zájemcům své umění, mimo jiné i nový program, chystaný pro strážnici. Takřka do ranních hodin se sedělo, zpívalo...

Ve čtvrtek byl **DEN DERNIÉR DIVIDLA (DDD)!** Naposled jsme zahráli **"Čaj o páté"** (na tom se členové Géčka za dva roky naučili tolik, že až jim to jednou dojde...) Po třech letech od posledního představení před diváky se Kašpaři odhodlali rozloučit s **"Ukradeným měsícem"** (na motivy Ludvíka Aškenazyho). Trochu z toho všichni vyrostli, z rolí, ale především z kostýmů, ale zase – hráli to s takovou chutí, že jsem byl pyšen! Asi se jim to kdysi muselo líbit a dobře hrát...! Poslední derniéra: **"Cizinci"** (hráni po 26.) vybudila emoce především u některých dívek, které se chtěly rodičům, ale především těm svým ukázat, jako super herečky. A Kašpaři jim neřekli, jak to chtějí hrát...! Bylo to dobrodružství, ale přes to, jak se představením bavili, dokázali udržet tvar, obsah, sdělení – byť maličko posunuté jinam...

Pátek byl zase dnem premiér, předpremiér, schůzí, informací o letních táborech, SPRDu (Sdružení přátel a rodičů Dividla, což je neoficiální název O. S. DIVIDLO) a vystoupení COUNTRY i MODERNY. Odpolední blok tří pohádek přípravek a Desetníků byl realizován již potřetí v tomto týdnu, tentokráte ale pro rodiče, kteří mnozí viděli své děti poprvé na jevišti! Byli dojemní – rodiče, i jejich děti. Géčko pak předvedlo poprvé před veřejností veřejnou zkoušku chystané inscenace na motivy V. K. Klicpery "Veselohra na mostě". Na schůzce O. S. DIVIDLA jsme se všemi zúčtovali – a především nahlas ocenili ty z DIVIDLA, kteří se v sezoně o soubor zasloužili nejvíce (každoroční tradice, dětmi z DIVIDLA je vyhlášení napjatě očekáváno). Vydali jsme poslední, prázdninové Divení, a pak dostaly prostor dva další oddíly, které patří do ODV DDM – COUNTRY a MODERNA. Takřka 200 diváků v sále nadšeně aplaudovalo nejen kolovým tancům, stepu, ale i malým Discodětem. A celý pátek uzavřeli opět Kašpaři "Jeptiškami" – inscenace vznikla na motivy Dekameronu, s použitím hudby z Carmen...

Sezonu zakončilo oddělení dramatické výchovy DDM Dnem dětí (objednaným jistou ostravskou firmou pro děti zaměstnanců). Pro šedesát dětí + rodiče jsme hráli divadlo, tančili, naučili děti kolové tance, ale i step, Kouzelníka. Slalom na kolech, obligátní český řízek a rodičovská piva v horké letní sobotě završovaly celoroční prácí DIVIDLA. Pak už jen úklid, spousty tabulek k vyplnění pro ministerstva a jiné úředníky – a snad, alespoň do prvého tábora, budeme mít volno.

Ale stejně se za chvíli začneme zase těšit. Na pravidelné zkoušky, na Setkání, na naše děti, které jsou čím-dál zodpovědnější a lepší... ***Saša Rychecký***

JSEM POZITIVNÍ ČLOVĚK, říká o sobě šéf Divadla AHA! Miroslav Pokorný

Divadlo AHA! se začalo prosazovat v polovině 80. let. První výraznou inscenací byla Tragedyje masopustu čili Poslechněte lidé (autory hry, čerpající z pobělohorských interludií, byli M. Pokorný a P. Moravec, režie M. Pokorný). Pak přišlo osobité zpracování Shakespearova Snu noci svatojánské (Sen); dalšími výraznými opusy byly texty polských autorů Różewicze (Stará žena vysedává) a Witkiewicze (Vodní slípka). Všechny tyto kusy potlačují dějovost, či lépe řečeno věcnou souvislost jevů a staví na metaforické obraznosti, v níž klíčový význam hrají barvy. V 90. letech soubor sahá po Goldbergovských variacích G. Taboriho, textech B. Viana, J. Geneta, H. Pintera a S. Mrožka. Svět těchto her je neustávajícím proudem hledání, tápání, otázek po smyslu lidské existence. Nejsou jednoduché na vnímání, vyvolávají svým přímočarým atakem na diváka pocity kladné i nepříjemné. Na to, jak vzniká taková inscenace a na leccos jiného jsme se zeptali přímo režiséra Mirka Pokorného.

Co znamená název souboru?

Divadlo vzniklo zhruba před pětadvaceti lety s cílem dělat divadlo A-matérské, jehož výraznou součástí bude H-udba, a že se budeme pokoušet o A-utorský pohled. Nešlo jen o vlastní texty (Tragedyje masopustu, Taková hra), ale i o osobité nakládání s texty, které se hrají málo, případně o hry klasiků, pojaté netradičním způsobem. To pokládám za základní rysy naší dramaturgie.

Můžete svůj soubor představit?

Máme štěstí i smůlu zároveň, že soubor je generačně a sociálně velmi pestrý. Věkové rozpětí je od 16 do 50 let (já jsem už hodně dlouho tím nejstarším), od studentů středních a vysokých škol, po výtvarníky, techniky, truhláře a stavební inženýry. Tato zdánlivě nesourodá partička s sebou přináší velké lidské pnutí. Mým úkolem je vymýšlet společné projekty (ne, tenhle termín nemám rád), tedy něco, co by zaujalo většinu členů souboru. A to je velká fuška.

Zájemci se sami hlásí nebo si vybíráte v divadelním kurzu, který vedete?

Hodně lidí přichází jak se říká přímo z ulice. Z divadelního kurzu "Život je divadlo (a naopak)", jež existuje už pět let v kulturním domě Prahy 9, si vybírám nejen ty nejvíc talentované, ale i ty, o nichž soudím, že divadlu propadli. Soubor má v současné době kolem třiceti členů a stává se, že někteří třeba dva roky nehrají v žádném kusu. Pouze napovídají, asistují nebo jsou v technice. V takové zkoušce obstojí jen ti opravdu zavilí.

Někteří odpadlíci se vracejí zpátky, například František Jirousek...

Z toho jsem úplně vedle. Po listopadu nastal velký odliv divadelníků, náš soubor se tenkrát téměř rozpadl. Přestože někteří jsou dnes docela pracovně vytíženi, divadlo je pořád přitahuje. Například Petr Moravec občas přiletí na zkoušku třeba z Bratislavy. Stojí mu to za to. F. Jirousek se vrátil na Tango, potřebovali jsme ho na roli Stomila, a tak jsme ho přemlouvali. Nakonec to vzal a už v tom zase lítá. Zkouší i v Hamletovi.

Pro Divalo AHA! je v současné době typická dramaturgie, kterou bych nazvala existenciální. Pinter, Genet, Mrožek, Vian popisují svět trochu zvláštním způsobem, možná jako obludnou grotesku. To je váš názor na svět?

Je to složitější. Víte, já jsem strašně šťastný člověk , nemám žádné dramatické problémy ani v rodině ani v zaměstnání. Asi proto si vybírám hry, které zobrazují úplně jiný život. Vnímám, že svět není v pořádku a možná, že kdybych měl sám nějaké velké osobní trable, ztratil bych odvahu a chuť vrhat se do smetiště na prknech, která znamenají svět. Dost možná, že jsem i takovým pošetilým idealistou. Já věřím, že se něco musí stát, aby se věci kolem nás změnily k lepšímu, a že se to třeba podaří skrze divadlo. Lidi však o tomhle začnou uvažovat až pod tlakem silných emocí, proto se snažím tlačit na diváky třeba i negativními emocemi, probouzet v nich sebeuvědomování.

A daří se to?

Někdy více, jindy méně, ale faktem je, že jen málokterý divák zůstane lhostejný – každý nějak zareaguje. Člověkem musí něco zatřást, aby si uvědomil, co vlastně chce a co má. Myslím, že naše divadlo je prostě jiná cesta k pozitivizmu.

Chápete tedy divadlo jako prostředek sebepoznání?

Určitě. Já si například už při čtení textů uvědomuji, kde jsem falešný. Diváci se často ztotožní s nějakou postavou, byť si do té doby o sobě mysleli něco úplně jiného.

Dělat takto divadlo musí být strašně psychicky náročné, nesete na jeviště sám sebe, dá se to vydržet?

Takové "drhnutí kůže" sice bolí, ale je zároveň očišťující. Každý člověk má v sobě zakódované úplně všechno a z toho musí herci vytěžit co nejvíc. Mohu hrát zloducha nebo zamilovaného, neboť oba mám zakleté uvnitř sebe. Herci se na jevišti trápí svými vlastními zasunutými emocemi a předávají je divákům. Ti z nich berou své sebepoznání. Tohle je pro herce hodně krutá záležitost a jen málokdo ji vydrží. Je zajímavé, že to v poslední době vzdávali zejména někteří studenti uměleckých škol. To mě překvapilo. Byli povrchní, nebyli ochotni vstoupit do svého vnitřního světa a vydat se divákům.

Není vaším krédem replika jedné postavy z Tanga: "musím obrodit svět, nastal čas činů"?

Nevím, zda bych uvažoval až takhle vysoko. Ale myslím, že je možné, aby člověk došel díky katarzi prožité na divadle k vlastnímu obrození. Vždycky jde o individuální cestu. My se programově zaměřujeme na mladé lidi, oni na nás chodí a něco v našem divadle nacházejí, přestože nemají velké životní zkušenosti. Naše hry jsou sice složité, ale tím, že hrajeme hlavně přes emoce, nejsou životní zkušenosti tak důležité. Mezi mladou generací cítíme největší odezvu, protože se jim snažíme nabídnout to, co jim v tomhle světě zřejmě nejvíc chybí: upřímné city, emoce, pudovost a třeba i bolestné očištění. Sami se však za generační divadlo nepovažujeme.

Režisér Miroslav Pokorný stojí na pravém místě (zcela vpravo). Archivní snímek z inscenace Tragedyje masopustu Divadla AHA! Lysá nad Labem.

Říkal jste, že hry vybíráte sám. Co je při tom pro vás rozhodující?

Čtu mnoho textů a dám na první pocit. Jakmile se postavy před mým vnitřním zrakem začnou pohybovat a před očima mi běží film, tak vím, že jsem na stopě. Často v tu chvíli ani netuším, proč to na mě působí. Tak to bylo i s Genetovými Služkami. Viděl jsem je v barvách, které jsem potom i použil. Jádrem přístupu k textu je vždy tato první emoce. Jsem přesvědčen, že tento pocit je vždycky individuální, každý si do něj promítá sám sebe, svět, ve kterém žije.

Čím to je, že se styl souboru vlastně nijak dramaticky neproměňuje?

To máte pravdu, ale nevím, zda je to dobře nebo špatně. Určitě je to tím, že já jsem stále dominantní postavou ansámblu. Přitom strašně prahnu po tom, aby se u nás objevil ještě někdo jiný. Jásal jsem, když Petr Moravec začal režírovat Pinterovy

ROZHOVOR PRO AS

Narozeniny. Víte, že mě v té době vyloučili ze souboru? Hrál jsem v tom a byly se mnou problémy. Neplakal jsem, věděl jsem, že se vrátím. Moc mě zklamalo, když to nakonec Petr nedodělal a musel jsem to převzít zase já.

Poslední A v názvu souboru znamená autorské. Jak se na tvorbě inscenace podílejí ostatní, nebo je všechno výlučně na vás?

O každé hře napřed strašně dlouho mluvíme. Popouštíme uzdu naší fantazii, vybalujeme myšlenky a nápady, z nichž mnohé se mi líbí natolik, že třeba úplně změní původní koncepci. Pak se pustíme do čtení – zprvu jen tak "nezávazně", později do toho začneme šlapat. Potom se začneme dohadovat, následují tvůrčí třenice a po nich totální krize. A když to jako Fénix znovu vstane z popela, blíží se finální fáze. Shodneme se na konečném tvaru a pak už si nemusíme skoro nic vysvětlovat. Vezmu to pevně do svých rukou a zatvrzele to hrnu před sebou. Takhle zpětně to vypadá, že to jde úplně samo…

Jak dlouho trvá příprava jedné hry?

To je různé, na Hamletovi pracujeme už dva roky, Už při zkoušení Služek a Tanga jsme se bavili o této hře. Některé inscenace jsme po dlouhých přípravách a úmorném zkoušení nakonec ani nedotáhli k premiéře (Pitvora nebo Šest postav hledá autora), protože jsme nenašli společnou řeč. Nesešli jsme se, a tak jsme toho museli nechat.

Zdálo by se, že jste souborem, který ve svých cílech nepotřebuje přehlídky. Vy se jich však programově zúčastňujete. Co vám to přináší?

Možnost komunikace. Jednak s dalšími divadelníky, jednak tam spolu žijeme jinak než na zkouškách a pak: nejsme žádní Kingové, potřebujeme i reflexi našich představení, potřebujeme se dozvědět, jak nás vidí ostatní.

Co když se setkáte s negativní odezvou?

Kritika je nepříjemná, ale mně nevadí. Těžko se však vyrovnávám s povrchním hodnocením naší tvorby, zejména proto, že se z něj nedozvíme, co jsme udělali dobře a co špatně. Nejhorší je, když se namísto diskuse dočkáme jen mávnutí rukou. Pak často podlehnu emocím a prudím. Možná namyšleně soudím, že našim inscenacím lze vytýkat ledacos, ale určitě ne nepoctivost. Přicházím do každé debaty s odkrytým hledím, dožaduji se poctivého zhodnocení naší práce. Ne vždy se ho ale dočkám.

Máte nějakou ambici, kterou jste si v divadle zatím nesplnil?

Mám dokonce hned dvě. Chtěl bych vytvořit pohybové divadlo, plné nádherné hudby, které by bylo něžné až sentimentální, nabité láskou. Druhým snem je udělat operu. Opera mě fascinuje. Je to nejabsurdnější divadlo – staří hrajou mladé, místo mluvení zpívají, subrety předstírají vášně, opřené o židli, aby neupadly. Nad tím vším se vznáší naftalínově sametová krása hudby. Často na obě věci myslím v noci, když nemohu spát.

Děkuji za rozhovor.

připravila Lenka Lázňovská

Co víme o prvním půlstoletí života Jaroslava Provazníka?

Když jsem byl pověřen neúprosným zubem času o sepsání curriculum vitae Jaroslava Provazníka, aby byl bez problémů přijat do klubu –átiletých, řekl jsem si: žádný problém. Po tom co jsem se pokusil krok po kroku kráčet na základě faktů a vzpomínek zpět do jeho minulosti, si to již nemyslím.

To, že dnes šéfuje katedře výchovné dramatiky na DAMU, ví už skoro každý, to že pracoval v Artamě, kde měl na starosti dramatiku, dětské divadlo a dětský přednes, to ví snad vůbec každý, kdo se kdy alespoň trochu vážněji dětmi na scéně zabýval.

Když jsem se však snažil proniknout do minulosti páně J. P. hlouběji, zjišťoval jsem, že množství informací řídne. Fotografií jeho kolegů a jeho přátel je nepřeberně, avšak Jaroslav na většině z nich chybí, zdárně se totiž skrýval před fotografovým objektivem. Snad jako by se již v té době připravoval na roli tajemníka v bezpočtu lektorských sborů a porot (kdy samozřejmě tajemnost patří k základním předpokladům k výkonu funkce). Ačkoliv jsem lovil ve své chatrné paměti veškeré útržky chvil, v nichž J. P. hrál titulní roli, a dokonce jsem konzultoval tyto aspekty jeho minulosti i s jistými H. B. a B: H., které lze označit za znalkyně jeho života, zdá se, že jeho typickým rysem je státi spíše v ústraní než ve světle reflektorů a z místa hybatele dávat věcem smysl a uvádět je v chod. Stejně tak jsem musel společně se znalkyněmi konstatovat, že oč více si on pamatuje o událostech, literatuře a lidech, o to méně si pamatují ostatní o něm.

Zatímco každou informaci, kterou vám Jaroslav Provazník jako chodící lexikon vysype z rukávu (většinou i se seznamem účastníků, datem a přesnými časovými údaji, možná včetně stavu sluneční aktivity, teploty a barometrického tlaku, i toho, zda to bylo v úterý nebo ve středu), můžete tisknout bez obav v naučném slovníků, následující snůšku epizod z padesátníkova bohatého života bude třeba před zařazením do encyklopedie velikánů právě končícího tisíciletí podrobit důkladné kritické analýze.

Přesto však doufám, že přesvědčí Všehomíra o dobrých předpokladech J. P. pro přijetí do dalšího půlstoletí života.

V dětství (někdy asi tak v páté až šesté třídě) prý J. P. začal psát vědeckofantastický román. Zda ho již dokončil, není známo.

Dlouhá, předlouhá léta byl členem a později pak i jedním z režisérů loutkářských souborů pocházejících z líhně Hanky Budínské. Již jako malé dítě patřil vždy k jádru, které táhlo soubor dopředu (do toho jádra také patřil například i jiný letošní padesátník – Luděk Richter). V šedesátých a sedmdesátých letech s těmito soubory mnohokrát postoupil na celostátní přehlídku loutkářských souborů v Chrudimi. Od loutkových inscenací, ve kterých hrál až po například abstraktní stínoherní představení Záblesky, které režíroval. Jen tak mimochodem, posledně jmenované představení způsobilo mezi ortodoxními vyznavači loutkového divadla tako vý skandál, že někteří opouštěli hlediště s voláním: Ať žije Matěj Kopecký!

Aby vyniklo rozpětí zájmů J. P., mu-

Jedna z mála historických fotografií, na nichž je J. P. zachycen - sedmdesátá léta dvacátého století, Strakonice.

Stínohra Romeo a Julie, kdy se J. P. již skrývá v roli režiséra - pravděpodobně osmdesátá léta dvacátého století.

Kdopak asi najde, kde se na této fotografii z počátku osmdesátých let dvacátého století J. P. Skrývá? Fotografie k článku: archiv autora

sím říci, že se ve svém mládí nevěnoval jen literatuře, dětskému divadlu a škole. O prázdninách nevynechával souborové vandrování a zúčastnil se i s pádlem v ruce na pramici památného sjíždění řeky Lužnice.

K jeho duševním dítkům patří například současný rozsah i obsah Deníku dětské scény (časopis vycházející během národní přehlídky dětských recitátorů a divadelníků), který se od dob, kdy v něm sám J. P. redaktoroval (tehdy se časopis ještě jmenoval Kaplická čítanka) pod péčí a dohledem jeho šedé eminence rozšířil nejen v glosátora přehlídky, ale i v rozsáhlý časopis, který začal přinášet nejen aktuální informace, ale i výchozí textové prameny inscenací a další odborné materiály (např. překlady zahraničních publikací nebo výňatky z diplomových prací z oblasti dramatiky).

V sedmdesátých letech se J. P. pokusil nevědomky o ilegální překročení státní hranice, když nastoupil do vlaku, který jel špatným směrem – byl zadržen, poté vyšetřován, a nakonec propuštěn. (Na druhou stranu je však třeba konstatovat, že o překračování hranic usiloval J. P. neustále. Příkladem jsou vědomě organizované mezioborové semináře, nebo vědomé získávání lektorů a členů lektorských sborů z jiných oblastí, než jen z expertů na dětské divadlo a dramatiku. V těchto vědomých snahách zaujmout místo strojvedoucího vlaku jedoucího správným směrem se ho zadržet nepodařilo.)

J. P. je milovníkem a znalcem vína, zvláště pak francouzského. Přesto se však ze sedmdesátých let, traduje historka, že on byl jedním z hlavních iniciátorů akce, kdy soubor při svém pololegálním zájezdu do Východního Německa vypil místní hospodu, kdy se pak šlo nakupovat víno do koloniálu s kufrem v ruce. Dále historie praví cosi o užasle zděšených výrazech babek, které přihlížely tomu, jak mizí i poslední láhve z regálu do kufru původně určeného pro přepravu loutek.

J. P. miluje dobré jídlo, nejraději s více chody a jako sladké tečce dává přednost palačince s ovocem, šlehačkou a čokoládou.

Jeho kladný postoj k vaření se projevoval již v sedmdesátých letech tím, že na souborových soustředěních s oblibou vařil pikantní kečupo – uzeninovo – kořeněnou omáčku na těstoviny. V následujících letech se podle našich informací jeho umění zdárně rozvíjelo i na půdě Artamy.

Ačkoliv se dlouhá léta zabýval redaktorskou činností (Ohníček, Loutkář), tehdy to jaksi patřilo ke štábní kultuře, nikdy během minulých padesáti let nerozšířil šiky kulturních pracovníků s rudou knížkou. Protože si však do své neuvěřitelně rozsáhlé domácí knihovny (jejíž depozitář se nachází u J. P. ve sklepě) nepořídil knížku modrou, musel se zúčastnit vojenské služby. Dosažená hodnost není známa.

Jak již bylo konstatováno, světská sláva stavěná na odiv nepatří k J. P. Pozoruhodná schopnost, nejvíce rozvinutá v sedmdesátých až devadesátých letech byl způsob, jak najít nové lidi, aby psali, vedli semináře, pracovali v lektorských sborech pro něho a místo něho. Dokázal oslovit lidi, kteří by si ještě v danou chvíli netroufli, v ten pravý čas. Každému to podal tak, že oslovený se cítil privilegován. Každý zazářil a kývl. Z těchto Provazníkovských "obětí" jmenujme namátkou loutkoherce Vyšohlída, básníka Bruknera, neurologa Komárka, vysokoškolského pedagoga Zborníka, učitele Jirsovou a Marušáka, … (a v poslední řadě moji maličkost, která by bez J. P. nepsala o J. P.).

V sedmdesátých letech byl pod vlivem pesimistických proroctví věrozvěstem nadcházejícího konce světa. Když byl po uplynutí předpovídaného dne tázán, kde že je ten konec světa, pravil, že konec světa již skutečně nastal, jenomže lidé to zatím ještě nepoznali.

Jeho rukopis byl tak tajemný, že ani doktoři a lékárníci (natož pak samotný J. P.) jej nebyli schopni rozluštit. Ve snaze napravit tuto situaci začal psát tiskacím písmem, ale ani to nejde přečíst.

Byl vedoucím a posléze i hlavním vedoucím letních dětských táborů, které pořádali v rámci programu Umění -hra-lidé z okolí Hanky Budínské. Východiskem tohoto programu byla snaha nechat probíhat dětskou uměleckou tvorbu jako součást hry, ve které je sám proces vznikání neméně důležitý, než výsledný tvar. Během těchto táborů se často i opálil.

Do samostatné kapitoly patří zajisté i pracovitost J. P. Již v mládí, kdy studoval, byl znám jako osoba, co nepotřebuje spát. Po překonání krize, která se projevovala obvykle krátkodobým výpadkem pozornosti kolem jedenácté hodiny z půlnoci (v dialogu přerušeném v půli spánkem na pět až třicet minut J. P. plynule pokračoval), byl k nezastavení až do rána. Pověstné je období, kdy kromě školy stíhal souborové zkoušky, roznášel ranní noviny, nespal a hostil Francouze. Ještě dnes je druhou částí jeho kanceláře domov a pokud v hluboké noci svítí v Praze poslední okno, nedá se vyloučit, že je to jeho.

Na závěr je třeba konstatovat, že hlavním a nejdůležitějším důvodem, proč je těžké o adeptovi usilujícím o vstup do druhého půlstoletí cokoliv zjistit, je to, že on zásadně o sobě nemluví a tudíž o něm samotném vlastně nikdo vůbec nic neví.

Radim Svoboda, *červenec L.P. 1999*

Festival amatérského divadla Fiesta! '98 ve venezuelském Caracasu

Před dvěma lety se zúčastnil brněnský soubor Pro100r na doporučení českého centra AITA/IATA světového amatérského divadelního festivalu v Monte Carlu. Tam se jeho představení "Pomsta ruské siroty" zalíbilo členům venezuelského souboru Teatro San Martín de Caracas, který Pro100r pozval k účasti na prvním ročníku svého vlastního amatérského festivalu Fiesta! '97. Vypadalo to bláznivě – Jižní Amerika, festival se měl pořádat za pár měsíců a pořadatel nemohl hradit víc, než stravování a ubytování pro omezený počet osob. Byli jsme ale nadšení a nakonec jsme se rozhodli ty peníze (na letenky i pro těch pár z nás, kteří se do pořadatelem placené kvóty nevešli), které by se nám nepodařilo vyzískat od sponzorů, vložit do toho dobrodružství z vlastních či rodinných rozpočtů. Byl to nezapomenutelný zážitek. Odlétali jsme z předvánoční Prahy v nevlídném počasí a tam nás čekalo modromodré nebe, teplíčko, docela pěkné přijetí a nakonec i úspěch. Odnesli jsme si pět ze sedmi udělených ocenění.

Soubor divadla San Martín pak projížděl Evropou v červenci a tak jsme se o ně postarali, jak jsme nejlépe dokázali a na oplátku jsme jim zprostředkovali jedno vystoupení v Malostranské Besedě a druhé v sále hostince v Uněticích. Také jsme se pokusili vyhovět jejich žádosti, jestli by nemohli spatřit nějaké české divadlo a připravili jsme pro ně takovou malou přehlídečku toho, co nám bylo nejdostupnější: V Malostranské Besedě jim zahrálo divadlo Lucerna svou inscenaci Golflamova Horroru a představení Tma na motivy povídky Leonida Andrejeva. Bohužel nebylo možné uskutečnit ještě poslední plánované představení Nejhodnějších medvídků s jejich Kašpárkem, četníkem Kolečavským. Vedoucí divadla a známý venezuelský dramatik Gustavo Ott okamžitě projevil přání divadlo Lucerna také pozvat na festival, tentokrát na jeho druhý ročník s názvem Fiesta! '98, pořádaný zase v předvánočním čase v Caracasu. Následovalo totéž co rok předtím. Napůl marné shánění sponzorských příspěvků, dohadování se o tom, kolik tak asi mohou snést naši rodinní příslušníci, a to všechno ve dvojím provedení. Přestože divadlo Pro100r se nemohlo prezentovat žádnou novou inscenací, trvali venezuelští pořadatelé na svém pozvání z minula a navrhovali vystoupení na úvod festivalu jako nesoutěžní zopakování loňského nejúspěšnějšího kusu. Vlastně se rozhodlo až týden před odjezdem. Jedna letecká společnost náhle uvedla na trh extrémně zlevněné letenky právě do Caracasu a tak to nakonec dopadlo tak, že odlétala na festival dvě česká divadla s celkem třemi představeními (z toho jedno bylo nesoutěžní), včetně mé osoby jako režiséra, který dostal navíc ještě pozvání k režii Vernisáže Václava Havla s místním souborem v průběhu měsíce ledna.

Podávám tedy zprávu o tom, co jsme v Caracasu loni před vánocemi viděli a zažili, předem se však skryji za alibi, že jsem jednak neviděl všechno (ušlo mi představení kanadského souboru i vystoupení belgického klauna).

Program festivalu obsahoval kromě nesoutěžního zahájení divadla Pro100r s Pomstou ruské siroty následující vystoupení:

Prvním představením soutěžního programu bylo **představení slovenského souboru ACTORES z Rožňavy.** Jmenovalo se (ve španělštině) **La Cerca – Kruh.** Podle informací z programu šlo o autorský námět režisérky souboru Taťány Masníkové. Soubor s představením již v zahraničí vystupoval a měl prý velký úspěch na festivalu v kanadském Liverpoolu.

Rámec slovenské inscenace byl poměrně prostý. Drátěný plot, změna osobnosti oblékáním různých převleků, budování jakýchsi nepochopitelných knižních vztahů. O co jde globálně bylo patrné v prvním okamžiku. Proč však pro znázornění postoje ke světu konvencí (mám skoro chuť říci, že šlo o poněkud pubertální postoj) použili tvůrci prvky pohříchu z nejkonvenčnějších (ony ty "experimentální" prvky rychle stárnou a stávají se prázdnými frázemi), mi zůstalo skryto. Žádné překvapení. A tak se na vystoupení pro mne nejzajímavější stala detailní herecko-choreografická práce. Něco jako náznak vlastní velmi výrazné cesty k budování situací prostřednictvím záměrně křečovitého extrémně nervózního hereckého projevu, občas opouštějícího činoherní rámec a dostávajícího se přes pole pohybového divadla až k výrazovému tanci.

Druhý kus, který nám bylo dáno spatřit, měl napsáno v programu, že ho režíroval jakýsi Bolek Polivka. Byli jsme zvědavi. To bylo ale překvapení! **Španělský soubor LOS LOCOS zahrál Dona Quijota**, který byl téměř dokonalou kopií představení, které někteří z nás viděli již před lety v Brně v podání Divadla Klauniky a předtím... Představení bylo pro španělsky mluvící publikum, které podezírám ze značné divadelní nezkušenosti, až naivity, zážitkem. Reakce se téměř bez výjimky týkaly proměn a zesměšnění pro ně pravděpodobně zkamenělého klasika, pro nás z něj vanula zatuchlost.

Třetí vystupovalo **divadlo LUCERNA** se svým prvním kusem – **Horrorem Arnošta Goldflama.**

Po Horroru jsme pak měli možnost shlédnout **představení brazilského souboru TICIANA STUDART PRODUCEOS ARTISTICAS se jménem Corazón en la boca.** Jejich představení se prý stalo (cituji program) hitem Festivalu hispánského divadla na Miami. Ocituji doslova, co jsem si o kousku na místě zapsal do svého deníčku: "Šlo o příběh muže umělce (houslista nebo dirigent) s manželkou výtvarnicí. Zjevní milionáři nějak nebyli spokojeni se svým životem a trpěli nedostatkem lásky. Oba ji hledali u stejného milence, muže. Hlavní role hráli buď bratr se sestrou nebo manželé, nějací asiaté. Celé to bylo smutné, exaltované, skoro realistické, avšak režírované s velkým citem pro výtvarnou složku kusu. Bohužel jim ta vytrvalá záměrnost každého gesta vysušila celé představení a dlouhé dialogy zabily jeho temporytmus... Že za záměrem vystrkoval růžky chladný kalkul na úspěch, tvůrcům asi podsouvám. Přesto mi však závěr představení s nahými herci, kteří na jevišti v plném světle předstírají soulož, ne dost metaforicky na můj vkus, připadal jako podlý pokus šokovat za každou cenu (i když tělo té herečky bylo nádherné!)" Trochu předběhnu, když napíšu, že soubor odjel neoceněn, což mi však dodatečně po shlédnutí ostatních inscenací přišlo přece jen poněkud nespravedlivé. Na rozdíl od množství pouze koncepčně nahozených (a asi také nepracných) inscenací šlo o velmi záměrný a režírovaný tvar a snad nějakou tu nominaci nebo i cenu za režii zasloužil. Že jde o subjektivní názor, může doložit jiný citát z deníčku: "... já prostě věci, které vypadají hotové, mám raději, než takové ty přetlakové polotvary.

Další den jsme viděli dvě představení: **Divadlo SIMARRÓN z Dominikánské republiky** představilo kus, se kterým již vystupovalo v New Yorku a na Miami s názvem **Wish-ky-Sour** a vystoupení **norské skupiny LAVERBOYS** s kouskem **En Ainna Dains** vybrané k účasti na festivalu na základě vystoupení na dánském festivalu v Turner. Pokud jde o ty Dominikánce, při spatření scénografie jsem se stačil zároveň začít těšit a trochu se i leknout. Celý prostor byl zaplněn figurami natřenými fialovou barvou visícími hlavou dolů od stropu a kusy igelitu. Vlastně to vypadalo jako takový temný les groteskních boxovacích pytlů a tak jsem se těšil, že půjde o výrazné spektakulární divadlo a zároveň jsem se obával, aby to snad nebylo agresivní příliš (to nemám rád). A nic. Aniž by svou vlastní dekoraci skutečně vzaly do hry, vedly před ní dvě herečky velmi napjatý dialog, nekonečný ve své neměnné naléhavosti a zjevně nudný i pro španělsky mluvící publikum. Z informace před zahájením představení jsme se dozvěděli, že jde o problém emancipace starších žen, z vlastního kusu pak jsem se pouze utvrdil ve svém přesvědčení, že na jevišti by mělo být jen to, s čím se hraje, či naopak, že se vším, co se na scéně vyskytuje, se musí nějak hrát, zaujímat k tomu vztah. To Norové, to bylo něco jiného! Jejich kolektivní představení s živou kapelou bylo svou rustikální zaprděností a sebesrandou, jak bych to nazval, blízké srdci nás všech bez ohledu na světadíl. V každém případě to zahřálo nás, středoevropany. Bylo to o lásce, o ceně domova, o tradici, nechyběly gagy a prima živá hudba. Podivný nápadník z města si nakonec (na skutečné motorce!) odvezl s sebou podivnou slečnu z města narušující společně s ním zdravý běh života na vesnické usedlosti a všechno dobře dopadlo.

Následující den jsme hráli opět s **LUCERNOU** – tentokrát představení **Tma**. Nám všem bylo líto, že pro špatnou organizaci nestihneme představení **kanadského souboru LES ARAIGNÉES DU BOUI-BOUI** s inscenací uvedenou v programu festivalu **El Aniversario de Joko**. Slyšeli jsme pak, že to bylo pěkné. Pouze jsme pozdě v noci shlédli vystoupení, které bylo výsledkem práce jakési divadelní dílny a nebylo tedy soutěžní, totiž Zprávu pro jistou akademii od Franze Kafky. Jako režisér byl pod představeníčkem podepsán významný britský kritik Anthony Cornish, který byl také přítomen, avšak nakonec jsme se dozvěděli, že vlastně nebylo účelem připravit skutečné představení, že jím byla herecká práce a především charakterizace, tak jsem nakonec vzal toto cvičeníčko na milost.

Program dalšího dne: **THEATER AM GYMNASIUM FELBACH a jejich Dreigroschenoper Bertolda Brechta a Kurta Weila a skupina DR. INAT z Chorvatska s Mlčením cikád** (Cvrčci utichnuli, El Silencio de las Cacadas). Němci po nesmírně pečlivých přípravách a po vydatném zkoušení v zákulisí nakonec předvedli zdařilý recitál písní Kurta Weila s texty Bertolda Brechta doprovozené muzejně pojatými kostýmy i muzejně pojatou gestikou. Jako divadlo to skutečně bylo na úrovni školní besídky, pěvecky a v některých případech i výrazově výborné. Několik přídavků. Divadlo? Nic. Chorvati přivezli žánr, ke kterému chovám osobní odpor, proto se předem omlouvám za ostré odsouzení. Blíže necharakterizované figury v tělových trikotech trapně nahrazujících nahotu se s rituální pomalostí soustředěně pohybují prostorem od jednoho "archetypy nabitého" tématu ke druhému za spoluúčasti (či spoluviny?) příliš hlasité hudby. Po souboru, který navíc ukazuje muže obaleného v igelitu, loutku v životní velikosti, jíž je z rozkroku vytahován několik metrů dlouhý kovový řetěz atd. zůstává na jevišti nevábná směs rozšlapaných pomerančů, peří pach potu a zvonění v uších. (Typický příklad onoho "tvůrčího" přetlaku zmiňovaného v poznámce k Brazilcům).

Dalším kusem, který vidíme je **švýcarské představení Otevřené okno (Daria Fo) divadla THETER MUNTANELLAS.** Nuda je slabé slovo. Herec a herečka nám ve scéně jak z televizního sitcomu (pohovka, stolek pod telefon, dveře...) předvádějí jakousi nevýraznou manželskou hádku s nejasnými náznaky

vyhrožováním sebevraždou (okno) či vraždou (jakási kapslíkovka) naprosto věrně napodobujíce herecký styl sitcomů a (ó, hrůzo) jsou s tím zřejmě spokojeni.

Zato večer... Skoro mám chuť zajásat: "Konečně!" **Španělský soubor LOS ULEN TEATRO ze Sevilly s hrou Maná Maná.**

Vynikající projev tří herců v rolích bezdomovců na předměstí postavený na improvizaci vtahuje i takové podezíravé osoby – ve vztahu ke klauniádě – jako jsem já. Téměř šablonovitý scénář, či spíše scénário nechává prostor pro individuální kreaci každého z herců, pro setkání jedné, druhé i třetí dvojice a nakonec pro závěrečné vystoupení celého tria. Hraje se o základních věcech člověka, o samotě, o přátelství, o lásce. Přitom se používají důsledně kontrastní prostředky (vyznání lásky prostřednictvím očichávání nevábných tělesných pachů), avšak s neuvěřitelně přesným citem pro míru a dalo by se říci až s grácií. Předběhnu: dvě hlavní herecké ceny! Naprosto na svém místě.

Váhal jsem, zda zařadit do svého přehledu informaci o **argentinském souboru LA COMEDIA DE CAMPANA s hrou Destino de dos cocas o de tres.** Nakonec jsem usoudil, že mé usnutí v průběhu produkce nebylo důvodem, pro který mi inscenace přišla nudná, nezajímavá a nesrozumitelná, ale naopak, že bylo důsledkem takového účinu onoho kusu. Dva herci hráli o problému osamělosti, celé se to odehrávalo na nástupišti jakéhosi malého nádražíčka, došlo i na nahotu, stavba inscenace nijak nenaznačovala, o co vlastně jde. Kdybych nebyl viděl představení Norů, Sevillanů, ale například také Brazilců, usoudil bych, že jde o jazykovou bariéru, která mě od dění na jevišti distancovala, jsem přesvědčen, že dobré divadlo postavené na situaci a jejím řešení musí být jasné i skrze tuto mlhu. Tady nebylo jasného nic. Zbývá se zmínit o dvou vystoupeních. V obou případech jsem na vážkách, co dodat. První z nich bylo **představení hry pořadatele festivalu Gustava Otta "Gorditas" v provedení souboru z Kanárských ostrovů PROFETAS DE MUEBLE BAR.** Hra, pojednávající o světě, ve které ženy díky důsledně uplatňované emancipaci plně nahradí muže byla sehrána plně mužským souborem v ženských rolích. Přes velmi výraznou scénografii připomínající dekorace i kostýmy Star Treku však nedokázali herci jinému než španělsky mluvícímu publiku přiblížit, o co vlastně jde. Scéna zůstávala kulisami (koneckonců tam mohlo stát cokoli) a po deseti minutách se prvotní vtip (muži hrající ženy na mužských postech a komické působení kulis) vyčerpal a nudit se začali i španělsky mluvící diváci. Za trest se však museli dívat ještě dalších padesát minut. Posledním na programu festivalu bylo **vystoupení jakéhosi baviče domácí provenience ANIBAL GRUNN, Te lo juro yo** – kabaretní výstup, nesahající ani po kotníky dokonce ani panu Antonínu "Strýčku" Jedličkovi, ze kterého jsem společně s celou polovinou sálu předčasně unikl.

Nakonec tedy ocenění: vedlejší ženská i mužská role, nejlepší představení (best produktion), režie a cena diváka - Norsko, nejlepší hlavní role muže i ženy - Španělsko, Maná, Maná. Nejlepší scénografie - Milan Popelka, Horror. Nominace (druhé ceny): herec - představitel Sancho Panzy z Quijotta; herečka – Viktorie Procházková, Tma. Režie - Akram Staněk, Horror. Nominace na cenu diváka Actores, Slovensko. Je možné (oficiální výsledky festivalu v ruce nemám) že jsem na někoho zapomněl. Stalo-li se tak, omlouvám se.

Tak co? Žádná exotika? No ano, je to tak. Ten divadelní život byl až na postoj místních techniků (maňána) vlastně stejný jako u nás. Divadlo dobré i špatné, bez ohledu na krajinu původu, jen trochu víc tepla a nečekané komplikace (kdo s tím nepočítal, mohl v překlimatizovaném sále pěkně nastydnout). Jen díky teploučku - pořád kolem čtyřiadvacíti - panovala taková lázeňská nálada. Autobus k móři, které leží ve vzdálenosti asi třiceti kilometrů, stál na naše kolem pětadvacíti korun, výlet na dva tisíce čtyři sta metrů vysokou horu Avilu tyčící se mezi údolím Caracasem (asi 1000 m n. m.) a Karibským mořem zdarma. Festival skončil, za rok (teď už sotva poloviční) Fiesta! '99.

Já jsem pak v Caracasu zůstal a s místními jsem inscenoval Havlovu Vernisáž. To už trochu exotické bylo. Pokračování příště.

Akram Staněk

REGINA V AMERICE
(STORY JEDNÉ ANABÁZE)

Úvodem telegraficky: břeclavské divadlo poezie **Regina** uskutečnilo ve dnech 4. – 14. března 1999 historicky první zájezd divadla poezie z České republiky do Spojených států amerických. Dvě představení inscenace s názvem **Lepší role už nedostaneme,** jíž byla předlohou básnická sbírka **Interferon čili O divadle** ve světě stále nejpřekládanějšího českého básníka Miroslava Holuba, uvedla v New Yorku pro tamní české starousedlíky, další tři potom už v anglické verzi pod titulem **We´ll Never Get Parts Like That Again** ve Washingtonu, a to na půdě proslulé Georgetown University, divadla District of Columbia Arts Center a galerie výtvarného umění The Cave.

Že doma není nikdo prorokem a že z východu republiky je i navzdory zmenšenému teritoriu po rozdělení Československa pořád daleko do Prahy, kde se rozhoduje, o čem se bude v novinách, rozhlase, televizi referovat, vypovídá ticho o tomto turné v domácích celostátních médiích. Výjimkou potvrzující pravidlo byly pouze **Lidové noviny**, které 22. března přinesly recenzi newyorského uvedení Holubovy poezie.

S absencí sebemenší informace o misi české poezie a českého divadla ostře kontrastuje ohlas v médiích za oceánem. První se objevil prakticky ihned po vstupu souboru na prkna Národního domu na Manhattanu na internetové stránce **Newyorských listů.** Článek **Břeclavská Regina si získala srdce starousedlíků v New-Yorku** lze podnes najít na trochu komplikované adrese

www.geocities.com/CapitolHill/Senate/1949/nyl99/regina/reegina.html. Další články a fotografie uveřejnily **Československé noviny, Americké listy** , anonci pak **Washington City Paper** a o souboru rovněž referovaly i univerzitní noviny výše zmíněné školy. Důvody k tomu byly. Regina totiž v několika aspektech dosáhla prvenství. Jako první přivezla do Ameriky divadelní žánr vzniklý ve středoevropské kotlině. Stala se i prvním kolektivem, který po listopadu 1989 seznámil Američany s tuzemským amatérským divadlem. A v neposlední řadě hrála za oceánem jako první anglicky. I to mělo zásluhu na tom, že za louží odehrál takový počet vystoupení, který v Americe za často nezrealizují ani profesionálové.

S myšlenkou překročit zahrádku domácí, nezřídka do sebe uzavřených, světu neotevřených a léty zakonzervovaných divadelních přehlídek přišla Regina, jež začínala před 28 lety a na dobových plakátech Šrámkova Písku lze najít její jméno vedle legend, jako jsou Činoherní studio Ústí nad Labem, brněnské Divadlo X nebo Divadlo Na provázku, asi před dvěma roky. Od prvotního impulsu k oživení kusu, se kterým před 11 lety nadchla, avšak u poroty na nejvyšší stupínek nedosáhla, Wolkrův Prostějov, musel uplynout ještě rok, kdy se sbírala odvaha. Poté došlo na opětovné oslovení Miroslava Holuba a po sehnání anglického vydání jeho básní započala práce na tom, aby s básníkem, esejistou, lékařem a vědcem mohla vyjet na americké univerzity jako doprovod jeho autorských čtení. Zatímco Holub se tedy pustil do vyjednávání turné se svou literární agentkou v USA, Regina vystartovala přesně po 10 letech s českou podobou inscenace na domácí prkna, sama zvědavá na to, jak návrat k osvědčenému titulu z vlastní historie uvítá publikum a členové porot.

V Amatérské scéně 3/98 se objevila po regionální přehlídce Břeclavský píseček poznámka k představení z pera Karla Tomase: *"soubor oprášil, předělal a nově obsadil svoji inscenaci z roku 1988 – nic proti tomu. Zvláště, když ji její stáří nepoznamenalo. Tedy zejména text a obrazy. Stvoření loutkového divadla jako obraz světa, absurdní inscenování Gilgameše typickými postavami českého loutkového divadla – Skrholou, Honzou, Kašpárkem a doktorem Faustem, přičemž vodník Michal předčítá geografické údaje – takový obraz je (zatím)stále aktuální. Otázkou je, zda nenechává příliš mnoho otevřeného, zda svět přemalovaný na loutkové divadlo neřeší některé problémy tím, že je nevidí., Anebo, pokud je to tak úmyslně, vtírá se otázka, jestli to tak je v pořádku."*

Kus se ještě před celostátními přehlídkami hrál ale nejen v Břeclavi. Regina ho představila v Novém Bydžově, v Hustopečích, v Hodoníně, v Ostravě a na Trdlování ve Vyškově. Po Šrámkově Písku se mu nedostalo v referátech Michala Dočekala a Karola Horvátha ani jednovětě zmínky! Po Wolkrově Prostějově ano. Pavel Chalupa o něm napsal vskutku větu jednu, a ještě v závorce: *"(další "čestné listy" od poroty získaly soubory Kapka z Plzně, Pes v akváriu z Uherského Hradiště a Regina z Břeclavi)."*

K loňskému Prostějovu si dovolím související odbočku. Prostějovská porota, jejíž složení se vinou ignorujícího postoje Jany Štefánkové z Artamy k potřebách dynamičtějšího rozvoje žánru roky téměř nemění, udělala nejkontroverznější rozhodnutí za posledních několik let: na Jiráskův Hronov vyslala k reprezentaci žánru soubor Stopa z Liberce, a to s naprosto průměrným pořadem **Ahoj, blázne!**, divadla poezie přímo nedůstojný. To potom Jana Císaře inspirovalo k názoru, že má *"už léta pocit, že si s nimi* (rozuměj divadly poezie, pozn. aut.) *ani na Wolkrově Prostějově nevědí moc rady při jejich posuzování a hodnocení."*. Nevědí, ale co je horší- nechtějí si to přiznat. **Ahoj, blázne!** propadlo na Písku, v Prostějově se na Liberecké pěly ódy. Na můj vkus je nemožné, aby se dvě "fundované" poroty tak diametrálně od sebe lišily... Kde se potom, když na vás v Prostějově tři roky po sobě nezbude čas v diskusi a jinde nestojíme za zmínku, dovědět o hodnotě či nehodnotě představení, žánru vůbec a v případě inscenování veršů konec konců světovosti naší poezie? Pak jedině za hranicemi, tváří tvář publiku, jež

s vámi nemá pražádnou zkušenost. Než před ním Břeclavští skutečně stanuli, ztížil jejich snahu osud, byrokracie, neochota, ba i závist.

Nejprve Miroslav Holub v létě 1998, půl roku před plánovaným odletem, náhle a nečekaně umírá. Scénář v angličtině je připraven, ale členové souboru se ho ještě nezačali učit. Nicméně padne rozhodnutí, protože kolektiv de facto nemá na vybranou: do Ameriky se musí. Už kvůli básníkově památce. A tak se divadlo pokouší oslovit vyhlašovatele několika kulturních grantů. Bezúspěšně. Nepochodí ani s návštěvou Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, odmítne ho i Ministerstvo kultury. A nepomáhá mu ani účast v záhadném konkurzu pražské kanceláře Správy českých center v zahraničí. To ještě netuší, že se jedná o blamáž jejího vedení směrem k předkládaným amatérským projektům. Krajně odmítavé je i stanovisko k pomoci od Petra Poledňáka z Českého kulturního centra v New Yorku, muže, jak se později Regina dozví, kterému jde podle newyorských starousedlíků předně o vlastní kariéru a až v následné řadě teprve po nějakou prezentaci českého umění v USA. Zbývá poslední možnost: sednout k počítači a pokusit se nalézt na internetu někoho, kdo by byl ochoten soubor pozvat, aniž by ho kdy viděl a slyšel. Co se z počátku jeví jako nemožné, zdaří se asi za měsíc., Společnost pro vědy a umění v New Yorku jménem profesora Milana Friščáka a Čech studující ve Washingtonu Ondřej Slačálek jsou těmi, kdo zvou Reginu za oceán. Tím ale problémům není konec. Chybějí peníze a ve chvíli, kdy jsou již zaplacené letenky a stojí se před vyřízením víz, je americká ambasáda kvůli nebezpečí z terorismu ze dne na den uzavřena. Zdá se, že osud si po smrti básníka připravil pro Reginu druhou, a tentokráte definitivní ránu do vazu. Stresující situace kolem otevření úřadu má nakone hororové rozuzlení. Ambasada se otevírá v pondělí, vízum je uděleno ve středu a den na to je z Ruzyně odlet.

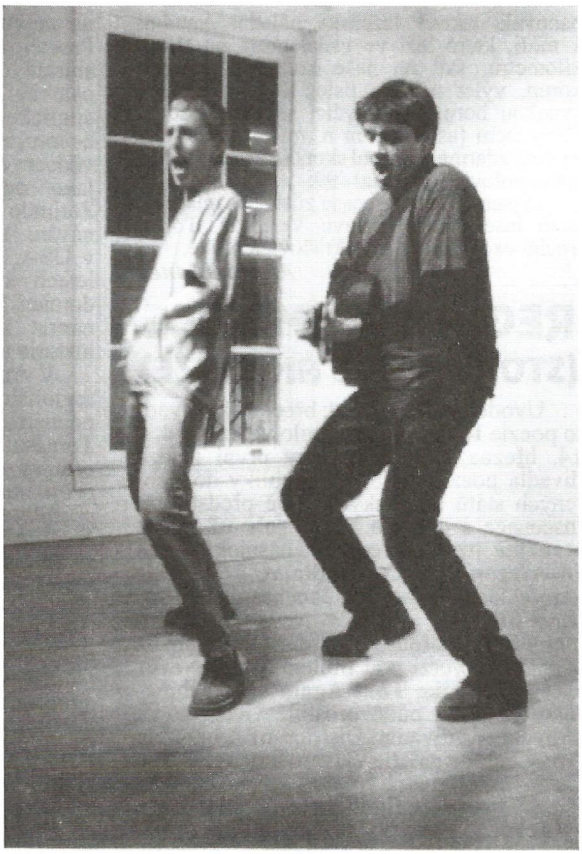

Z vystoupení Reginy v Americe. Foto: Michal Huvar

Newyorská představení na Manhattanu a v Astorii pro komunitu Čechů a Slováků přivodila oběma stranám bezmála šok. S tak vřelým přijetím, slovy o v Americe nevídané originalitě a profesionální kázni předvedeného, soubor nepočítal ani ve snu. Na straně druhé Češi a Slováci v Americe zase nepočítali s tím, že uvidí a uslyší z řad středoškoláků vpravdě metaforicky ztvárněnou a a podanou poezii. Národní dům byl zaplněn. Ten den v New Yorku lilo a o pár bloků dále měla zpívat pro tuté "klientalu" Eva Urbanová. A na vystoupení v Astorii se sešlo diváků ještě dvojnásob více!

Předestíranému obrazu mezilidských vztahů nadmíru výtečně rozumělo i washingtonské publikum, k mluvenému slovu mnohem vnímavější, pozornější a chápavější než diváci doma. První, složené výhradně z vysokoškolských studentů, projevilo hned po produkci snahu dozvědět se o způsobu inscenování poezie na jevišti tímto pro ně nevídaným způsobem co nejvíce. Nápodobně tomu bylo i po druhém anglickém uvedení inscenace, tentokráte v experimentálním divadélku, do něhož si Regina diváky musela získat z ulice a vyzkoušet si tím tvrdý management Západu. Téměř zaplněný prostůrek po skončení zase tedy hýřil zvídavostí, je-li přednášené slovo vskutku verši, kde se v hercích vzala ona spontánní hudebnost, jak ji dále kultivují, kolik má divadlo poezie u nás vyznavačů atp. Třetí představení v rozmezí pěti dnů hostila výtvarná galerie. Po něm se už našli i diváci dotazující se na zvukové a nahrávky zejména písniček.

Regině se v Americe dostalo plnou měrou poznání, že divadlo poezie vůbec není tak "nesrozumitelné", jak se o něm doma mezi odborníky traduje, že je to naopak útvar, který je z palety divadelních možností české republiky pro svět jeden z nejoriginálnějších, že bychom se s ním vůbec nemuseli na světových divadelních festivalech obávat. Musela by však existovat u těch, co to mohou nějakým způsobem ovlivnit, alespoň malá vůle ho tam dopravit nebo alespoň doporučit.

V nekrologu k úmrtí Miroslava Holuba novinářka Šárka Kosková napsala: *" ještě mohl napsat řadu skvělých a moudrých esejs jako třeba ten o krvi prolité či Přírodě a smrti, v nichž pro něj tím nejdůležitějším nebyly jen cit a touha, ale také rozum, intelekt – a hlavně ČIN. Reálný, hmatatelný čin."* Z Reginy by básník musel mít radost. Na místo těch, co mají práci pro reprezentaci našeho umění za hranicemi v popisu své práce, avšak za deset let po revoluci z toho pro amatéry příliš neučinili, zhmotněla viditelný ČIN pro Holuba, českou poezii a amatérské divadelnictví právě ona, dost možná i k ostudě a zahanbení městských a ministerských úředníků, kteří jí nevěřili.

Michal Huvar

Redakční poznámka na vysvětlenou nejen panu Huvarovi

1) MK ČR podporuje zahraniční reprezentaci neprofesionálního umění účelově vázanou částku v rozpočtu jeho příspěvkové organizace IPOS (letos činí tato částka 450 tis. Kč na cca 16 oborů neprofesionálního umění). Tato organizace je může rozdělovat pouze v souladu s platnými Zásadami pro zahraniční státní reprezentaci neprofesionálního umění z pověření MK ČR, podepsanými ministrem M. Uhdem. Zásady vymezují, že jde o podporu účasti na prestižních zahraničních festivalech souborů oceněných na českých festivalech. (např. Světovém festivalu amatérského divadla, Evropských dnech divadla apod.). Rozhodování je komisionální.

2) Osobně se nedomnívám, že divadlo poezie je nesrozumitelné. Jeho hlavním výrazovým prostředkem je však slovo. Verše málokterého básníka však byly přeloženy do nějakého cizího jazyka. Propozice mezinárodních festivalů obsahují většinou klausuli – "k výběru zašlete vizuální produkce nepostavené na slovu". Většina festivalů chce videozáznam inscenace, na němž jsou prostředky naprosto transparentní.

3) Několikrát jsem zažila rozladění pořadatelů (Holandsko, Německo), že soubor nehraje ve své mateřštině. Většina festivalů má totiž jako leitmotiv "divadlo jako prostředek komunikace mezi národy", "divadlo bez hranic" apod.

4) Redakce se snad ještě letos zeptá Českého střediska AITA/IATA, co podniká tento subjekt nestátní povahy (sdružení právnických osob) pro zahraniční reprezentaci českého amatérského divadla. ***LL***

DIVIDLO Ostrava na Baltic Satelid ´99 v Sejnach – Polsko (a Litvě k tomu)

Na základě několikaletých styků s polskými divadelníky jsme byli vyzváni k účasti na mezinárodním divadelním festivalu **"Baltic Satelid ´99"**, který byl v polských Sejnach od 8. do 13. června 1999. Ve výběrovém řízení (které bylo plně v režii členů souboru z Polska) bylo delegováno představení "CIZINCI" oddílu Kašpaři Divadla, připravené na motivy "Bizarních textů" Karla Houby. Dividlo se s tímto představením zúčastnilo mimo jiné Krajské přehlídky "Dětská scéna ´98" v Ostravě, ale i přehlídky ve Žďáru nad Sázavou – do Polska jsme vezli již dvacátou šestou reprízu…

Festivalu "Baltic Satelid ´99" se letos zúčastnilo 17 souborů, s celkem 20-ti představeními, protože některé soubory (mimo jiné i Divídlo své "Jeptišky" na motivy Dekameronu) přivezly mimo soutěž. Viděli jsme všechna představení: z Litvy dvě, z Německa jedno, další z Ukrajiny, po jednom z Lotyšska a Estonska a zbytek z Polska. Někdy byla jazyková bariéra na překážku (zjištění, že rusky umíme už jen dva nejstarší, že polsky z našich dětí rozumí s bídou tři, německy tak dva – to bylo dost tristní). Ale je-li divadlo skutečně divadlem, je-li poctivým vyjádřením tématu, výpovědí, pak ani jazyk tolik nevadí. Dalo by se stručně říct, že úroveň festivalu byla nadprůměrná – podle měřítek z přehlídek v českých zemích… A některá představení byla opravdu vynikající: například soubor "RK" Radom – Polska: **"Serce jak zloty golab"**, to byl herecký koncert. Devítiletý chlapec držel 45 minut diváky v absolutním napětí, šli jsme s ním a jeho představením od začátku do konce! Ještě jsme neviděli divadlo jednoho herce v podání tak mladého

umělce – a ten titul je po právu. On opravdu věděl o každém svém slovu – proč ho říká, co tím chce sdělit, o čem to celé je – a držel nás po celou dobu v rukou, v napětí. A přitom byl technicky, herecky výborný! Taky získal snad všechny ceny a ocenění ve své kategorii, které na festivalu získat mohl. Mimochodem – pozvali jsme si toto představení do Ostravy, na 15. Setkání divadel, které bude od 11. do 14. listopadu... Taky soubor RRRYM, Jelenia Góra, s představením **"Co ja tutaj robie"** – to bylo vynikajícím sdělením, výpovědí studentů střední školy o svém vlastním životě, ale především o názoru na život, svět, o vlastním postoji. Představení získalo po právu Velkou cenu ve své kategorii...

Dividlo se svými **"Cizinci"** rozhodně neudělalo Ostravě či České republice ostudu. Představení postavené především na slovu, na významech sdělitelných jen českým divákům, se nakonec ukázalo být natolik sugestivní svou atmosférou, výpovědí, sdělením, že Dividlo získalo prestižní cenu festivalu za "... nejlepší herectví!". A když jsme pak na závěr jako bonbónek zahráli **"Jeptišky"**, sál byl náš. A porota, ale i diváci z ostatních souborů s lítostí konstatovali, proč toto představení nebylo soutěžní... No jo, ale když jsme měli premiéru 14 dní před Polskem...! Snad příště.

Skvělé byly dva večery vedoucích souborů a režisérů. Za přítomnosti organizátorů (a v jejich režii) jsme seděli za bohatě prostřeným stolem, abstinujíce (prohibice – v Polsku byl papež) vždy skoro do ranních hodin. A získané kontakty, ale i zkušenosti, výměna názorů, postupů, kdy nikdo nic netají, rozbory politických situací v té-které zemi, to se nedá ničím asi nahradit! Po deseti minutách byly oficiality pryč a zůstali normální, leč divadlem notně potrhlí lidé. A asi všude je to stejné. Nikde není dost peněz, politici ve všech oněch postkomunistických zemích dělají vlastní kšefty a na voliče – jsouce již zvoleni – kašlou. Natož na nějakou kulturu, amatérskou k tomu...! Nakonec jsme zjistili, že si nemáme až tak na co stěžovat – bude hůř! Zážitků jsme měli na několik povídek! Porovnání Polska s našimi zeměmi, kvalita cest, spousty nových přátel, divadelních nápadů. Organizace festivalu, oficiální, velmi neformální, ale o to více platná účast představitelů města a celého vojvodství. Úroveň místních záchodů, koupelen, ubytovacích prostor, způsob stravování v tamním internátu, kdy nás obsluhovaly notně otrávené studentky místní střední hotelové školy, v počtu, rovnajícím se počtu strávníků. Množství koní a krav – všude, i na hlavních cestách. Osmihodinové trpělivé čekání obyvatel Sejn na příjezd papeže (a s tím spojená třídenní prohibice – v Polsku!), který stejně nakonec nepřijel. Ale v celku to všechno bylo moc a moc příjemné.

A protože nejsme v DIVIDLE žádní troškaři, využili jsme ještě pozvání na **Tarptautinis Jaunimo Teatru Festivalis '99** ve Vilniusu - Litva. V poledne jsme odjeli ze Sejn, přejeli (velmi obtížně, čím víc na východ, tím hůře to jde) hranice, po 4 hodinách dojeli do Vilniusu, kde už na nás čekali zástupci místního Vilniuského souboru. Rychle vyložit věci z autobusu, vynosit do druhého patra, postavit, nasvítit a ozvučit – a už byli diváci, kteří přišli na hosty z České republiky, už se hrálo. V nádherném prostředí Ústředního litevského domu dětí a mládeže (jen technika!, reflektory na koleně vyráběné z konzerv, jiskřící předrevoluční stmívač, ve zvukové kabině jsme si svítili svíčkou v plechovce...), před obrovsky vstřícným publikem, pro něž museli být "Cizinci", postavení na jazyce, naprosto nesrozumitelní. A přesto pochopili o co jde. "Jeptišky" pak měly jednoznačný úspěch!

Po společné večeři a prohlídce nočního Vilniusu (starobylé město, které místy připomíná Český Krumlov) jsme byli ubytováni s tím, že dopoledne si ještě prohlídneme město za slunce a po obědě pojedeme domů. Leč. Ráno přišel náš řidič Jirka s tím, že autobus má "zepsuty" motor, že to sám neopraví – a že prostě ten den domů nejedeme! Shánění pomoci přes český konzulát, přes české kamarády ve Vilniusu (zástupci různých firem), opravování autobusu v místním dopravním podniku, kde motor LIAZ viděli poprvé (mají v Karosách Renaulty), shánění peněz na zaplacení opravy a jejich převod přes 3 ministerstva a jeden konzulát – to vše zabralo dalších 40 hodin. Byli jsme bez náhradního oblečení, jídla, pití (vše zůstalo v autobuse, ten v dílnách), bez zpráv, bez naděje... Ale i to se nakonec dalo do pořádku, Litevci se o nás celou dobu starali, utěšovali nás – a tak jsme se po celonoční cestě vrátili do Ostravy. O dva dny později sice, ale všichni, celí a bohatší o zážitky, které nemá jen tak někdo.

Litevské kontakty (díky našemu zdržení se ve Vilniusu) jsme později rozšířili i o návštěvu u Prezidentky svobodných divadel Pobaltí paní Stasé Lukšiené. Pozvali jsme litevský soubor do Ostravy na 15. Setkání (a díky naší návštěvě soubor hned na místě získal i podporu této litevské asociace a byl oficiálně delegován). DIVIDLO zase bylo na květen 1999 pozváno opět do Vilniusu na jejich festival. Máme spousty adres, naše děti několik lásek v Polsku, ale i v Litvě. Snad jsme nereprezentovali až tak nejhůře...

Saša Rychecký

Slovenská imprese

Na závěr Divadelní Spišské Nové Vsi – Celoslovenské přehlídky činoherních souborů kategorie A svolalo transformující se Národne osvetové centrum v Bratislavě seminář k otázkám dalšího vývoje ochotnického divadla na Slovensku. Konal se v neděli dopoledne 20. června. Počet účastníků bych si dovolila odhadnout na čtyřicet. Mezi nimi byl místopředseda ZDOS (Zväz divadel. ochotnikov Slovenska), předsedkyně Amatérské divadelní únie, zástupci pořadatelů některých významných přehlídek a pár individuálních zájemců. Těch posledních opravdu nebylo mnoho, takže se ozval i návrh, aby byl svolán další aktiv. Souhlasila jsem s odpovědí moderátorky semináře paní Elišky Sadílekové, že pozváni byli všichni, kteří se mohou kvalifikovaně k tématu vyjádřit a neexistuje žádná záruka větší účasti někdy příště. Slovenské přátele velmi zajímají české zkušenosti, z nichž chtějí čerpat případnou inspiraci pro sebe. Téma semináře se posléze zúžilo na dvě základní otázky, které jsou spojeny pupeční šňůrou – zachovat nadále kategorizaci a co se soutěžemi a přehlídkami.

Pokud jde o kategorii existovala podobně jako v Čechách a na Moravě už mezi dvěma světovými válkami a v 50. letech. Její obnovení se slovenští divadelníci vymohli v r. 1968, s tím, že Zásady kategorizace byly vydány v r. 1969. Byly dvakrát novelizovány v r. 1977 a 1992. Rozdělovaly soubory (nejen divadelní, podobný systém existoval v dalších oborech neprofesionálního umění) do kategorií C, B, A podle umělecké kvality potvrzované na celoslovenských přehlídkách příslušné kategorie. Původní návrh počítal s určitými výhodami pro nejvyspělejší soubory kategorie A. Např. šlo o státem placeného režiséra. Zejména v 70. letech byl dostatečně motivující pro soubory a přinesl slovenskému amatérskému divadlu rozkvět. Navíc se mohl opřít o síť státem placených osvětových zařízení – 4 krajská osvětová střediska a 46 okresních. Celoslovenské přehlídky Divadelní Šurany (kat. C), Belopotockého Mikuláš (kat. B), Divadelná Spišská Nová Ves (kat. A) pořádal Osvetový ústav v Bratislavě, který byl rovněž pořadatelem přehlídky v Martině jako scénické žatvy slovenského amatérského divadla s mezinárodní účastí. I když systém zahrnoval všechny druhy divadla, nejvíc se samozřejmě týkal většinového činoherního divadla. Systém postupu do Martina je stejný jako u Jiráskova Hronova od r. 1991, kdy se rovněž stal scénickou žatvou. Pro úplnost musím dodat, že kategorizace mezi dvěma válkami dělila soubory jednak podle místa působení (vesnické, městské), jednak podle umělecké kvality (začínající a pokročilé).

I když kategorizace a postupové přehlídky jsou stále aktuální, vlastní kategorizace de facto přestala fungovat už v polovině 80. let. Realita byla prostě silnější. Vyschly zdroje na materiální výhody pro kategorii A, smysl kategorizace podlomila i nevyrovnanost jednotlivých krajů – např. v kraji Bratislava byl pouze jeden soubor kat. A, takže pravidelně postupoval do Spišské, mnohé soubory začaly kalkulovat. Proč by se měly hlásit do přehlídek vyšší kategorie, když v nižších vyhrávají, do Martina se také dostanou i z nižší kategorie. Názorným příkladem je soubor v Čechách dobře známého režiséra Vlado Sadíleka. Léta vyhrával kat. C a bylo mu v ní dobře. Definitivní ránu pak systému dalo současné územně správní uspořádání Slovenska – 8 krajů, 78 okresů, 38 regionálních osvětových středisek a Národné osvetové centrum v Bratislavě. Přibyly tematizované celoslovenské přehlídky jako Palárikova Raková (současná hra) a Gorazdov Mučenok (hry s církevní tematikou) a další.

Na otázku, zda kategorizaci zrušit, neexistuje většinový názor. Mladší divadelníci jsou většinou pro zrušení – předsedkyně ADÚ dr. A. Gemanová řekla, že kat. A a B jsou podobné kvality a že jejich udržování je luxusem v době, kdy nejsou peníze. Smysl by mělo dělit soubory pouze na vyspělé a začínající a každá ať se přihlásí, kam chce. Herec a režisér Vlado Benko z Popradu tlumočil zase názor z druhého tábora – proč rušit něco, co přineslo Slovensku kvalitu. Chtělo by to pouze lepší organizaci. Peníze sice nejsou, ale je přece mnoho dobrých a ochotných duší. Proč bychom měli zrušit všechno jako v Čechách.

Na otázku druhou, totiž jaký by měl být systém divadelních přehlídek, přinesl seminář dva zásadní návrhy. První z nich kombinuje divadelní druhy s mimodivadelními hledisky. Uvažuje o třech postupových celoslovenských přehlídkách – v Šuranech by se setkávaly soubory čistě amatérské, ve Spišské Nové Vsi soubory spolupracující s profesionály, v Lipt. Mikuláši mladé a alternativní. Druhý návrh (jedním ze spoluautorů je také Silvo Lavrík) počítá se 3-4 krajskými přehlídkami jako setkání všech divadelních druhů a žánrů. Širší lektorské sbory by z nich vybíraly soubory na celoslovenské přehlídky. Šanci pořádat takovou přehlídku by měl každý, kdo zpracuje projekt a vyjde z výběrového řízení. Krajů je však osm a MK SR chce znovu obnovit krajská osvětová střediska. Jak dobře známe z domova, v okamžiku, kdy

se při určení regionu nelze opřít o něco pevného (např. jasný kraj), dochází k různým sporům a nejasnostem. Takže ani v druhé otázce jasno není. Seminář skončil ustanovením pracovní skupiny, která posoudí všechny alternativy a navrhne.

Musím se přiznat, že jakkoli jsem si na počátku 90. let myslela, že všechno by se rušit nemělo (patrně kdyby se víc tlačilo, byla slušná šance ustavit malá pracoviště na úrovni bývalých a de iure nikdy nezrušených krajů při MK ČR, podobně zůstaly krajské vědecké knihovny, mnohé galerie apod.), metoda velkého třesku měla jednu obrovskou přednost. Všechno se muselo konstituovat znovu a vydobýt si právo na život. Systém přehlídek po r. 90 nevytvořil stát či ARTAMA, ale budoval se zezdola. Nikdo nic nikomu nevnutil. To je nesporná morální výhoda. A na rozdíl od Slovenska, kdy přežila např. instituce zřizovatele a dodnes funguje osvětový zákon (byl několikrát novelizován, má jinou dikci než český z 50. let), nebyli slovenští divadelníci nuceni se emancipovat. Každý jednotlivý soubor musel u nás řešit otázku své další existence, vyrůst musela i občanská sdružení. I tady jsou na Slovensku jinde. Naplno to vyjádřila dr. Gamanová, když prohlásila, že českou cestou, tj. nestátní (reg. přehlídky, řada národních přehlídek, plná spoluodpovědnost střechových občanských sdružení za koncepci a program národních přehlídek včetně Jiráskova Hronova atd.), jít nemohou, neboť slovenská občanská sdružení na to nemají. Lubo Šárik, místopředseda ZDOS označil v diskusi s trochou nadsázky tuto organizaci za "mrtvého chrobáka". Jistě je mnoho věcí, s nimiž nejsme spokojeni, avšak základní směr je rozhodně správný.

Lenka Lázňovská

Setkání evropského divadelního mládí

Divadelní fakulta (DIFA) Janáčkovy akademie múzických umění v Brně nedávno založila a s úspěchem rozvinula novou tradici. Letos se již po deváté pustila do náročné akce – mezinárodního festivalu divadelních škol Setkání / Entcouter '99. Jejím prapůvodním hlavním předpokladem se staly nejen pronikavé organizační a výukové proměny, k nimž došlo po osamostatnění DIFA na jaře 1990, nýbrž i znovuotevření její renovované školní scény Studio Marta o rok později. Už tehdy se tu konal velkoryse koncipovaný třítýdenní festival, který se potom v rozličně modifikované a zpřesňované podobě pořádal i v dalších letech.

Máme-li si spíše nežli jednotlivých předvedených titulů všimnout přehlídky jako celku, zaslouží si pozornost především její postupně zpřesňovaná koncepce. Nynější pětidenní "Setkání" tu přirozeně zúročilo některé dosavadní zkušenosti. Jeho spolupořadateli opět byly hostitelské město, zdejší Centrum experimentálního divadla a nově Divadlo Bolka Polívky. Přehlídkový program se na rozdíl od dřívějších ročníků lépe ubránil maximalistické přehuštěnosti a dostal pevnější časové schéma: ten nejvytrvalejší divák, který navštěvoval dopolední vystoupení i poobědové diskuse a neusnul na večerních představeních, jen s velkým fyzickým vypětím zvládal na dvě desítky rozličných nastudování, jež se však ke škodě věci poprvé nereprízovala. Postupně se zde vystřídalo rekordních patnáct škol z jedenácti států, a to s jevištní nabídkou nejrůznějšího tematického i žánrového zaměření. Některé přijely do Brna již po několikáté, jiné tu byly zvědavými nováčky. Na "Setkání" dojeli zástupci Nizozemí, Anglie, Řecka, Rakouska, Estonska, Ruska, Slovinska, Polska, Bulharska a Slovenska; chyběli však reprezentanti ze zámoří, jejichž účast byla až dosud beztak výjimečná. Přehlídka se jako obvykle odehrávala v nových, moderně vybavených sálech – Studiu Marta, sídle Divadla Husa na provázku v Domě pánů z Fanalu, vůbec poprvé v divadle B. Polívky, i přímo v prostorách DIFA, zatímco nevelký klaustrofobický interiér HaDivadla zůstal letos stranou.

Pro finančně dosti náročný podnik se podařilo včas opatřit záštitu i grant Ministerstva kultury, dotaci magistrátu i přízeň tzv. mediálních partnerů a hlavně řady sponzorů v čele s Jihomoravskou plynárenskou a.s. Za bedlivého dohledu festivalového ředitele, šéfa CED doc. Petra Oslzlého, rektora JAMU prof. Aloise Hajdy a děkana DIFA doc. dr. Václava Cejpka, jeho vcelku hladký průběh z velké části zajišťovali sami studenti, zejména z oboru divadelního manažerství. V sedmičlenné porotě v čele s Českofrancouzkou Fredericou Smetanovou našli uplatnění také posluchači teatrologie z domova a hosté z ciziny. Oficiální i neformální diskuse (tentokrát s vyloučením všech pedagogů) přirozeně přerůstaly v úvahy o rozličném přístupu k divadelnímu školství, jeho smyslu a metodám v ČR i v ostatních zúčastněných státech. Po loňském Yorickovi komentoval "Setkání" zčásti v angličtině tištěný zpravodaj Kára, střídající pokusy o zodpovědnou analýzu viděného se škádlivou recesí a exhibicionistickými výlevy. Dusné atmosféře v nabitých sálech (jen přímých účastníků a hostů bylo na půltřetího sta) čelila nejen zlepšená organizace vstupu (poprvé pouze na předem prodávané lístky), ale hlavně vstřícné ovzduší "spřízněných duší". Smutná skutečnost, že se na některá vystoupení mnozí zájemci vůbec nedostali, způsobila nejedno zklamání; toliko chabou náplastí na ně byla časově kolidující série ročníkových prací brněnské DIFA "Něco navíc".

Zatímco v běžné praxi profesionálních souborů láká obecenstvo zpravidla až relativně dohotovený a spolehlivě zafixovaný jevištní artefakt, v případě divadelních škol jde naopak spíše o sám výukový proces, o jednotlivá stádia hledání, zkoušení a experimentování studentů, k němuž citlivý pedagog někdy toliko vymezuje základní rámec a průběžně dodává potřebné impulzy. Tento záměr poslední ročník "Setkání" plně respektoval: dramaturgie organizátory přímo vyzvaných nebo z vlastní iniciativy přihlášených souborů (některé však musely být pro velký zájem, nesplnění kritérií či pozdní dodání dokumentace posléze odmítnuty) žádným apriorním hlediskům nepodléhala; jednotlivé školy samy uvážily, s čím se chtějí pochlubit a jaké jejich vystoupení by se pro zahraničí publikum nejlépe hodilo. Přirozenou cestou se tak dosáhlo otevřenosti mladé přehlídky základnímu spektru evropského divadla a tudíž růstu prestiže této brněnské akce. "Chceme být přístupni všemu, co se ve světě nabízí, aby zdejší fakulta vyrůstala v těsném inspirativním kontaktu se zahraničním divadelním školstvím", zdůraznil její poslání děkan V. Cejpek.

Letos opět odpadlo jak anketní hlasování diváků, tak soutěžní ráz festivalu s určováním hodnotového pořadí; na závěrečném ceremoniálu byly za osm nejpřínosnějších kreací spolu s finanční odměnou předány scénografickým ateliérem DIFA speciálně zhotovené sošky "Marty". Tu nejprestižnější – Cenu primátora Brna – si odvážel absolventský ročník Vysoké školy múzických umění Bratislava za dynamické, výrazně komediální ztvárnění Shakespearova Snu noci svatojánské (režie Juraj Šulík). Cena rektora JAMU připadla imaginativně a artistně pojaté antické Orestei souboru z Athén, Cena děkana DIFA putovala zásluhou pantomimických vystoupení posluchačů Hoogeschool voor de kunsten do holandského Amsterdamu. Obě školy České republiky, hostitelská a pražská, vyšly letos bohužel naprázdno. Pracovní charakter "Setkání" podtrhly jak účast pedagogů a pozorovatelů z dalších zemí nebo demonstrace kolektivních semestrálních úkolů nižších ročníků, tak některé doprovodné akce odborníků včetně výrazně zredukovaných dílen, dovolujících alespoň "klíčovou dírkou" nahlédnout do tvůrčích učebních postupů vyhraněné divadelní osobnosti.

Brněnské Setkání '99 přineslo jevištní zážitky obtížně souměřitelné, leč ponejvíce solidní úrovně, s ojedinělými nezdary, ale téměř bez výrazných favoritů. Poskytlo však vítanou možnost vždy užitečné vzájemné inspirace a v neposlední řadě pak potvrdilo integrující roli JAMU i samotného Brna při rozvoji současného evropského divadelnictví.

Vít Závodský

DRAMATURGICKÝ POZORNÍK

THOMAS BERNHARD (1931 - 1989)

POKRAČOVÁNÍ z AS 3/99

MINETTI

Minetti, uvedený v režii Clause Peymanna ve Stuttgartu v roce 1976, je romantická pohádka vyvrženého umělce, jehož zimní cesta na atlantické pobřeží končí smrtí. *Minetti* je přirozeně i poctou herci Bernhardu Minettimu, kterého Bernhard, podobně jako Bruno Ganze nebo Ilse Ritterovou, Kirsten Deneovou a Gerta Vosse zvěčnil v nepomíjivém médiu svého literárního díla.

Komický muž vchází o silvestrovském večeru ve starém *zimníku po kotníky, v černých lakovkách a kamaších, na hlavě klobouk se širokým okrajem, deštník zavěšený na levé paži, rozvázaná tkanička od spodků mu plandá po zemi,* do hotelové haly v Ostende. Je to herec Minetti; má

tu, a sděluje to nejednou, schůzku s divadelním ředitelem, který mu dává naději na roli krále Leara. Hotelovou halou procházejí skupiny masek, téma masky se dostává do popředí, rafinovaně se spojuje s belgickým malířem Jamesem Ensorem (1880-1949), který žil v Ostende, tedy s velkým malířem maškarád, jehož satirické zobrazení demaskovalo měšťanstvo jeho doby prostřednictvím obrazu masky. Minetti se s Ensonem setkal, jak prozrazuje, právě v tomto hotelu. V jeho velkém starém kufru, který po celou hru nespouští z očí, je Ensonova maska Krále Leara. Pohyb na jevišti, způsob rytmického frázování scén, určují skupiny masek, které stále znovu procházejí hotelovou halou. V samomluvách, do nichž Minetti vtahuje každého, kdo se octne v jeho blízkosti, se pomalu objasňuje jeho prehistorie, jeho čekání na divadelního ředitele se stává dramatickou přítomností poslední, zoufalé šance. Dívka s kufříkovým rádiem rovněž na někoho čeká, na svého přítele. *Máš rád hudbu,* ptá se dívka starého opuštěného muže, hudbu v rádiu pro něho zesílí, a když ji konečně přítel odvede, rádio nechá u něho.

Jeden kritik označil tyto tiché okamžiky, lehounce se dotýkající štěstí a předcházející Minettiho smrt, za nejkrásnější milostnou scénu. Za svou intenzitu vděčí tyto okamžiky štěstí velkému Minettiho neštěstí, které se ve hře artikuluje řečí, v monolozích, v nichž se stává jazykem bída starého muže, chudoba a strašlivá osamělost, skutečná hrůza na hranici šílenství, do jehož výrazu nechává Bernhard prosvítat drama Krále Leara. V téměř každé Bernhardově hře jsou takové monology na pokraji oněmění, dekompozice jazyka, rozpadu Já, úžasné lyrické partie, kde tříštící se jazyk přechází ve znaky zoufalství, v přírodní zvuk: *MINETTI* (velmi tiše a pro sebe) *Slyšíte / Moře / Útrapy / Zděšení / Ctižádost / Opuštěnost / Vítr / Pobřeží / To slovo pobřeží* (skoro zpívá) *Pobřeží / a potom / mlha / Vnímání / Žárlivost* (náhle hlasitě křičí) *Pomoc* (úplně tiše) *Vražda* (přímo dámě) *Když nadto vládne už jen O / nebo už jen U / nebo I /* (jako by kokrhal) *Kykyryký / Kykyryký / Kykyryký.*

Text leitmotivicky prostupují, jako v Bernhardových dramatech často, literární citáty. V *Minettim* jsou partie ze Shakespearova "Krále Leara". "Líp bylo by ti v hrobě (než nezahaleným tělem čelit", citováno nejdřív v anglickém originále. Thou wert better in a grave)" atd., což právě na tomto místě, na mořském břehu protilehlém Anglii, dostává v polyfonní kompozici dramatu, v níž společně působí *všechny instrumenty, všechny svrchní hlasy, všechny spodní hlasy, další rozměr.*

Dohra zastihuje Minettiho na *atlantickém pobřeží u Ostende:*

MINETTI (na lavičce. Před ním jeho kufr. Stále prudší sněhová bouře. Mrzák ve psí masce přichází zprava a stále rychleji kulhá kolem Minettiho a zmizí doleva; *MINETTI* (se dívá za mrzákem, pak po pauze pro sebe) *Pryč* (Vstane a zjišťuje, jestli je nepozorován, otevře kufr a vyndá masku Leara a kufr zase zavře, musí si při tom pomáhat pravým kolenem, znovu pátrá, jestli ho nikdo nepozoruje, a znovu se posadí na lavičku a z levé kapsy kabátu vyndá stříbrnou dózu a z dózy vyjme několik tablet, které bleskurychle spolkne. Pak si stejně rychle nasadí Ensonovu masku Leara a vyhrne si límec kabátu a ruce strčí do kapes, a tak – zíraje přímo před sebe – setrvá delší dobu nehnutě a pak řekne) *Rychle pryč* (Zleva se blíží skupina masek, které předtím táhly kolem něho v baru, jsou ještě opilejší, hlasitě se smějí a křičí a míjejí Minettiho) *POSLEDNÍ Z MASKOVANÝCH* (se na okamžik zastaví a pozná Minettiho a ukáže na něho ukazováčkem a volá) *Umělec / divadelní umělec / Herec* (a odběhne. Minetti setrvá bez hnutí až ho úplně pokryje sníh. Konec).

DIVADELNÍK

Divadelník (Der Theatermacher, 1984) vychází z divadelního skandálu kolem nouzového osvětlení v salcburském festivalovém provedení hry *Ignorant a šílenec* (Der Ignorant und der Wahnsinnige, 1972). Bernhard tenkrát trval na absolutní tmě, což mu hasičský dozor nepovolil. *Společnost, která nesnese dvě minuty tmy, se bez mé hry obejde.* O dobrých deset let později se autor v *Divadelníkovi vrátil* k této hasičské šikaně: v tomto případě se vzepře bláznovský komediant Bruscon, diletant a rodinný tyran, a tvrdošíjně trvá na svém požadavku, což poetiku temnoty, jež byla kdysi Bernhardovi vlastní, vydává zesměšnění. Musíme si představit, že jsme v divadle, s první stránkou rozhrnujeme oponu, objeví se titul, totální tma, přikazoval autor v monologické vážnosti samomluvy nazvané *Tři dny.* v *Divadelníkovi* hraje ředitel divadelní společnosti a divadelní autor Bruscon v hostinci "U Černého jelena" svou světodějnou komedii, jejímž vrcholem a pokladem má být *absolutní tma.* V jeho komedii musí být (na konci) absolutní tma (i nouzové světlo) musí být vypnuto (absolutní tma) absolutní tma.

Divadelník je vtipnou autoparodií Bernhardova uměleckého programu, a zároveň je to nesmírně obsažené komické podobenství o umění ve světě nepřátelském. Obtížná příprava sálu v utzbašské vesnické hospodě, kde má být Brusconova hra sehrána, se stává zjevnou a názornou lekcí Bernhardovy estetiky dramatu a základů estetického světa iluzí vůbec. Jak Bruscon svými kroky vyměřuje jeviště, jak se shýbá, aby vyzkoušel, jestli jevištní prkna něco unesou, protože výšku pádu poznal v doslovném významu, jak slova svého dramatu vrhá do prostoru, aby si ověřil jejich rezonanci, jak se v druhé scéně hry obřadně montuje opona, která se pak na zkoušce otevírá a zavírá pomaleji nebo rychleji, to je velice vtipná prezentace základů divadelních kouzel. "Umělecké dílo má stále ještě něco společného s kouzly, umí si vytvářet svůj vlastní do sebe uzavřený svět, jenž je vytržen ze souvislosti profánního bytí. (...) Stejně jako kouzelník nejdříve ze všeho vymezil svým obřadem vůči okolnímu světu místo, na němž mají působit posvátné síly, tak se s každým novým uměleckým dílem energicky vymezuje jeho svět vůči skutečnosti. Každý, kdo někdy v dětství sledoval, jak se staví cirkusový stan, zná základní prvky onoho kouzla, s nímž se v Bernhardově díle můžeme setkat na mnoha místech.

Divadelník bude neustále narážet na stav světa, v němž čas pohádek je navždy ten tam. V chladném, umění nepřátelském světě lze dělat umění jen s největší bezohledností vůči sobě samému a vůči jiným. *Umění umění umění,* volá Bruscon, vždyť vy vůbec nevíte / co to je / neboť kam pohlédneme / samá ošklivost. Spousta paroží a nesnesitelných obrazů, mezi nimi obrázek Hitlera, který desítky let visí v sále "U černého jelena", se musí vyklidit, okna utěsnit vůči chrochtání vepřů a zápachu krmení pro prasata. Bruscon by musel být Héraklem, aby odstranil ošklivost, která se stala stavem světa. Všechno je znetvořeno duchem obchodu a poznamenáno nepřekonanou minulostí. Tak vleče Bruscon, poznamenán chorobou a vyčerpáním, své napadené tělo a své vysoké mínění o umění bouřkovým dusnem Předalpí. Zchátralý dědic romantické poetiky, který vysoko třímá pojmy jako *imaginace, fantazie, duch, poetičnost, génius, tvůrčí síla, krása,* pojmy, u nichž bychom se chtěli hřát, co svět byl zbaven kouzel a s jasností začal sílit chlad.

THOMAS BERNHARD: HRY I
(Překladatelé - persoináře - místa dějů z hlediska scénické výpravy)

Minetti
(Portrét umělce jako starého muže)
přeložil Josef Balvín
Osoby: Minetti, herec - Dáma - Dívka - Dívčin učitel - Hotelový vrátný - Hotelový sluha - Starý kulhající muž - Dvojice starých manželů - Lilipután - Opilec - Mrzák - Číšník - lidé v maskách.
Místo děje: První, druhá a třetí scéna: starý hotel v Ostende. Dohra: Atlantické pobřeží u Ostende.

Před penzí
přeložil Josef Balvín
Osoby: Rudolf Höller, soudní prezident, bývalý důstojník SS - Klára, jeho sestra - Věra, jeho sestra.
Místo děje: V domě soudního prezidenta Höllera.

Zdání klame
překlad Jaroslava Bílého dokončil Josef Balvín
Osoby: Karel, starý artista - Robert, jeho bratr, starý herec.
Místo děje: Velkoměsto, koncem roku.

Divadelník
přeložil Vladimír Tomeš
Osoby: Bruscon - Paní Brusconová - Ferruccio, jejich syn - Sára, jejich dcera - Hostinský - Hostinská - Erna, jejich dcera.
Místo děje: Taneční sál hostince "U černého jelena" v Utzbachu.

Náměstí hrdinů
přeložila Taťjana Langášková
Osoby: Robert Schuster, profesor, bratr zemřelého profesora Josefa Schustera - Anna a Olga, dcery - Lukáš, syn - Hedvika, zvaná paní profesorová, žena zemřelého - Profesor Liebig, kolega - Paní Liebigová - Pan Landauer, ctitel - Paní Zittelová, hospodyně zemřelého - Herta, jeho služebná.
Místo děje: 1. a 3. dějství: byt profesora Schustera, nedaleko náměstí Hrdinů, 3. poschodí. 2. dějství: park Volksgarten. po pohřbu.

Texty uvedených her vyšly knižně, vydal je Divadelní ústav, Celetná 17, 110 00 Praha 1, tel. 02/2315931, 24809137, fax: 24811452, pí Kmochová. Na této adrese si lze knihu objednat. Cena včetně poštovného je 170,- Kč.

Dramaturgický pozorník připravil ***Milan Strotzer*** *za použití statě* ***Hanse Höllera*** *Tanec se smrtí, sněžení a kosmická bouře z knihy Thomas Bernhard: Hry I*

ZPRÁVIČKY

Vybráno z databáze IPOS

AŠ (12 tis. obyv., okres Cheb): Čtyřdenní hudebně-divadelní festival Ašlerky '99, navazující na svého předchůdce Divadelní laškování, probíhal koncem května 1999 v Aši v tamním kulturním klubu Klubíčko a kulturním středisku. Jeho hlavními organizátory a protagonisty byli studenti 2. a 4. ročníku JAMU v Brně (bývalí studenti ašského gymnázia), současní gymnazisté a zaměstnanci kulturního střediska. *(Chebský deník, 29. 05. 1999)*

BRNO (386 tis. obyv.): Soubor amatérských loutkářů nazvaný Bedruňka našel zázemí v seleziánské oratoři v Brně, která finančně a především morálně podporuje četné aktivity pro děti a mládež. Loutky i scénu si členové souboru vyrábějí sami. Hrají s maňásky, dřevěnými marionetami a natahovacími loutkami, které si navlékají na končetiny. Po 3 letech vystupování si soubor již nalezl své pravidelné publikum – děti a jejich rodiče. *(Rovnost-Deník pro okresy Břeclav, Hodonín, Uherské Hradiště a Znojmo, 29. 04. 1999)*

BRNO (386 tis. obyv.): V centru volného času v Brně-Lužánkách, v divadle Barka a ve Studiu dramatické výchovy Labyrint probíhal do 6.6. 1999 6. ročník nesoutěžní přehlídky dětského divadla Brnkání, na kterém se představilo 13 souborů z ČR. Součástí byla i tvořivá dílna na téma Škola cirkusu. *(Jihomoravský den, 5.6.99)*

LYSÁ NAD LABEM (8000 obyv., okres Nymburk): Soubor Divadla AHA! z Lysé nad Labem připravil na dny 10. – 12. 6. 1999 festival netradičního amatérského divadla nazvaný Divadelní červen. K účasti byly pozvány soubory Divadlo Studna Hosín, kolínské Divadlo Igdyž a Rádoby-divadlo Klapý. *(MF Dnes, 7.6. 1999)*

NETOLICE (2700 obyv., okres Prachatice): Malovické divadlo Continuo připravilo na 27. – 31. 7. 1999 již 3. ročník mezinárodního divadelního projektu Kratochvílení. Uskutečnilo se v prostorách renesančního zámku Kratochvíle u Netolic, letos pod názvem Cesta třetí – noci pávů. *(ZN, 16. 07. 1999)*

OSTRAVA (323 tis. obyv.): Ve dnech 4. a 5. 6. 1999 proběhl v klubech Hudební bazar a Prostor v Ostravě festival Divadelní rojení, kterého se zúčastnilo zhruba 10 neprofesionálních divadelních sdružení (DS Vpichy, Dividlo, Divadlo u Lípy atd.). *(Svoboda-Severomor. deník, 3.6. 99)*

PRAHA: Od letošních prázdnin mělo i hlavní město přehlídku amatérského divadla. Akce nazvaná festival MB '99 se uskutečnila v půli července v Malostranské besedě a v Divadle Na zábradlí a měla mezinárodní účast. Byla založena na spolupráci mezi jednotlivými soubory. Zakladatel festivalu a režisér pražského souboru Lucerna A. Staněk připravil ve venezuelském Caracasu s tamním amatérským souborem Havlovu Vernisáž. Tento soubor se představil na pražském festivalu. V Caracasu naopak vystupovala Lucerna a brněnský soubor Pro100t, který je spolupořadatel pražské přehlídky. Dále byly k vystoupení pozvány 3 slovenské soubory, další z Maďarska, Litvy a Argentiny. I když přehlídka nebyla soutěžní, každé představení bylo podrobeno hodnocení v každodenní diskusi režisérů. Podle organizátorů měl festival v názvu zkratku letopočtu, která naznačila začátek tradice. Jeho budoucnost by měla vzejít z dohody zúčastněných souborů – proto by bylo jen logické, kdyby se stal putovním. Měl by představovat projekty, které vzniknou na základě spolupráce navázané v minulém ročníku, dále inscenace souborů, které se předchozího ročníku zúčastnily, ale nenavázaly spolupráci, a konečně inscenace souborů, které se ucházejí o zapojení do spolupráce. Letošní festival doprovázela výstava fotografií z inscenace Havlovy hry v Caracasu, kurz tanga vedený lektory z Argentiny aj. *(MF Dnes, 29. 06. 1999)*

PRAHA: Na holešovickém Výstavišti v Praze byla dokončena replika londýnského Divadla Globe, které bylo postaveno před 400 lety a prezentovalo stěžejní dramata W. Shakespeara. Bude otevřena 21.7.1999 inscenací Divadelního studia čisté radosti, od září bude uvádět představení Městského divadla v Brně Sny svatojánských nocí. *(Metro, 16. 07. 1999)*

PRAHA 14: Na gymnáziu v Praze 14 – Horních Počernicích byl v r. 1995 (2 roky po vzniku školy) založen dramatický soubor. V jeho inscenacích Lazebníka sevilského, Večera tříkrálového, Figarovy svatby a dalších her se za 5 let vystřídalo již 107 studentů, další se podíleli na přípravě scény, vytvářely technické zázemí apod. Vedle prof. Hošnové, která soubor řídí, pomáhají při realizaci představení i jiní pedagogové a další přátelé školy a divadla. Soubor se pravidelně zúčastňuje divadelních přehlídek, pořádá výměnné zájezdy se souborem gymnázia v Ústí n. O., v létě soustředění a podobné akce. Kromě sponzorů jeho činnost též podporuje MÚ Horní Počernice a Magistrát hl. m. Prahy. *(Učitelské noviny, č. 24, 1999)*

PRAHA 9: Ve dnech 4. až 28. 6. 1999 se v Praze 9-Horních Počernicích konal 29. ročník přehlídky ochotnických divadelních souborů, který uspořádala místní Osvětová beseda Domeček. *(Hornopočernický zpravodaj, č. 6, 1999)*

STARÁ HUŤ (1100 obyv., okres Příbram): Ochotníci z Místního kulturního střediska ve Staré Huti sklidili vloni velký úspěch s nastudováním Jiráskovy Lucerny. V započaté tradici divadla pod širým nebem ve spolupráci s tamním Památníkem Karla Čapka chtějí pokračovat i letos. Navazuji tak na 60. léta, kdy byl v obci pořádán festival Čapkovo divadelní léto. Soubor předvedl v areálu památníku svou novou inscenaci počátkem července t. r. – veselohru se zpěvy Na letním bytě od J. Štolby. Představil se i Tyjátr Kuklík s hrou Tři mušketýři. *(Právo, 23. 06. 1999)*

VŠENORY (1400 obyv., okres Praha-západ): Hudebník a skladatel J. Stivín otevřel koncem května 1999 ve Všenorech Centrum pro improvizaci v umění. V 5 dílnách (hudební, výtvarné, divadelní, pohybové a multimediální) si tu lidé nadšení pro nové formy umění budou moci vyzkoušet své nápady. Vzhledem k tomu, že Stivín sem přestěhoval svůj notový archiv, knihovnu i nástroje, se zájemci budou moci projevit kreativně a k tomu si půjčit vše, co jeho depozitář nabízí. Účast v centru bude placená a jen pro omezený počet lidí, které povede poradce-spolutvůrce. Netradiční zařízení bylo vytvořeno v zruinovaném objektu bývalého mlýna. Stivín pro své centrum získal grant hl. m. Prahy, ale z větší části ho financuje sám. Projekt nesupluje základní uměleckou školu, Stivín chce dokázat, že umění je v člověku od narození a tím, že je nucen se naučit techniku, přirozený talent zaniká. Podstatou účasti v centru je chuť projevit se na základě možností a schopností. *(Lidové noviny, 31. 05. 1999)*

září – listopad

10. - 11.9. **Hradec Králové – Divadelní šance,** otevřená přehlídka dětského a studentského mladého divadla

16. - 22.9. **Jičín – Dramatická výchova ve škole,** 5. celostátní dílna dramatické výchovy

17. - 19. a 24. - 26.9. **LIBICE NAD CIDLINOU – FEMAD, festival a dílna divadla pro děti**

20. - 24.9. **Praha - Seifertova Praha,** přehlídka mladých amatérských autorů a soutěž dětských recitátorů

1. - 3.10. **Vyšší Brod – Vyšebrodské divadelní hry,** jihočeská přehlídka amatérského divadla

5. - 18.10. **Brněnská přehrada Vaňkovka - Festival na konci léta,** přehlídka amatérských divadelních souborů v amfiteátru

8. - 16.10. **Vysoké nad Jizerou – Krakonošův divadelní podzim, národní přehlídka venkovských divadelních souborů**

8. - 16.10. **Vysoké nad Jizerou – Kurz praktické režie** (zahajovací soustředění dlouhodobého vzdělávacího projektu v oboru divadelní režie)

14. - 17.10. **Štramberk – Tvorba – tvořivost – hra '99,** 8. celostátní dílna komplexní estetické výchovy pro vedoucí dětských kolektivů všech typů

15. - 17.10. **Ústí nad Orlicí – Tanec, tanec..., 13. celostátní přehlídka scénického tance**

22. - 23.10. **Frýdek-Místek - Žatva,** nesoutěžní přehlídka souborů Podbeskydské oblasti, které postoupily na celostátní přehlídky

28. - 31.10. **Bechyně – Nahlížení '99,** 12. celostátní dílna středoškolské dramatiky a mladého divadla

31.10. **Uzávěrka Faustování v Bechyni**

říjen **Chlumec nad Cidlinou - Klicperův Chlumec,** festival veseloherního amatérského divadla

říjen **Prostějov - Prostějovské dny poezie,** přehlídka profesionálních a amatérských interpretů poezie

říjen 1999 - květen 2000 **Praha – Dramatická výchova a dítě předškolního věku** - Cesta k jádru dramatické výchovy, celoroční cyklus seminářů

říjen 1999 - květen 2000 **Praha – Dramatická výchova v základní škole,** celoroční cyklus seminářů

říjen 1999 - květen 2000 **Praha – Drama – příběh – literatura,** pokračovací celoroční kurz dramatické výchovy pro absolventy celoročních kurzů o možnostech práce s příběhem a literaturou

říjen 1999 - červen 2000 **Praha – Klub dětského divadla,** tematický cyklus seminářů zaměřených na vybrané aspekty divadla s dětmi

1. - 5.11. **Praha, Klub Malaché - Pocta K.H. Máchovi** - vyhodnocení literární a výtvarné soutěže

4. - 7.11. **Rakovník – POPELKA, 18. národní přehlídka amatérského činoherního divadla pro děti**

5. - 7.11. **Praha, Divadlo V Dlouhé – Přelet nad loutkářským hnízdem, přehlídka předních profesionálních a amatérských loutkářských inscenací**

11. - 14.11. **Ostrava – 15. Setkání** dětských a dospělejších divadelních souborů

13. - 14.11. **Moravská Třebová – Štronzo,** oblastní přehlídka divadla jednoho herce a divadelních aktovek

18. - 20.11. **Valašské Meziříčí – 45. ročník Moravského festivalu poezie, česko – slovenské soutěžní přehlídky uměleckého přednesu**

19. - 21.11. **Olomouc – Čechova Olomouc,** 14. ročník festivalu amatérských loutkářských souborů

19. - 20.11. **Frýdek-Místek – Loutka,** nesoutěžní přehlídka loutkářských souborů Podbeskydské oblasti

24. - 27.11. **Česká Lípa – Českolipský divadelní podzim**

27. - 28.11. **Praha, Divadélko J. Kašky Zbraslav – Kaškova Zbraslav,** přehlídka jednoaktových her

listopad **Říčany u Prahy – Divadelní podzim Jiřího Šatopleta,** nesoutěžní přehlídka amatérského divadla

listopad **Karviná – Karvinský divadelní podzim**

listopad - prosinec **Nymburk – Nymburský pohádkový podzim,** nesoutěžní přehlídka divadla pro děti